

SOTAVETERAANI KRIIGSVETERANEN

N:o 5/2014 ■ Tarkastettu levikki 54 583 ■ Marraskuun 5. päivänä 2014

Sotaveteraaniliiton neuvottelupäivillä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin palveluneuvoja Sanna Nurminen esitteli kuntayhtymän toimia rintamaveteraanien kuntoutuksen ja kotiin vietävien palveluiden tarjoamisessa sotaveteraaneille. Liiton puheenjohtaja Finn-Göran Wennström kiittää Sanna Nurmiasta esityksestä. Eksoten malli on esimerkki hyvästä toiminnasta veteraanien hyväksi. Esitys on katsottavissa verkossa osoitteessa www.sotaveteraaniliitto.fi

Esityksestä tehtyä DVD:tä on saatavissa Sotaveteraanipiireistä ja Sotaveteraaniliitosta.

Sotaveteraaniliitto palkitsi (sivu 8)

**Lehteen tilaa erilaisille
mielipiteille** sivu 2

**Jääkäriliike
100 vuotta** sivu 9

**101-vuotias
vauhditti piirin
neuvottelupäivillä** sivu 11

**Antti Henttonen:
Muistikuvia Talvisodan
alusta** sivut 12-13

**Suojeluskuntajärjestön
lakkauttaminen** sivut 14-15

**Ilmi Kärävä: Talvisota
Kurkijoella** sivut 16-17

**Veteraanihaastattelussa
Onni Kivistö** sivu 18

Lapin sotaa 1944 sivut 22-29

**Askolaan
perinnehuone** sivu 31

**Jatkosodan
päättymisjuhla
Vancouverissa** sivu 34

Kirjasatoa sivut 42-45

Helsingissä 5. marraskuuta 2014

Kannattajajäsenet odottavat yhteydenottoamme

Lähes 30.000 kannattajajäsentä on liittomme suurin jäsenryhmä. Heidän määränsä ja työpanoksensa on kasvanut jatkuvasti.

Kannattajajäsenet hoitavat merkittävän osan liittomme hallintoa yhdistyksissä, piireissä ja liitossa. Tämän vapaaehtoistyön merkitys on ratkaisevan tärkeää perustyömme onnistumiselle. Ilman kannattajajäseniä työmme sotaveteraanien, puolisoiden ja leskien parhaaksi jäisi olennaisesti vähäisemmäksi. Voimavarat eivät riittäisi.

Kannattajajäsenet tukevat toimintaamme taloudellisesti. Suuriarvoista on lisäksi se, että he arvovallallaan ja asiantuntemuksellaan edistävät sotaveteraanityötämme liittomme kaikilla tasoilla. He ovat meidän silmämme, korvamme ja äänitorvemme ympäröivään yhteiskuntaan.

Monilla kannattajajäsenillämme on pitkä kokemus elinkeinoelämästä, kunnallis- ja valtionhallinnosta ja mediasta.

Liittomme tulevan vuoden yksi keskeinen tavoite on lisätä kannattajajäsenten määrää sekä innostaa ja vahvistaa heidän osallistumistaan perustoimintaamme sen kaikilla tasoilla.

Tässä työssä meidän kaikkien tulee olla aloitteellisia. Yhdistyksissä ja piireissä on käytettävissä kannattajajäsenten tiedot. Yhteydenpito kannattajajäseniin on tärkeää. Ainakin Sotaveteraanilehden ja jäsenkirjeiden perillemeno on varmistettava.

Tarvitsemme lisää osaajia ja talkoohenkisiä tekijöitä kunta- ja mediayhteyksien ylläpitämiseen, sotaveteraanien kumppaneiksi ja perinnetyöhön. Olen varma, että kannattajajäsentemme piirissä on suuri joukko tällaiseen veteraanityöhön halukkaita naisia ja miehiä. Aluksi vaikka projektikohtaisesti ja määraikaiseen työhön.

Toivon, että yhdistyksissä, piireissä ja liitossa katsellaan jäsenluetteloitamme tästä näkökulmasta sekä pidetään yhteyttä kannattajajäseniin. Uskon, että yhteydenottomme ja kutsu talkootyöhön veteraanisukupolven parhaaksi koetaan hyvin myönteisenä.

Sotaveteraanilehti uutisoi jatkossa säännöllisesti myös kannattajajäsentemme kuulumisia.

Erkki Heikkinen

Sotaveteraaniliiton varapuheenjohtaja

Perinnetyö tarvitsee tekijänsä

Oulussa liittokokouksen yhteydessä pidetyssä tulevaisuusfoorumissa piirit esittelivät laatimansa suunnitelmat perinneaikaan siirtymisestä. Yhä useammalla piirillä näkymä tulevista vuosista on kirkastunut. Arvioni mukaan enemmistö kotimaan piireistä on kunnollisessa tilanteessa tulevan toiminnan suunnittelussa, mutta moni myös on lähellä lähtökuoppia. Lähetetyistä raporteista voi erottaa kirjoituspöytätyönä laaditut raportit.

Kunnianhimoisena tavoitteenamme on esitellä Joensuussa 2016 pidettävälle liittokokoukselle vuosikymmenen loppuun asti ulottuva konkreettinen suunnitelma etenemistämme tulevassa toiminnassamme yhdistys-, piiri- ja liittotasolla. Tämä sisältää myös alueellisen perinneyhdistysverkoston toiminta- ja rahoitusmallin esittelyn.

Sotaveteraanipiirit saivat lokakuussa tehtävän yhdessä yhdistysten kanssa nimetä yhteyshenkilöt suunnittelemlleen alueellisille perinneyhdistyksille. Tarkoituksemme on kutsua nämä yhteyshenkilöt alueittain 4-5 tapaamiseen. Ensimmäisen toivomme

voitavan kutsua kokoon vielä tämän vuoden aikana. Tämä ydinjoukko aloittaa alueellisen perinnetyön sisällön suunnittelun. Liitossa ei ole halua lähteä yksin rakentamaan uutta toimintamallia, vaan malli rakennetaan yhteistyönä kaikkien tulevien perinneyhdistysten edustajien kanssa.

Alueellisten perinneyhdistysten edustajiksi toivomme nimettävän miehiä tai naisia, jotka omalla alueellaan kykenevät ja haluavat koota Tammenlehvän Perinneliiton jäsenkunnan edustajat yhteisesti pohtimaan perinnetyön rakennetta, toimintamallia ja rahoitusta.

Tulevan perinneyhdistyksen vetäjää valittaessa voidaan joutua katselemaan henkilöä reserveistä, jotka eivät vielä ole olleet tehtävissämme mukana. Ensimmäiset kokemukset osoittavat näitä henkilöitä löytyvän. Perinnetyö tuntuu kiinnostavan. Tästä on hyvä jatkaa.

Markku Seppä

Lehteen tilaa erilaisille mielipiteille

Liike-elämän kultaisiin sääntöihin kuuluu, ettei sellaista pidä korjata, mikä ei ole rikki! Tätä taustaa vasten Sotaveteraani - Krigsveteranen -lehden suureen sormeiluun ei ole tarvetta. Lehden tunnusluvut ovat hyviä. Veteraanien määrä vähenee, mutta lehden painos on kuitenkin vielä n. 50 000. Lehti houkuttelee myös ilmoittajia ja tukee näin omalta osaltaan liiton taloutta.

Lehteä kannattaa silti ehottaa ja varmistaa, että se säilyy kiinnostavana. Veteraanit ja heidän tarpeensa pysyvät jatkossakin pääosassa, mutta lehdessä pitää raportoida myös kannattajajäsenten, miesten, naisten, opiskelijoiden ja koululaisten toiminnasta veteraanien hyväksi. Tuomalla esiin aktiiveja maan eri puolilta varmistetaan samalla, että perinnetyö jatkuu senkin jälkeen, kun veteraaneja ei enää ole joukossamme.

Liiton lehdessä on syytä antaa tilaa erilaisille mielipiteille, peilata avoimesti sitä, mistä

liiton sisällä puhutaan. Keskustelemaa otetta pyritään vahvistamaan, jotta nekin lehden lukijat, jotka eivät kuulu liiton, piirien tai jäsenyhdistysten sisäpiireihin tietävät, missä milloinkin mennään.

Olen tarkkaillut liiton toimintaa viestintävaliokunnan jäsenenä kolmen vuotta. Osallistuin kesäkuussa ensimmäistä kertaa liittokokoukseen, ja etukäteen näytti siltä, että kaikki sujuu ennalta kaavaillulla tavalla. Toisin kävi ja ne, jotka lukivat ajan kanssa Sotaveteraanin raportin Oulun liittokokouksesta, huomasivat, että Etelä-Pohjanmaan miehet melkein äänestyttivät puheenjohtajasta.

Nostin liittokokouksen ”yläläytysnumeron” esiin Sotaveteraaniliiton neuvottelupäivillä syyskuussa. Sanoin omana mielipiteenäni, että jos ja kun kentällä on paineita, niitä pitää uskaltaa päästää ulos omasta lehdessä jo etukäteen. Liiton puheenjohtaja ja toiminnanjohtaja ovat sen verran karskeja

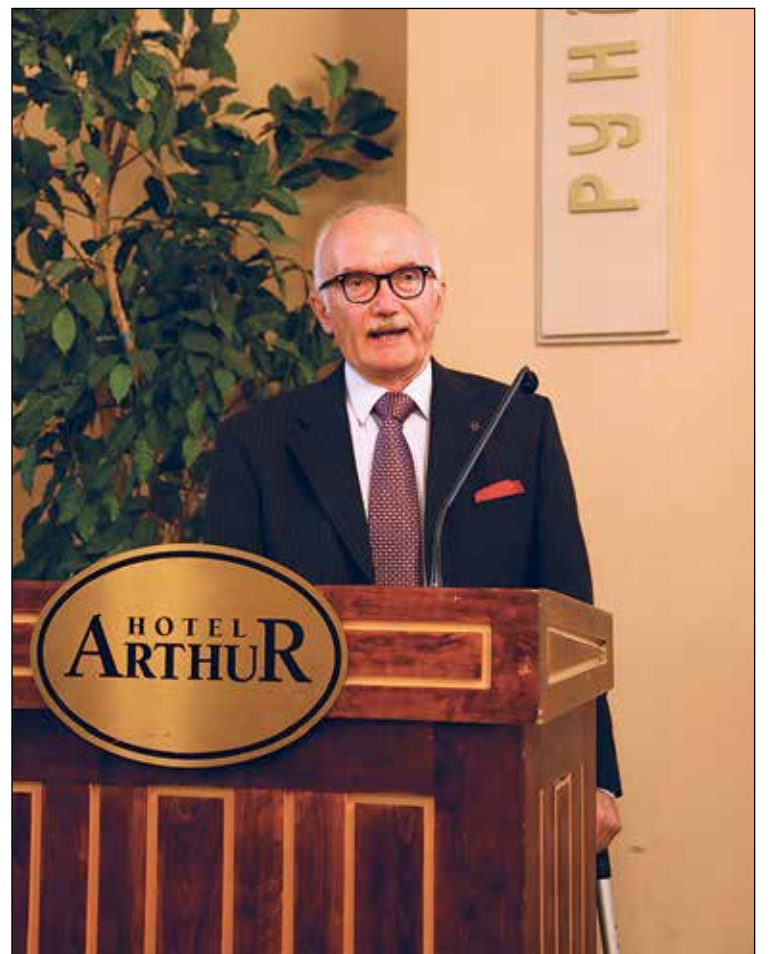
herrasmiehiä, että kestävät kritiikin murtumatta.

Avoimuus sai laajasti kannatusta. Yleinen mielipide oli, että Sotaveteraaniin pitää varata riittävästi tilaa kenttävien mielipiteille niin isoista kuin pienistäkin asioista. Selvää on, että jokainen kirjoittaa omalla nimellään. Puskasta ei tässä lehdessä ammuta!

Pallo on nyt potkaistu liiton toimistosta kentälle. Ottakaa se haltuun ja lähettäkää kannanottojanne. Olkaa ytimekkäitä ja muistakaa, että päätoimittajan työkaluihin kuuluu kaikissa lehdissä ”lyhennyssakset”.

Sotaveteraanin harvahko ilmestymistähti aiheuttaa mielipidekirjoituksille omat ongelmansa. Jos osoitatte selvästi kysymyksen jollekulle, vastaus pyritään saamaan jo samaan lehteen. Kun alkuun päästään, saatetaan kokeilla, miten liiton nettisivuja voisi hyödyntää vastausten julkaisemisessa ja keskustelun jatkamisessa.

Kari Mänty

Kari Mänty on Sotaveteraani-lehden toimitusneuvoston puheenjohtaja

Perinnetyö – Köyden työntämistä?

Tammenlehvän Perinneliitto käynnisti vuonna 2011 yhdes- sä Suomen Sotaveteraaniliiton kanssa viime sotiemme veteraanien perinnetyötä koskevan tulevaisuussuunnittelun. Asian taustalla on varautuminen tilanteeseen, jossa nykyinen veteraaniaikakausi on muuttunut 2020-luvun paremmalla puolella perinneaikakaudeksi. Toimenpide on välttämätön, sillä veteraanien rivit harvenevat nopeasti. Nuorempien sukupolvien tulee kantaa vastuunsa ainutkertaisesta ja arvokkaasta perinteestä.

Näin kirjoitin viimeksi maaliskuussa. Samoin toistin toteaman, että elävän perinnetyön kulmakivi on kattava alueellisten toimijoiden verkosto, jonka muodostavat sekä Perinneliiton

perustajajäsenliitot että muut liiton jäsenet, kunnat, seurakunnat, maanpuolustusyhdistykset sekä kotiseutuyhteisöt.

Toivorikkaasti myös totesin, että kenellekään ei liene epäselvää, miksi perinnetyötä on vielä veteraanien jälkeenkin tehtävä. Olin väärässä. Epäselvyyttä on vielä kosolti. Ja tämän epäselvyyden taustalla on hyvin usein lyhytnäköinen eturistiriita-ajattelu, varomaton sanavalinta tai silkka tarkoitushakuisuus. Edellä esitettyä vasten haluaisin jälleen kerran toistaa seuraavan: veteraanien huoltotyö ja perinnetyön valmistelu eivät ole toisensa poissulkevia toimia. Vastoin kuin yleisesti luullaan, ei perinnetyö aio käydä veteraanijärjestöjen ja veljesliiton taskuilla, tulkoon tämä nyt viimein selväksi. Ve-

teraanien hyvinvoinnista ja toimeentulosta on pidettävä huolta niin pitkään kuin tukea tarvitaan.

Samoin on ymmärrettävä, että perinnetoimintaa ei polkaista käyntiin päivien tai edes kuukausien varoitusajalla. Työtä on tehtävä pitkäjänteisesti ja suunnitellusti, perinnetyön organisaatiota on kehitettävä, toimintamalleja hiottava. Kannattaa muistaa, että ”pitkän tähtäimen suunnittelu” toteutuu - ja jos toteutuu - noin viidentoista vuoden päästä.

Suomalaisille näyttää olevan tärkeätä, minkä nimen alla toimintaa harjoitetaan; jopa siinä määrin, että tuntuu joskus samantekevältä, mitä tuo toiminta on. Minulla on yksinkertainen ohje kentälle: Aktiivinen toimeenpanija ottakoon aloit-

teen ja kutsukoon muut alueen (taajaman, kunnan, maakunnan, toiminta-alueen) toimijat saman pöydän ääreen. Tämän jälkeen päätettäköön pelkistetyksi kuka, miten ja millä vaikutuksella. Ja sitten toimeksi. Nimittäin Tammenlehvän Perinneliitolla ei ole alueorganisaatiota, joka toimeksi panisi. Liitolla on ainoastaan suunnitteleva ja ohjaava rooli. Toimeenpanoon tarvitaan ensisijaisesti olemassaolevien veteraanijärjestöjen piirejä ja yhdistyksiä, joita vahvennetaan muiden Perinneliiton jäsenjärjestöjen henkilöstöllä.

Edesmennyt ministeri ja veteraani Esko Rekola totesi aikoinaan, että veteraanien muistoilla, teoilla ja elämällä on kaatoamaton arvo tämän maan historiassa. Tämä aineellinen ja

aineeton perintö ansaitsee tulla säilytetyksi.

Pekka Holopainen

Kirjoittaja on Tammenlehvän Perinneliitto ry:n toiminnanjohtaja

Väärinymmärrystä vai tietämättömyyttä?

Pekka Paatero

Sain joitain viikkoja sitten olla kuultavana Sotaveteraaniliiton edustajana eduskunnan valtionvarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostossa. Kiitän, että sain olla siellä, sillä ensi vuoden valtion talousarvion valmistelua seurattessa ahdistaa joko tietämättömyys tai väärinymmärrys sotaveteraanien kuntoutukseen tarkoitetuista rahoista.

Tein työurani viimeiset kaksi vuosikymmentä lääninhalituksen sosiaali- ja terveysosaston päällikkönä. Olin valvomassa ja kehittämässä

Länsi-Suomen läänin, yli sadan kunnan sosiaali- ja terveyshuoltoa, veteraanit siinä keskeisesti mukana. Ehdin tänä aikana olla ylpeä omasta sosiaali- ja terveysministeriöstäni ja sen sinä aikana neljästätoista sosiaali- ja terveysministeristä.

Nyt viiden eläkevuoden jälkeen en enää ole ylpeä. Minua hävettää se, ettei sotiemme veteraanien kotiministeriö enää pidä heidän puoltaan.

Kerron teille, miksi näin.

Vuonna 2011 budjettiriihessä sotaveteraanien kuntoutusmäärärahoja yritettiin taas karsia. Kun ei muu auttanut, sata veteraania kiipesi eduskuntatalon jyrkkiä portaita kertomaan eduskuntaryhmille mielipiteensä tästä. Se tepsii. Eduskunta päätti yksimielisesti 5.12.2012, että määrärahat säilytetään riittävällä tasolla vuoteen 2017 saakka. Silloin määräraha oli 36,6 miljoonaa euroa.

Vuoden tämä eduskunnan päätös melkein piti. Jo vuoden 2012 riihessä valtionvarainministeriön virkamiehet esittivät karsintaa, mutta kovan väennön jälkeen summa piti. Sama toistui viime vuonna. Virkamiesesityksessä ehdotettiin huomattavaa karsintaa ja jopa

veteraanasioita hoitava sosiaali- ja terveysministeriö oli valmis karsintaan. Riihessä summaan saatiin lisää sen verran, että supistukseksi jäi kaksi miljoonaa euroa, joten tänä vuonna on ollut käytettävissä 34,6 miljoonaa.

Nyt eduskunnassa olevassa budjettiesityksessä veteraanikuntoutukseen tarkoitettua määrärahaa on karsittu viisi miljoonaa euroa eli siellä on nyt vain 29,6 miljoonaa. Käsittämättömä on, että myös STM on sitä mieltä, että se riittää. Karsinnan perusteena on käytetty veteraanien supistuvaa määrää.

Tämä peruste on väärä, sillä vanheneva, nyt keskimäärin jo 90 vuoden ikäinen veteraani tarvitsee toimintakykynsä ylläpitämiseksi vuosittaisen kuntoutusjakson lisäksi enemmän toimenpiteitä elämänsä jokaisena päivänä ja se maksaa enemmän veteraania kohti.

Siis, jos halutaan toteuttaa eduskunnan yksimielinen tahdot riittävistä kuntoutusrahoista, tarvittaisiin viiden miljoonan karsimisen sijaan lisää rahaa.

Karsintaperusteena on käytetty myös sitä, että tällä hetkellä kaikkia rahoja ei ole käytetty, vaan niitä on vähän palautettu. Se ei kuitenkaan merkitse, ett-

eikö veteraanien kunto edellyttäisi lisää rahaa, vaan sitä, että osassa kuntia ei ole saatu luotua hyviä käytäntöjä veteraanien kunnan arvioitiin eikä menetelmiä rahan käytön seurantaan siten, että myös vuoden lopussa olevat tulevat varmasti käytetyksi.

Eduskuntaryhmissä näytetään ymmärtävän, että karsinta on kohtuuton, mutta mitä tapahtuu? Eduskuntaryhmät ovat jättäneet yhteisaloitteen, jossa veteraanien kuntoutusrahaa korotetaan yhden miljoonan verran. Siis karsintaa tämänvuotiseen jäisi neljä miljoonaa, eli yli kymmenen prosenttia.

Kuitenkin julkisuuteen on annettu tieto, että lisäys olisi neljä miljoonaa. Talousarviossa on kyllä kolme ylimääräistä miljoonaa, mutta ne eivät ole ensi vuonna n. 24 000 veteraanien kuntoutukseen, vaan so-tainvalideille. Heille varataan tämä raha, kun on tarkoitus alentaa kotipalveluihin oikeutavaa haittaprosenttia kahdestakymmenestä viiteentoista prosenttiin 1.7.2015 lähtien. Tämä koskisi vain vajaata 500 sotainvalidia. Kun kyseessä on subjektiivinen oikeus, se merkitsee automaattisesti vuoden 2016 ta-

lousarvion kuuden miljoonan määrärahaa. Jos tämä toteutuu, 450 sotainvalidia saa vuositasolla kuusi miljoonaa eli 13 300 euroa henkeä kohti ja 24 000 ohiamuttua saa yhden miljoonan eli 42 euroa henkeä kohti ja karsinnaksi jää neljä miljoonaa. Jolleivät nämä luvut osoita, että jotain on pielessä, osoittaa se, ettei poliitikkojen osalta kysymys ole väärinymmärryksestä, vaan tietämättömyydestä. Kaikkein ikävintä on, että tämä tietämättömyys on myös STM:ssä. On ikävää, että näin ilmeisesti väärän tiedon seurauksena sotainvalidit ja muut sotaveteraanit joutuvat vastakkain arvioitaviksi ja tulos on ohiammutuille kohtuuton.

Ja kuitenkin kaikki vakuuttavat, että sotiemme veteraaneilla on oikeus kunnolliseen vanhuuteen. He kun ovat lakisääteinen erityisryhmä, jonka asiat on hoidettava. Eduskunta on sen luvannut.

Pekka Paatero

Läänin sosiaali- ja terveysneuvos, emeritus Suomen Sotaveteraaniliiton hallituksen jäsen

Käy katsomassa Sotaveteraaniliiton internet-sivut ja verkkokauppa.
www.sotaveteraaniliitto.fi

— Kolumni —

Kirjailija Antti Tuuri toimii Sotaveteraani-lehden kolumnistina.

Kuva: Otava/Pertti Nisonen

Neljännesvuosisadan takaa

Olin mukana Maanpuolustuskurssini tapaamisessa. Kursistamme oli kulunut jo neljännesvuosisata, mutta kyllä paikalla olleista vielä silloiset osallistujat tunnisti. Tilaisuuden alussa meille kerrottiin, että vuodesta 1962 saakka pidetyille kursseille on osallistunut noin 8000 osanottajaa, miehiä ja naisia.

Oli selvitetty, millainen on keskimääräinen, yleisimmin kurssille osallistunut henkilö. Hän on mies, hänen etunimensä on Antti, hän on 49-vuotias, johtavassa asemassa työssään, naimisissa, kahden lapsen isä ja perheessä on koira. Totesin olevani kovin keskimääräinen. Minä olin kurssille osallistuessani 44-vuotias, en tosin johtavassa asemassa, vaan vapaa kirjailija, mutta naimisissa oleva kahden lapsen isä, ja perheessämme oli lapinkoira.

Kurssi-isäntä muisteli, millaista maailmanmeno oli vuonna 1989, kun me olimme kurssilla. Joku suomalainen laivaston alus oli poikennut Ahvenanmaalla satamassa, ja siitä oli noussut kohu Ruotsissa, koska kansainvälisten sopimusten mukaan Ahvenanmaa on demilitarisoitua aluetta, jossa ei saa olla minkään valtakunnan sotavoimia. Nyt murheet ovat isompia Ruotsissakin, kun venäläiset hävittäjälentokoneet käyvät kokeilemassa, ovatko naapurit hereillä. Venäläisistä sukellusveneistä ruotsalaisilla ei kai tällä hetkellä ole havaintoja. Ja maalima on muuttunut niin, että sotaa käydään ainakin Ukrainassa, Syyriassa ja Irakissa.

Kurssiajastamme muistan, että Pekka Parikka filmasi samaan aikaan elokuvaa Talvisota Keuruulla, ja puolustusvoimat olivat auttamassa. Puolustusvoim

main komentajana oli kenraali Jaakko Valtanen, ja kesken kurssin minulle tuli käsky, että komentaja haluaa lähteä seuraamaan kuvauksia ja minun on lähdettävä mukaan. Minulle myönnettiin oikein lomaa kurssilta. Tapasin kenraalin Seutulan lentokentällä, josta meidät lennätettiin Keski-Suomeen Halliin, ja vietettiin sieltä autolla Keuruulle.

Siellä kuvattiin suurta joukkokohtausta aivan elokuvan loppupuolelle. Venäläiset joukot hyökkäävät Vuosalmella ja Äyräpäässä valtavan tykistövalmistelun jälkeen ja yrittävät päästä Vuoksen yli. Venäläisiä näytteli tuhatkunta varusmiestä, jotka oli puettu venäläisiin univormuihin. Kohtaus oli vaikea ja niin iso, että se piti saada kerralla kuvatuksi, toiseen ottoon ei ollut varaa. Kaikki sujui kuitenkin hyvin, varusmiehet hyökkäsivät innolla ja Parikka oli tyytyväinen. Tyytyväinen oli myös kenraali Valtanen, joka ihmetteli Parikalle, kuinka hyvin tämä sai tuhat varusmiestä suoriuttamaan annetun tehtävän. Muistan Parikan vastanneen: ”Herra kenraali, olisiko kysymys motivoinnista.”

Komentaja kiitteli myös näyttelijöitä ja sanoi eräälle päänäyttelijöistä: ”Kyllä meidän on annettava teille tästä kertausharjoituspäiviä, niin iso urakka tämä on ollut.” Kun kenraali jatkoi matkaa, jäin hetkeksi juttelemaan näyttelijän kanssa. Hän kertoi hiukan huvittuneena: ”En kehdannut sanoa kenraalille, että minut on vapautettu armeijasta hulluuden takia”. Neljännesvuosisadassa hulluus tuntuu maailmassa vain lisääntyneen: taitaa olla tarttuvaa lajia.

Antti Tuuri

Olli Kleemola toimii Sotaveteraani-lehden kolumnistina.

Suojelusta sodassa

Veteraanien tarinoita kuunnellessa oppii nopeasti erottamaan toistuvat elementit: kertomukset kirjeenvaihtotovereista ja korsukavereista, yksikön komentajista ja rintaman vastapuolella omissa kuopissaan kyyhöttäneistä vastustajista. Eräs teema näissä kertomuksissa kuitenkin hämmästyttää sotaa kokemattonta kuulijaa kerta toisensa jälkeen: kertomukset täpäristä ihmepelestumisista.

Melkein jokaisella sotakokemuksista kertovalla veteraanilla, olipa tämä lähtökohtaisesti uskonnollinen tai ei, on kerrottavanaan omakohtaisia kokemuksia tällaisista ihmepelestumisista. Oma isoisäni kertoi useaan otteeseen, kuinka hän oli maannut korsun kerrossängyssä käytävän toisella puolen, kun toiselle puolen korsua oli tullut täysosuma. Hän pelastui, mutta kaikki toisella puolen käytävää kerrossängyisensä olleet menehtyivät. Uusikaupunkilainen edesmennyt veteraaniruhtin Erkki Luntamo puolestaan kertoi häntä haastatellessani olleensa hiihtämässä partion ensimmäisenä, kun hänen suksensa jäi näreen alle ja hän kaatui pitkän pituuttaan maahan. Samalla hänen yläpuolellaan viuhui konekiväärisuihku, joka olisi osunut hänen rintaansa, mikäli Luntamo ei olisi ollut makuulla. Muut veteraanit puolestaan ovat kertoneet päälakea hiponeista luodeista ja avoimeen suuhun lentäneistä, tulikuumista, mutta muuten vaarattomista kranaatinsirpaleista sekä juoksuhaudassa seistessä viereen pudonneista suutareista.

Toistuvat kertomukset läheltä piti -tapauksista kuulostavat uskomattomilta. Rintamaveteraanien henkistä selviä-

mistä tutkimuksessaan käsitellyt Ville Kivimäki on ansiokkaassa tutkimuksessaan murtuneista mielistä osoittanut, että näillä lähinnä Korkeajännitystasoisilta kuulostavilla tarinoilla oli keskeinen rooli sotilaiden henkisen kantin kestämisessä sodan aikana. Toistamalla itselleen, miten uskomattoman vaarallisista tilanteista olivat jo selvinneet, miehet rakensivat henkistä suojaa. Uskomus siitä, että ”vielä ei ole valettu minulle tarkoitettua luotia” antoi voimaa jaksaa läpi sodan kuluttavan arjen, läpi odotuksen, jonka joka hetki saattoi katkaista taistelu elämästä tai kuolemasta.

Jälkipolville, kuten allekirjoittaneelle, isoisten kertomukset ihmepelestumisista saattavat näyttäytyä yksittäistapauksina – toki jännittävinä sellaisina, mutta vailla suurempaa merkitystä. Monesti veteraaniperinteen kerääjätkin ovat olleet kiinnostuneempia muista tapauksista. Viimeistään Ville Kivimäen tutkimuksen jälkeen voidaan kuitenkin perustellusti kysyä, olisiko näillä kertomuksilla itse asiassa uskottua suurempi rooli – voisiko kenties olla, että ne ovat monen sodankäyneen miehen henkisen selviytymisen ydin?

Olli Kleemola

Kirjoittaja, VTM Olli Kleemola (s. 1987) on sotahistorian tutkija ja tietokirjailija. Hän valmistelee väitöskirjaansa Turun yliopiston poliittisen historian oppiaineessa.

Veva vetosi eduskunnassa

Perinteisen tavan mukaan Suomen Veteraaniliittojen valtuuskunta tapasi eduskuntaryhmien edustajia 23.9.2014. Eduskuntaryhmillä oli mielestään myönteinen viesti järjestöille. Valtaosa veteraaneista jäi kuitenkin vaille parannuksia kuntoutukseen ja kotiin vietäviin palveluihin.

Kuvassa vas. Suomen Sotaveteraaniliiton Sakari Sippola, Markku Seppä ja Finn-Göran Wennström, Sotainvalidien Veljesliiton Juhani Saari ja Rintamaveteraaniliiton Matti Louekoski. Keskellä Kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Arto Satonen ja eduskuntaryhmien edustajat, Sari Sarkomaa, kokoomus, Jari Lindström, perussuomalaiset, Terhi Peltokorpi, keskusta, Kari Uotila, vasemmistoliitto ja Mikaela Nylander, ruotsalaiset.

Onnittelemme

Lauri Rahikainen 100 vuotta

Rantsilan vanhin veteraani Lauri Rahikainen täyttää 100 vuotta 12.11.2014. Lauri toimi Rantsilan Sotaveteraanien puheenjohtajana 1983-95 ja oli keskeisiä henkilöitä, kun 1966 perustetun yhdistyksen uinahtaneita toimia alettiin 80-luvulla herätellä uuteen nousuun. Yhdistys kutsui Laurin kunniapuheenjohtajakseen 1996 ja Sotaveteraanipiiri kunniajäsenekseen 1998. Sotaveteraaniliitto palkitsi Lauri Rahikaisen kultaisella ansioristillään 2005.

Lauri Rahikainen tuli tunnetuksi edistyksellisenä maanviljelijänä ja innokkaana metsänhoitajana. Puolisonsa Auran kanssa hän kasvatti ja koulutti viisi lasta.

Lauri oli Rantsilan veteraanikuoron ahkera laulaja sen perustamisesta lähtien. Hänen sotakokemuksiinsa kuuluvat taistelut Uuraansaassa, Turkin-saassa, Uhtualla, Kivenavalla, Kolamäessä, Muolaassa, Heinijoella ja Vuokissa. Sotilasarvoltaan hän on ylikersantti. Syntymä-

päiväänsä Lauri Rahikainen viettää Rantsilan ryhmäkodissa.

Raimo Karpakka

Kiitos!

Kiitän saamistani onnittelusta merkkipäivänä 27.9.2014.

Markku Seppä

Kenttäväen neuvonpitoa

L Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja **Finn-Göran Wennström** avasi liiton neuvottelupäivät ja kävi katsauksessaan läpi toimintalinjauksia 2020-luvulle, vaikuttamista, kuntayhteistyötä ja veteraaniperinnettä.

Sosiaali- ja terveystalvelutoimikunnan puheenjohtaja **Pekka Paatero**, Perinnetyön toimikunnan puheenjohtaja **Pertti Suominen**, Naistyyön toimikunnan puheenjohtaja **Tuija Saura** ja viestintätoimikunnan puheenjohtaja **Erkki Heikkinen** alustivat toimikuntien uusista suunnitelmista. Alustukset ja niiden jälkeen seuranneet kom-

menttipuheenvuorot herättivät vilkasta keskustelua. Toimenpiteistä yhdistyksen purkautuessa kertoi Kymenlaakson piirin toiminnanjohtaja **Toivo Hartikainen**.

Sotaveteraani-lehden toimitusneuvoston puheenjohtaja **Kari Mänty** toi puheenvuorossaan esille lehden painopistealueita, mutta esitti myös kriittisiä kysymyksiä vaihtoehtoisista tavoista uutisoida sekä avoimuuden lisäämistä.

Sotaveteraaniliiton sosiaalisihteeri **Anni Grundström** kertoi osuudessaan määräraha-, avustus- ja kuntoutusasioista.

Etelä-Karjalan Sosiaalijärjestöjen ja terveyspiirin palveluneuvoja **Sanna Nurmi-**

ainen esitteli alueellaan rintamaveteraanien kuntoutuksessa käytettävää toimintamallia.

Keräyksen nykytilanne ja suunnitelmat tuleville vuosille olivat Veteraanivastuu ry:n puheenjohtaja **Matti Niemen** aiheina. Päivien päätteeksi liiton toiminnanjohtaja **Markku Seppä** kävi läpi ajankohtaisia asioita, rintamaveteraanien etuuksien kehittämisestä ja vuoden 2015 toimintasuunnitelmaa ja talousarviota. Käsitellyt aiheet synnyttivät vilkasta mielipiteen vaihtoa ja kommentointia – evästystä myös tulevaan.

Marja Riukka

Osanottajat aistit avoimena.

Lihan ja Hengen pyrkimykset

Sotainvalidi-lehden eräästä numeroista joitakin vuosia sitten löytyy kirjailijan, entisen Eurooppa-parlamentaarikon **Lasse Lehtisen** mielenkiintoinen kolumni *Kohtuutta kansanterveyteen*.

Lasse Lehtinen on aktiivinen veteraanien parissa. Hän on pitkän ajan ollut Sotainvalidien Perinnejärjestön puheenjohtaja. Hän on tunnettu myönteisen railakkaasta kielenkäytöstään.

Kolumnissaan hän lainaa emeritusprofessori **Veli Matti Huittisen** ajatuksia. Tämä on yli neljän vuosikymmenen ajan puhunut terveyshumpuukia vastaan, etenkin jos ja kun se kohdistetaan vanhusväestöön. Lehtinen lainaa Huittista, joka sanoo, ettei ole mitään järkeä siinä, että suomalaiset vanhukset viimeisinä elinvuosinaan välttelevät suolaa ja rasvaa, syövät ”muovivoita” ja muita karmean makuisia kevytlevitteitä, pudottelevat kahviinsa sokerin sijasta makeuttamisaineita ja kieltäytyvät yömyssyistä. ”Seitsemänkymmentävuotiaalla vahinko on jo tapahtunut!” Huittinen sanoo. ”Elintapojen muutoksilla ei voi enää vaikuttaa ennalta ehkäisevästi saati parantavasti, voi vain huonontaa loppuelämänsä laatua.”

Lehtinen lainaa Huittista eteenpäin: ”Suon nautinnot ovat tärkeitä nimenomaan siinä iässä, kun muut nautinnot alkavat olla vähissä. Vanhan ihmisen ruoan tulee edes maistua hyvälle, kun maku-aisti muutenkin iän mukana heikenee. Oikea suolainen voi maistua sille, mille leivän pitääkin. Muutama naukku viikon mittaan ei haittaa, jos on siihen ikään selvinnyt tulematta juopoksi.” Suorat sanat siis liiton ensiseltä puheenjohtajalta.

Ja Lehtinen lisää hänkin pököä pesään:

”Terveystieteitä voisi hyödyntää syylä kutsua sairausteollisuudeksi ja reseptiherkkiä lääkäreitä lääketehdäksi lisensiaateiksi. Kenestä tahansa meistä voi tehdä sairaan määrittelemällä riskit uudelleen. Esimerkiksi verensokerin ja kolesterolin raja-arvoja hinataan vuosi vuodelta alemmas, jotta ennaltaehkäisevien lääkkeiden markkinat

kasvaisivat entisestään. Uusia tauteja ja sairauksia löydetään koko ajan, mutta ihmiset elävät aina vain vanhemmiksi. Jokien yhtälössä ei täsmää. Homeopatia ja horoskoopit ovat yhtä vähän totta, mutta niihin vain halutaan uskoa. Joskus ihminen paranee itseksensä ja taivaan merkit menevät kohdalleen ja niin tulee uusia uskovaisia humpuukille.”

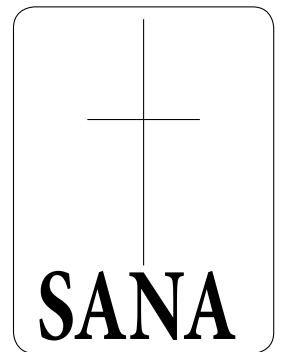
Huittinen muistutti yllämainitussa lehdessä: ”Ihmisyksilön terveyden määrittävät hänen perimänsä eli geenit, elinympäristö ja oma käyttäytyminen. Me kaikki vauvasta vanhukseen kuulumme johonkin riskiryhmään. Hyvään elämään kuuluu kohtuullisuus kaikessa, niin työnteossa kuin nautinnossakin.”

Lasse Lehtinen vetää johtopäätökset: ”Suomen viisas kansa on sen aina tiennyt ja myös oikeusfilosofit: *mikä ei ole kohtuullista, ei voi olla lakikaan*. Nyt näitä kalliiden tutkimusten todentamia itsestään selvyyskysymyksiä jaetaan vanhuusväestöllä muka tutkittuna tietona.

Ikääntynyttä väestöä pelottelevat nuoret lääkärit, ravintoterapeutit ja muut terveysintoilijat aiheuttavat sen, että vanha viisas vaari menee pesuvien mukana. Niinpä niin, jokseenkin vapauttavaa kuulla!

Paavaliikin sanoo Sanassa: ”Hengen laki, joka antaa elämän Kristuksen Jeesuksen yhteydessä, on näet vapauttanut sinut synnin ja kuoleman laista. Jumala teki sen, mihin laki ei pystynyt, koska se oli ihmisen turmeltuneen luonnon vuoksi voimaton. Syntien sovittamiseksi hän lähetti tänne oman Poikansa syntisten ihmisten kaltaisena. Näin hän tuomitsi ihmisen synnin, jotta meissä, jotka elämme Hengen emmekä lihamme mukaista elämää, toteutuisi lain vaatima vanhurskaus. Lihamme elävillä on lihan mukaiset pyrkimykset, Hengen mukaiset elävillä Hengen mukaiset. Lihamme pyrkimykset tuottavat kuoleman, Hengen pyrkimykset elämän ja rauhan” (Room. 8:2-6). Aamen.

Henry Byskata, rovasti

Eteläpohjalaisten seutukunnalliset kirkkopäivät

Härmänmaan kirkkopäivää vietettiin yli sadan osallistujan voimin Kauhavalla 19.6. Kauhavan kirkossa saarnasi kirkkoherra **Jyrki Jormakka** ja liturgina toimi kappalainen **Satu Linko**.

Päiväjuhlassa seurakuntakeskuksessa juhlapuheen piti rovasti **Väinö Reinilä**. Lausuntaa esitti taiteilija **Kalevi Haapoja**. Musiikista huolehti Kauhavan veteraanikuoro. Lop-

Kauhavan sotaveteraanikuoro esiintyy.

puhartauden piti luutnantti **Veikko Karhu**.

Järviseudun kirkkopäivää ko-

koonnuttiin viettämään 13.8. Vimpelissä. Vimpelin kirkossa liturgian suoritti seurakuntapastori **Mikko Elenius** ja puheen piti rovasti **Aulis Harju**. Kirkossa esiintyi myös seurakunnan lauluryhmä **Arto Turpela** johdolla.

Seurakuntatalolla puhui rovasti **Väinö Reinilä**. Musiikkia esittivät **Elisa** ja **Arto Turpela** sekä Alajärven korsukuoro **Ismo Pitkäsen** johdolla. Päätösanat esitti veljespappi **Mauri Pitkäranta**.

Teksti ja kuvat:
Pertti Kortensniemi

Seppelleen lasku Vimpelin sankarihaudalla

Lotta Svärd -yhdistykselle muistolaatta

Valtakunnallinen Lotta Svärd -yhdistys perustettiin maaliskuussa 1921. Yhdistyksen jäseniksi voivat liittyä 17 vuotta täyttäneet naiset, joilta edellytettiin Lotta-lupausta. 8–16 -vuotiaat tytöt saivat puolestaan liittyä pikkulotiksi. Suurimmillaan yhdistyksen jäsenmäärä oli jatkosodan aikana, jolloin se oli 230 000. Väestömäärään suhteutettuna Lotta Svärd -yhdistys oli maailman suurin naisten vapaaehtoinen maanpuolustusjärjestö.

Marraskuussa tulee kulu-neeksi 70 vuotta järjestön lakauttamisesta. Lotta Svärd Säätiö haluaa kunnioittaa järjestön tekemää työtä teettämällä Lotta Svärd -yhdistyksen perustamisen muistolaatan, joka kiinnitettiin Katajanokan Kasinon aulaan, muiden maanpuolustusjärjestöjen rinnalle. Muistolaatan paljastusta kunnioitti läsnäolollaan Tasavallan presidentin puoliso, rouva **Jenni Haukio**.

Muistolaatan on suunnitellut Mannerheim-ristin ritari **Väinö Hämäläisen** poika, arkkitehti **Reino Hämäläinen**.

Matti Värri

Muistolaatan paljastustilaisuutta kunnioitti läsnäolollaan Tasavallan presidentin puoliso, rouva **Jenni Haukio**. Seuraa hänelle pitivät mm. säätiön puheenjohtaja **Pirjo Björk** ja toiminnanjohtaja **Tarja Björkling-Pakarinen**.

Lotta Svärd -yhdistyksen perustamisen muistolaatta kiinnitettiin Katajanokan Kasinon eteisaulan seinään.

Kenttäpiispan sanaa kuulemassa Pirkkalan kirkkopäivässä

Pirkkalaan kirkkoon koontui 5. elokuuta runsas 500 veteraania, puolisoa, leskeä ja saattajaa viettämään jokavuotista sotiemme veteraanien kirkkopäivää. Päivä alkoi Pirkkalan uudessa ja valoisassa kirkossa. Piirin hengellisen toimikunnan vetäjä, Pirkkalan emeritus-rovasti **Juhani Husa** ja nykyinen kirkkoherra **Olli-Pekka Silfverhuth** johdattivat väen paikkaan ja teemaan. Kenttäpiispa **Pekka Särkiö** oli saapunut välittämään Jumalan sanaa, **Vuoko Lipponen** luki Raamattua, Ilmavoimien soittokunta toi

kirkkoon musiikin **Tomi Väisäsen** johdolla.

Päiväjuhlan Pirkkalan koulukeskuksessa avasi piirin kunniapuheenjohtaja **Matti Viitanen**. Pirstävää ohjelmaa esittivät **Helmi Holmström** laulaen ja **Moona Holmström** pianolla säestäen. Lausuntaa kuultiin **Liisa Tannin** ja **Erkki-Jussi Salon** esittämänä, juhlan pääsanoma kuultiin veljespappi **Esa Eerolan** ja kenttäpiispa **Särkiön** suulla.

Teksti: **Timo Tulosmaa**
Kuva: **Pentti Oravasaa**

Kirkkopäiväkeä saapumassa juhlaan

Kyrössä helteinen metsäkirkko

Kyrön Seudun Sotaveteraanit järjestivät jälleen yhteistyössä Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiriin hengellisen toimikunnan kanssa Metsäkirkon heinäkuun alussa Kyrössä.

Tämä perinteeksi muodostunut kesäinen ja sodanaikaisesta kenttäjumalanpalveluksesta viitteitä saanut tapahtuma ke-

räsi runsaan joukon veteraani- väkeä sanan kuuloon. Liturgina toimi Pöytyän kirkkoherra **Riku Laukkanen** ja saarnan piti teologian lisensiaatti **Risto Heikkilä**.

Teksti ja kuva:
Osmo Suominen

Kirkkoväki metsän keskellä

Seutukunnallinen kirkkopäivä Uudellamaalla

Veteraanien Uudenmaan seutukunnallinen kirkkopäivä keräsi noin 250 veteraania ja heidän puolisoaan sekä leskeä Järven-

pään kirkkoon. Kirkkopäivää siivitti paria päivää aikaisemmin vietetty Jatkosodan aseiden vaikenemisen 70-vuotismuistopäivä. Kirkkopäivän

juhlassa puhunut Järvenpään kaupunginjohtaja **Erkki Kukkonen** nosti esiin mm. Ukrainan tilanteen ja Suomen osuuden Euroopan Unionin aktiivisena jäsenenä.

Kenttäpiispa evp. **Hannu Niskanen** puhui saarnassaan myös vastuun kantamisesta.

Uudenmaan veteraanien kirkkopäivä alkoi Järvenpään seurakunnan kirkkoheran **Vesa Koiviston** liturgialla. Raamatun tekstin luki järvenpäälainen rintamaveteraani **Olavi Korhonen**. Päivän musiikista vastasi kanttori **Heikki Ruokonen** ja Järvenpään Mieslaulajat. Rovasti **Seppo Väättäin** lausui tilaisuuden loppusanat.

Teksti ja kuva: Tarja Sievänen

Koivusaaren koulun opettajien ja oppilaiden järvenpäälaisille veteraaneille tekemä laulu "Veljeä ei jätetä" nosti kuulijoissa tunteet pintaan laulun sanojen tähänkin päivään sopivan merkityksen vuoksi.

Seinäjoen seutukunnan kirkkopäivä

Seinänaapurien yhdistysten kirkkopäivää vietettiin 11.9. Nurmon kirkossa ja seurakuntakeskuksessa. Kirkossa saarnasi rovasti **Juha Ikola** ja liturgian toimitti pastori **Antti Maunumaa**. Messussa avusti Nurmon veteraanikööri. Seppelpartion saatesanat lausui teoltri **Jaakko Antila**. Kirkkopäivään osallistujia oli 180.

Kirkkopäivän juhla Pudasjärvellä

Pohjois-Pohjanmaan pohjoisten jokialueiden seutukunnallisen kirkkopäivän juhlatilaisuuksiin 14.9. Pudasjärvelle kokoontui 500 sotiemme veteraania ja heidän ystävänsä.

Pääjuhlan avaussanat lausui Pohjois-Pohjanmaan sotaveteraanipiirin puheenjohtaja ja Sotaveteraaniliiton kunniapuheenjohtaja **Aarno Strömmer**.

Juhlapuheessaan kansanedustaja **Juha Sipilä** kertoi omista perinnejuuristaan sekä kosketuspinnastaan sodan ajan tapahtumiin.

Puolustusvoimien tervehdyksen juhlaan toi Pohjois-Suomen sotilasläänin komentaja kenraalimajuri **Jorma Ala-Sankila**. Pudasjärven kaupungin tervehdyksen tuo-

nut kaupunginhallituksen puheenjohtaja **Vesa Riekk** mm. painotti, että vielä keskuudessamme oleville veteraaneille on turvattava hyvät ja riittävät pal-

velut koteihin. Nuorten tervehdyksen veteraaneille esitti luakilainen **Markus Liukko**.

Juhlan päätössanat esitti rovasti **Jaakko Granlund**.

Juhlasali täyttyi osallistujista: eturivissä vas. rouva Pirkko Pesälä, sotainvalidien paikallisosaston pj. Antti Pesälä, Sotaveteraanipiirin vpj. Matti Jutila, juhlapuhuja Juha Sipilä, emeritus maaherra Eino Siuruainen, Sotaveteraanipiirin pj. Aarno Strömmer, rouva Mirjami Siren-Pikkuaho ja Sotaveteraanijhdistyksen pj. Paavo Pikkuaho.

Varsinais-Suomen kirkkopyhä Oripäässä

Oripään vuonna 1821 valmistunut kaunis puukirkko täyttyi sanan kuulijoista, kun Varsinais-Suomen Veteraanijärjestöt viettivät yhteistä kirkkopyhäänsä sunnuntaina 30.8. Kaikkiaan tilaisuuteen otti osaa runsas 300 henkilöä.

Jumalanpalveluksessa liturgina toimi kirkkoherra **Irina Kaukinen** ja saarnasi emeritus arkkipiispa **Jukka Paarma**. Kirkkopyhään liittyvää päivä-

juhlaa vietettiin vuonna 2012 valmistuneessa Oripään liikuntahallissa. Juhlassa kuultiin paikallisten taitajien ja Laivaston Soittokunnan musiikkiesitysten lisäksi Oripään kunnan tervehdys sekä 90-vuotiaan turkulaisen **Kelpo Lehdon** muistelua sota-ajan hengellisistä kokemuksista.

Teksti ja kuva: Osmo Suominen

Oripään koulun kuoro valloitti kuulijat lauluillaan.

Jokilaaksojen veteraanisukupolvi juhli Raahessa

Siika-, Pyhä ja Kalajoki-laaksojen tammenlehväsukupolven kristillis-isänmaallista kesäjuhlaa vietettiin elokuun alussa Raahessa. Juhlapäivän järjestelyistä vastasivat tänä kesänä raahelaiset veteraanijärjestöt ja Raahen seurakunta.

Päivän tapahtumat alkoivat juhlamessulla, jossa saarnasi puolustusvoimien kenttäpiispa **Pekka Särkiö**. Seurakunnan lapsikuoron ja Raahen Reserviläiskuoron esitysten jälkeen lähti matkaan seppelipartio kenttärovasti **Jouni Parviaisen** sanojen saattelemana.

Pääjuhlan tervetuliaissanat lausui juhlatoimikunnan puheenjohtaja **Unto Suomalainen**. Hän iloitsi erityisesti siitä, että ikääntyneimpiäkin veteraaneja oli edelleen juhlassa mukana.

Juhlapuhujaksi oli kutsuttu rovasti **Kaarlo Hirvilammi**, joka toi puheessaan esille erityisesti sotilaspappien tärkeän roolin talvi- ja jatkosodassa.

Tilaisuuden päätössanat lausunut rovasti **Jorma Niinikoski** johdatti vieraat yhteiseen Isä meidän -rukoukseen.

Teksti ja kuva: Irmeli Marttila

Kainuun Prikaatin varusmiehet (vas.) alikersantti Jaakko Perttunen sekä pioneirit Jere Kuittinen ja Janne Uusitupa olivat osaltaan huolehtimassa veteraanisukupolven hyvinvoinnista Raahessa.

Sotaveteraaniliiton ansiomitali luovutettiin Pekka Haavistolle, joka huomionsoitusten saajien puolesta kiitti.

Sotaveteraaniliiton ansiomitali luovutettiin varatuomari, asiamies Helena Hakomäelle.

Sotaveteraaniliiton ansiomitali luovutettiin kapteeni Lassi Ikäheimolle.

Sotaveteraaniliitolta huomionsoituksia

Suomen Sotaveteraaniliiton hallitus on myöntänyt Sotaveteraanien kultaisen ansioristin 29 henkilölle ja Sotaveteraaniliiton ansiomitalin 38 henkilölle. Liiton esittämät huomionsoitukset luovutettiin liiton vuosipäivänä 29. syyskuuta Katajanokan Kasinolla Helsingissä.

Sotaveteraanien kultainen ansioristi myönnettiin seuraaville:

Heikki Ekonen, Pori
Jouko Eräkorpi, Lahti
Heikki Haapio, Eura
Jaakko Heikkilä, Hämeenlinna
Antti Heiskanen, Sipoo
Impi Hietanen, Hamina
Alpo Himanka, Oulu
Tor Holmberg, Siuntio
Timo Hopponen, Iitti
Tauno Kauhanen, Jäppilä
Pertti Keinonen, Lempäälä
Esko Koskela, Nurmo
Aarne Kärkkäinen, Mikkeli
Eero Laaksonen, Nousiainen
Martti Lamminaho, Oulu
Mirja Liikka, Lappeenranta
Pirkko Lilja, Kauhajoki
Ulla-Brita Malmberg, Raisio
Risto Mattila, Kangasala
Hilkka Meriläinen, Rovaniemi
Aatto Mukari, Vaasa
Eero Niemi, Joutseno
Artturi Palokangas, Nivala
Seppo Posti, Oulu
Markku Seppä, Mäntsälä
Leo Tonttila, Espoo
Leo Turtiainen, Helsinki
Veikko Vesivalo, Joutseno
Kaarina Virkki, Virolahti

Sotaveteraanien kultainen ansioristi voidaan myöntää tunnustuksena liiton tarkoituksien hyväksi tehdystä erittäin merkittävästä ja pitkään jatkuneesta työstä.

Sotaveteraaniliiton ansiomitali myönnettiin seuraaville:

Camilla Adolfsson, palvelukoordinaattori, Masku
Risto Alanko, sosiaalineuvoja, Juuka
Satu Bell, tuottaja, Vancouver
Erik Eriksson, logistikko Hörnefors
Pekka Haavisto, kehitysministeri, Helsinki
Helena Hakomäki, asiamies, Helsinki
Anne Heusala, kunnanjohtaja, Kuhmoinen
Lauri Ihalainen, työministeri, Helsinki
Lassi Ikäheimo, kapteeni, Helsinki
Aila Ilomäki, YTM, Pöytyä
Niilo Irjala, autonkuljettaja, Oulu
Anne Jaakkola, sihteeri, Helsinki
Jaakko Jonkka, oikeuskansleri, Helsinki
Risto Kajaste, sosiaalineuvoja, Lahti
Katri Helena Kalaoja, viihdetaiteilija, Askola
Tapio Karhu, rakennusmestari, Kiiminki
Leena Kelly, kirjailija, Vancouver
Mikko Leppilampi, viihdetaiteilija, Helsinki
Ville Lindqvist, tullitarkastaja, Lappeenranta
Pirjo Marttila, projektipäällikkö, Kaarina
Vesa Mattila, majuri, Turku
Pauli Mikkola, puheenjohtaja, Helsinki
Per-Olof Moberg, rovasti, Reisjärvi
Ulla Muurimäki, toiminnanjohtaja, Seinäjoki
Kari Mäkinen, arkkipiispa, Helsinki
Ossi Nummela, lehtori, Lahti
Martti Nurmisalo, diplomi-insinööri, Espoo
Jari Parviainen, kapteeni, Kouvola
Ilkka Piekkari, yliluutnantti, Hämeenlinna
Helena Pilke, tietokirjailija, Helsinki
Jyrki Rautiainen, kirkkoherra, Naantali
Heikki Rotko, toimitusjohtaja, Helsinki
Tauno Siik, kauppias, Oulu
Pekka Temonen, kirjastotoimen johtaja, Kannonkoski
Seppo Tiitinen, pääsihteeri, Helsinki
Leila Tylli, palvelujohtaja, Miehikkälä
Ilkka Uitto, kameramies, Vancouver
Pauli Vaittinen, kunnanjohtaja, Polvijärvi

Sotaveteraaniliiton ansiomitali voidaan myöntää Sotaveteraanityön päämäärien hyväksi kauan ja ansiokkaasti tai muutoin merkittävästi toimineelle henkilölle, joka ei ole sotaveteraani, sekä sotaveteraanille, joka on sanotuina tavoin toiminut muussa yhteydessä kuin liiton tahi sen jäsen- tai tukiyhteisön antamissa luottamus- tai muissa tehtävissä.

Sotaveteraanien kultaisen ansioristin vastaanotti sotaveteraani Antti Heiskanen.

Sotaveteraaniliiton ansiomitali luovutettiin viihdetaiteilija Katri Helena Kalaojalle.

Sotaveteraaniliiton ansiomitali luovutettiin arkkipiispa Kari Mäkiselle.

Jääkäriiliike täyttää 100 vuotta

Kolmen vuoden sotilaskoulutus Saksassa

Ajatus sotilaskoulutuksen järjestämisestä nuorille suomalaisille miehille heräsi toisen sortokauden pimeimmällä hetkellä marraskuussa 1914.

Jääkäriiliikkeen perustavana tapahtumana pidetään kaksi vuotta aiemmin valmistuneen Ostrobotnian talon kassahuoneen kokousta 20. marraskuuta 1914. Paikalla oli kaikkiaan parikymmentä henkeä. Kassahuoneen kokouksen tuloksena syntyi toimintaohjelma, jonka keskeinen ajatus oli irtautuminen Venäjästä ja pyrkimys täyteen itsenäisyyteen, tarvittaessa väkivalloin. Oli aloitettava valmistelut aseelliseen nousuun venäläisiä joukkoja vastaan.

Varsin nopeasti selvisi, ettei puolueeton Ruotsi ollut halukas järjestämään suomalaisille hulttua sotilaskoulutusta. Kuitenkin pian saatiin Venäjän vihollismaasta Saksasta ilmoitus, että toivottu koulutus voitaisiin saada siellä.

Suomalalaisten koulutuksen aloittamisesta päätettiin Berliinissä 26. tammikuuta 1915. Koulutettavien määräksi päätettiin noin 200 miestä. Koulutuspaikka olisi Locstedter Lager. Se oli Hampurin lähistöllä oleva suuri sotilaskoulutusleiri.

Sotilaalliseen koulutukseen tuli kuulumaan sotilashengen omaksuminen, ampumataidon oppiminen, pienten yksiköiden tiedustelutoiminta, kenttälinoittaminen, rautateiden ja satamalaitteiden sekä laivojen

tuhoaminen ja sissitoiminta. Koulutus kertoo, että koulutettavia oli suunniteltu käytettävän tarpeen vaatiessa tuholais- töihin Suomessa olevia venäläisiä kohteita vastaan.

Kurssi naamioitiin partiopojiksi

Kurssin nimeksi tuli Pfadfinder-kurssi (Pfadfinder = partiopoika). Peitenimi oli luonteva, sillä kurssin johtajaksi tuli kapteeni Maximilian Bayer, joka oli saksalaisen partiopoliikaliikkeen kärkihahmo.

Tieto koulutuksen aloittamisesta tuli Suomeen 2. helmikuuta 1915 ja samalla aloitettiin lähtijöiden värväys. Se ei ollut aivan yksikertaista, kun kaikki piti tehdä salaa. Riittävä määrä lähtijöitä oli vaikea löytää.

Värväys tapahtui ylioppilassiireissä pääasiassa Helsingissä. Ruotsinkielisten osakuntien aktiivisuudesta johtuen toista kotimaista puhuvien osuus oli varsin suuri. Ensimmäisten 55 Lockstedtiin saapuneen luettelosta löytyy vain yhdeksän suomenkielistä sukunimeä.

Sotilaskoulutus alkoi 25. helmikuuta 1915 Hampurin lähellä Lockstedter Lagerissa. Kursin alkaessa paikalla oli 55 koulutettavaa. Vähitellen paikalle tuli lisää suomalaisia, mutta koskaan ei saatu täyteen suunniteltua 200 miehen määrävahvuutta.

Pfadfinder-kurssia seurasi laajempi koulutusjoukko, joka kasvoi pataljoonan vahvuisek-

si. Siihen tarvittiin Pfadfinderien lisäksi noin 1500 vapaaehtoista. Näiden löytämiseksi Suomessa aloitettiin suuri värväys.

Saksaan lähtijöitä tuki etappiverkko

Pfadfinderit olivat voineet lähteä maasta laillisesti. Suuren värväyksen aikana oli lähdettävä salaa, sillä Venäjän viranomaiset olivat saaneet vihiä toiminnasta, eikä nuorille miehille enää myönnetty passeja. Syntyi laaja etappijärjestelmä auttamaan matkaan lähteviä. Talvella 1916 suuri joukko miehiä hiihti Merenkurkun yli Ruotsiin. Myöhemmin etappitiet siirtyivät pohjoiseen, ensin Kemiin ja Tornioon. Pohjoisimmat rajanylitykset tapahtuivat Kolarissa.

Suuren värväyksen ansioista Lockstedter Lagerin suomalaisjoukko oli noin 1600 miehen vahvuinen. Kaikkiaan jääkäreinä oli vajaa 1900 miestä, sillä koulutettavia tuli ja meni. Pataljoonaan tuli varsin kirjavaa väkeä, sillä mukaan otettiin Saksassa muuten oleskelleita miehiä. Kaikki eivät täyttäneet varsin tiukkoja saksalaisia sotilaan laatukriteerejä, vaan karsiutuivat matkan varrella.

Jääkäreitä suomalaisista tuli vasta toukokuun lopulla 1916. Kun heistä muodostettiin Kuninkaallinen Preussin Jääkäripataljoona 27. Se ei ollut tavallinen jalkaväkipataljoona, sillä siihen kuului konekivääri-

Jääkärien koulutukseen kuului myös palvelus rintamalla. Konekiväärikomppanian miehet jossain nykyisen Latvian alueella.

Jääkäripataljoona marssilla Libaussa 1917.

pioneer- ja viestikomppania ja jopa hauptshatteri.

Jääkärit saivat myös sotakokemusta, sillä pataljoona oli kahteen otteeseen Saksan itärintamalla nykyisen Latvian alueella. Rintamalla kärsittiin myös tappioita, sillä joukosta kaatui 13 ja haavoittui 49.

Suomen julistauduttua itsenäiseksi 6.12.1917 oli jääkäreiden paluuhetki

Jääkärit allekirjoittivat sitoumuksen palvella Suomen armeijassa vähintään vuoden ajan ja he saivat suomalaiset sotilasarvot. Helmikuun 11. päivänä ylennettiin 1130 jääkäriä suomalaisiin sotilasarvoihin. Itsenäisen Suomen armeija oli saanut palvelukseensa 403 upseeria ja 727 aliupseeria.

Pataljoonan hajottamispäivänä 13.2.1918 vihittiin jo pitkään valmiina ollut pataljoonan lippu Libaun Pyhän kolminaisuuden (Trinitatis-) kirkossa. Jääkärit vannoivat sotilasvalan Suomen lailliselle hallitukselle. Nyt he olivat valmiita palaamaan kotiin.

Jääkäreiden palatessa Suomeen Saksaan jäi eri syistä noin 400 jääkäriä. Suurin osa

heistä oli siviilityöpaikoissa ja osa sairaaloissa tai toipilaina. Pääosa palasi Suomeen vuosina 1918 tai 1919.

Jääkärien pääjoukko, 950 miestä saapui Vaasaan 25.2.1918 eli päivälleen kolme vuotta sen jälkeen, kun ensimmäiset Pfadfinderit olivat saapuneet Lockstedtiin.

Helmikuun 26. päivänä olivat jääkärit viimeistä kertaa pataljoonana Vaasan torilla yhteisessä paraatissaan.

Jääkärit olisivat halunneet taistella vapaussodassa yhtenäisenä iskuosastona. Päämaja kuitenkin hajotti pataljoonan valkoisen armeijan johtajiksi ja kouluttajiksi.

Jukka Knuuti

Jääkäriiliikkeen perustava kokous pidettiin 20. marraskuuta 1914 Ostrobotnian kassahuoneessa, joka nykyään on nimeltään Jääkärihuone.

JP 27 järjestää matkan Hampuriin ja Hohenlockstedtiin 25.2.-1.3.2015. Vastuullinen matkanjärjestäjä on Vihdin Liikenne, paikkoja vielä rajoitetusti. Tiedustelut Päivi Packalen, puh (09) 444 774, paivi.packalen@vihdinliikenne.fi

Tiedon haun ammattilaiset koolla Lahdessa

Perinteiset Sotaveteraani-
piirien sosiaalineuvojen
neuvottelupäivät pidet-
tiin Lahdessa 7.-8.10.

Liitossa sosiaalineuvojatyön
kehittäminen aloitettiin vuon-
na 2004. Totesimme silloin,
kuinka paljon tarvitaan neu-
vontaa ja ohjausta niin järjestö-
kuin etuusasioissa. Toiminta
on jatkunut ja sitä pyöritetään
vapaaehtoisvoimin 17 sotavete-
raanipiirissä Suomessa ja lisäk-
si Ruotsissa ja Kanadassa.

Suomen Sotaveteraaniliit-
olla on noin 30 000 kannat-
tajajäsentä. Moni heistä toimii
vapaaehtoisina, esimerkiksi
sotaveteraaniyhdistysten pu-
heenjohtajina, sihteereinä tai
rahastonhoitajina. Osalla kan-
nattajajäsenistä on taas tarkoi-
tuksena ryhtyä vapaaehtoisiksi

tekijäksi – sitten kun työelämä
antaa myöten. Tähän ryhmään
kuuluvat kaikki liiton sosiaa-
lineuvojat. He ovat sosiaali- ja
terveydenhuollon ammattilai-
sia, jotka näin jatkavat jaka-
malla tietotaitojansa veteraani-
en hyväksi.

Sosiaalineuvojilla on tärkeä
rooli järjestökentässä ja työ-
lä on kaksi tärkeää funktio-
ta. – Ollaan veteraanien ja hei-
dän omaistensa apuna ja tuke-
na sekä pidetään huolta siitä,
että kunnan veteraaniasioiden
kanssa työskentelevien kanssa
on ns. avoimet ovet. Näin kaik-
ki osapuolet tietävät, kehen ot-
taa yhteyttä, kun asiat niin vaa-
tivat.

Saimme mielenkiintoisia
näkemyksiä tuetun kotikun-
toutuksen käytännöstä, jota

ansiokkaasti esitteli **Mari Jo-
kinen-Olin** Lahden kaupungin
puolesta. (malli kuvattu edel-
lisessä Sotaveteraani-lehdessä).
Palvelusetelin käytänteet
Lahdessa esitteli toiminnan-
johtaja **Pirjo Nieminen** Palve-
luSantrasta. Hän myös kuvasi
neuvontapalvelun koostuvan
tiedon haun ammattilaisista.
”Kukaan ei voi tietää kaikkea,
mutta on tiedettävä, mistä li-
sätietoa ja apua on saatavissa”,
hän totesi.

Käsittelimme tietysti myös
veteraanietuuksia ja kuntou-
tuksen ja kotiin vietävien pal-
velujen erilaisia kuntakäytän-
töjä. Haasteemme on lähivu-
sina siinä, että kaikenlainen
hakeminen on veteraanien
osalta poistettava. Yhteys hei-
hin on luotava tapaamalla, kes-

Ammattilaiset perehtyvät päivän antiin.

kustelemalla ja kuulemalla ja
sillä perusteella on rakennetta-
va kuntoutus- ja palvelusuun-
nitelmat. Tätä ei voi tehdä va-
paaehtoisesti mukana oleva
sosiaalineuvoja, mutta näitä
asioita voidaan rakentaa luotet-

tavalla ja avoimella yhteistyöllä
kunnan ja järjestön tekijöiden
kanssa, jos siihen on olemassa
yhteinen tahto.

Anni Grundström

Naistyön uudet kuviot

Sotaveteraaniliiton Nais-
järjestön purkamisen jäl-
keen naistyön tulevaisuus
on askarruttanut kentän väkeä.
Voiko hyväksi koettuja toimin-
tamuotoja jatkaa? Vastauksena
on ehdottomasti voi ja pitää-
kin. Ainoa merkittävä muutos
aiempaan on se, että naisten
tulee kuulua jäsenenä yhdistyk-
siin. Vain yhdistyksen jäsenet,
veteraanit, puoliset ja lesket
saavat heille kuuluvat etuudet.
Siksi on tärkeää, että Naisjär-
jestön aikaisemmat jäsenet liit-
tyvät yhdistyksiin.

Tällä hetkellä kentän tilanne
on kirjava. Osassa piirejä kaik-
ki Naisjärjestön naiset ovat yh-
distysten jäseniä ja toiminta ta-
pahtuu yhteisesti. Muutamissa
yhdistyksissä naisia ei ole voitu
hyväksyä jäseniksi, koska sään-
tömuutosta ei ole tehty. Tämän
päivän tasa-arvoyhteiskun-
nassamme tämä tuntuu varsin
merkittävältä.

Ketään henkilöä ei voi pa-
kottaa jäseneksi, mutta Sotave-
teraaniliiton ja varsinkin nais-
työn toimikunnan harras toive
on, että jokainen Naisjärjestöön
kuulunut nainen liittyisi jäse-
neksi paikalliseen yhdistykseen.

Elämme tällä hetkellä erään-
laista siirtymäaikaa ja vasta
ensi vuosi näyttää, onko yh-
distysten jäsenistössä tapahtu-
nut muutoksia. Odotukset ovat
kuitenkin positiivisia.

Sotaveteraaniliitto on ohjeis-
tanut piirien ja yhdistysten joh-

toa valitsemaan aktiivisia, toi-
mivia naisedustajia myös hal-
lituksiin. Vuonna 2019 naisia
veteraanipolvessa on yhtä pal-
jon kuin miehiäkin.

Tukea ja virkistystä

Naistyön toimikunnan tär-
keimmäksi tehtäväksi on kir-
jattu naisille kohdennetun
tuki- ja virkistystoiminnan
suunnittelu ja koordinointi. Ta-
voitteen saavuttamiseksi käyn-
nistettiin neuvottelu naistyön
toimikunnan ja Naisten Valmi-
usliiton johdon välillä. Molem-
pien liittojen hallitukset, käsi-
teltyään asiaa, päätyivät yhteis-
työn aloittamiseen.

Sotaveteraaniliitto huoleh-
tii maamme puolustaneiden
kansalaisten hyvinvoinnista
avustuksin ja kuntoutuksin.
Vuonna 1997 perustettu Nais-
ten Valmiusliitto on 10 suuren
liiton kattojärjestö, joka perus-
taa toimintansa arjen turval-
lisuudesta huolehtimiseen ja
kriisitilanteissa toimimiseen.

Naisten Valmiusliiton teema
on vuonna 2014: ”Turvallisesti
Seniori-iässä”- turvallisuustai-
dot kuuluvat kaikille. Tämä sopii
mitä parhaimmin yhteistoi-
minnan pohjaksi. Teeman pää-
asiallinen tarkoitus on opastaa
ikäihmisiä voimiensa mukaan
huolehtimaan itse arjen turval-
lisuudesta sekä valistaa heidän
läheisiään iän tuomista haas-
teista ja niiden käsittelemisestä.

Keväällä 2015 tullaan toteut-

tamaan kolme virkistyspäivää
pilottina Pohjois-Pohjanmaan,
Kymenlaakson sekä Pirkan-
maa/Kanta-Hämeen piireissä.

Käytännön järjestelyistä ja
toteutuksesta vastaavat Nais-
ten Valmiusliiton alueneuvot-
telukunnat. Piirien tehtävänä
on alueensa naisjäsenten infor-
mointi ja kuljetusten järjestä-
minen.

Järjestelyjä varten tullaan
kullekin paikkakunnalle pe-
rustamaan toimikunta.

Päivän sisältö koostuu valit-
tujen aihealueiden asiantunti-
joiden esityksistä, ruokailusta,
kahvista, viihdettä ja yhteistä
keskustelua unohtamatta. Ystä-
vien ja tuttujen tapaaminen on
mitä parhaita henkistä hoitoa,
todellista vertaistukea.

Virikepäivä on kohdennettu
ensisijaisesti yhdistysten naisil-
le. Tilan salliessa ovat tervetul-
leita mukaan myös kannattaja-
jäsenet, omaisistaan huolehti-
vat ja tukitoimintaan halukkaat
henkilöt. Tulevaisuudessa tar-
vitsemme entistä enemmän
auttavia käsiä, kuuntelevia kor-
via, ulkoiluttaja-apua ja kahvit-
teluseuraa. Virkistyspäivä toi-
mii näin myös kontaktipintana
eri sukupolvien välillä.

Mikäli virikepäivien palau-
te osoittautuu hyväksi, tullaan
päivä toteuttamaan tulevina
vuosina myös muissa piireissä.

Virikepäivistä tullaan infor-
moimaan tarkemmin Sotavete-
raani-lehdissä.

Historian siipien havinaa

Sotaveteraaniliiton Naisjärjes-
tö toimi kunniakkaasti lähes
46 vuotta. Jotta suuriarvoinen
työ muistetaan vielä vuosien-
kin kuluttua, päätti Sotavete-
raaniliiton hallitus ryhtyä ko-
koamaan aineistoa historiik-
kiin haastattelujen muodossa.
Perustajajäseniä löytyy vielä
piireistä, mutta aikaa ei ole hu-
kattavaksi. Dokumentit järjes-
tön synnystä ja työstä ovat tal-
tioituna.

Tiedonkulun kanava

Sotaveteraani-lehti sisältää mo-
nipuolista tietoa piirien ja yh-
distysten jäsenille. Lehden si-
vuilta voidaan lukea tuoretta
tietoa, mutta myös historia on

laajalti esillä. Tulevaisuudes-
sa tullaan myös naisille koh-
dennetun tiedon osuutta lisää-
mään. Naisille järjestettävistä
tulevista tapahtumista kerro-
taan juuri Sotaveteraani-lehden
sivuilla.

Erittäin toivottavaa on leh-
den tilaaminen jokaiselle yh-
distyksen jäsenelle. Pahitteek-
si ei olisi luetuttua lehteä myös
jälkipolvilla ja naapureilla.
Kiinnostus maamme histori-
aan itsenäisyytemme 100-vuo-
tisjuhlavuoden lähestyessä tun-
tuu koko ajan kasvavan.

Tuija Saura
puheenjohtaja
naistyön toimikunta

Veteraaneja kunnioitettiin Lions-liiton Kiitos veteraanit! -seminaarissa

”Kiitos veteraanit!” -seminaarissa 8.10. oli kunnianosoitus Suomen veteraaneille, puolisoille ja lotille. Kunniakansalaisia oli paikalla parisataa. Nordean pääkonttorin kolmitasoinen juhlasali Helsingissä oli ääriään myöten täynnä.

Valtiovallan taholta paikalla oli tilaisuuden arvonn mukainen edustus. Valtiovallan tervehdyksen toivat eduskunnan puhemies **Eero Heinäluoma** ja puolustusministeri **Carl Haglund**.

Muitten kunniavieraitten ohella paikalla oli puolustusvoimien entinen komentaja, veteraani **Jaakko Valtanen**. Kenraaliksi ylennyt Valtanen osallistui talvisotaan radiomiehenä, 15-vuotiaana vapaaehtoisena. Jatkosodassa hän toimi tykistöupseerina.

Kolme entistä puolustusministeriä

Puheitten pitäjänä oli kolme entistä puolustusministeriä: **Elisabeth Rehn**, **Anneli Taina** ja **Seppo Kääriäinen**. He myös osallistuivat tohtori **Lasse Lehtisen** johtamaan paneeliin yhdessä Sotaveteraaniliiton toiminnanjohtajan **Markku Seppän** kanssa.

Puheissa ja paneeleissa ilmeni, että veteraanijärjestöt esittävät tavoitteensa hyvin yhteistyöisesti valtiovaltaan päin. Niin ikään todettiin, että erityisesti viime vuosikymmeninä hallituksen ja eduskunnan suhtautuminen veteraanijärjestöjen ja siten veteraanien toiveisiin on ollut myönteinen.

Tilaisuus oli hengeltään arvokas, mutta samalla leppoisa.

Leppoisa tunnelmaa kuvaa mm. se, kun paneelin juontaja esiteltiin virallisesti ”tohtori Lehtiseksi” niin puheenvuoroa käyttäessään ministeri Elisabeth Rehn totesi, että ”minulle Lehtinen ei ole mikään tohtori, Lasse vain.”

Sotaveteraanien toivelistaa

Suomen Sotaveteraaniliiton toiminnanjohtaja Markku Seppä piti tilaisuudessa valaisevan alustuksen veteraanien tilanteesta ja tämänhetkisestä avuntarpeesta.

Toiveet oli pääasiassa osoitettu valtiovalalle. Toiminnanjohtaja Seppällä oli esitettävänä toiveita myös kolmannelle sektorille, johon Lions-organisaatiokin kuuluu.

Kolmas sektori voisi - jos mahdollista - järjestää veteraaneille nykyistä vielä enemmän esim. virkistystapahtumia ja palveluaktiviteetteja. Seppän mielestä pieniltäkin vaikuttavat palvelut ja vähäinenkin

Veteraanien puolesta kiitospuheenvuoron käytti lahtelainen Sulo Leivo.

huomioiminen ovat veteraaneille suuria ja tärkeitä asioita arjen elämässä.

Toiminnanjohtaja Seppä painotti, että ”kunniakansalaisiksi nimetyt veteraanit ovat hyvillään heidän uhrauksiensa arvostamisesta itsenäisessä Suomessa.”

Teksti ja kuvat:
Antti Tuomikoski

Kolme aikaisempaa puolustusministeriä esiintyi seminaarissa.

Seminaarin kunniavieraina oli pari sataa veteraania, puolisoa ja lottaa.

101-vuotias vauhditti piirin neuvottelupäivää

Vihtori Siivo, Kankaanpää:

”En puhu sodasta mitään – puhun itsestäni ja aikalaisteni elämänmenosta. Lapsuudenkodissani sain äidiltäni kristillisen kasvatuksen. Ihminen ottaa vaikutteita ympäristöstään ja muista ihmisistä.

Ystävällistä käyttäytymistä lähimmäistäni kohtaan olen pyrkinyt pitämään ohjeenani elämässäni.

Varhaisnuoruudessaani urheilijat olivat esikuvia, joita ihailin. Paavo Nurmen kulta- ja hopeamitalit vuoden 1924 olympialaisissa tekivät minuun suuren vaikutuksen. Olin silloin 11-vuotias.

Kun ikää tuli lisää, halusin päästä Suojeluskuntaan. Jo 15-vuotiaana sain kotoani luvan ja pääsin mukaan Suojeluskunnan poikaosastoon. Suojeluskunnan toiminnassa opin monia tietoja ja taitoja elämään varten.

Varusmiespalveluksessa opin olemaan isommassa joukossa ja sopeutumaan siinä. Tällä oli suuri kasvattava vaikutus, se opetti myös ottamaan toiset huomioon. Terijoella vuonna 1935 suoritettiin varusmiespalveluksen, jossa esimiehet ja kouluttajat olivat hyviä esimerkkejä, joista otin mallia.

Liike-elämän palveluksessa tein varsinaisen elämäntyöni. Aluksi olin kaupan alan palve-

luksessa eri tahoilla, jossa sain kokemusta työyhteisössä toimimiseen. Sitten myöhemmin toimin itsenäisenä yrittäjänä, jota yrittäjyyttä kertyi 60 vuotta.

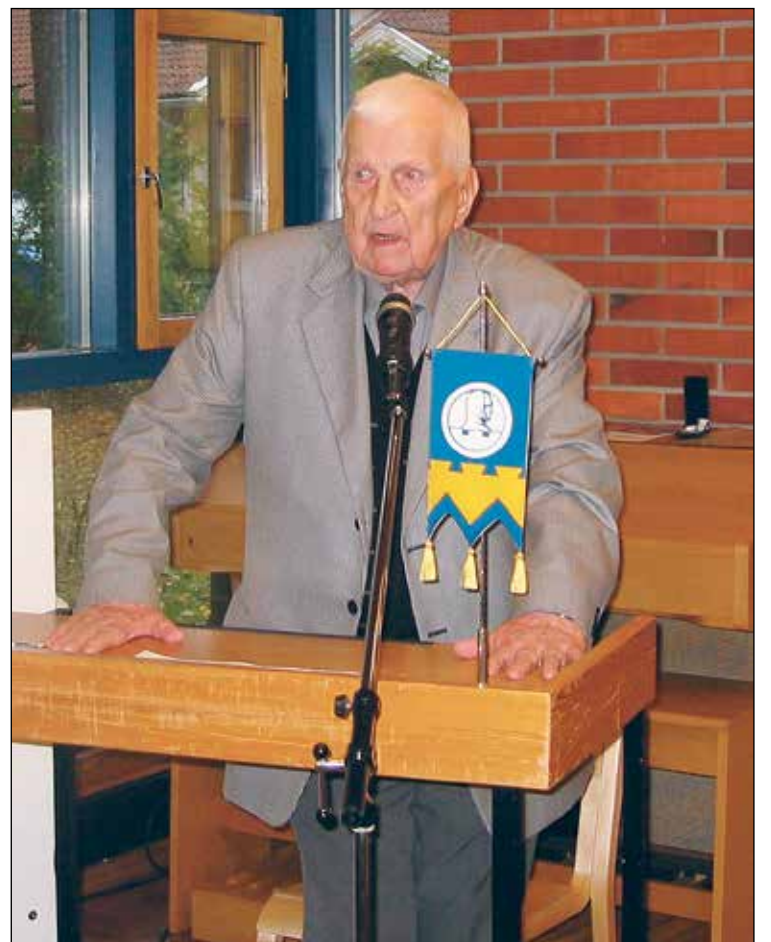
Sotaveteraanityö on ollut sydäntäni lähellä alusta alkaen. Olen saanut olla siinä mukana eri paikkakunnilla asuessani. Kehotankin teitä jatkamaan veteraanien tukena niin kauan, kun meitä veteraaneja vielä on jäljellä.”

Näin kertoi 101-vuotias Vihtori Siivo Satakunnan Sotaveteraanipiirin piirineuvottelupäivän alussa tervehdyksenä nuoremmille.

Piirineuvottelupäivän kahdeksankymmenen henkilön joukko kuunteli suurella kunnioituksella 101-vuotiaan sotaveteraanin kerrontaa, joka oli selkeää, kannustavaa ja johdonmukaista, vilpittöntä kerrontaa. Kuulijajoukko kiitti ja toivotti siunausta hänen jokaiselle päivälleen.

Tunnustuksena elämäntyöstään Vihtori Siivolle on myönnetty talousneuvoksen arvonimi ja Sotaveteraanityön hyväksi tehdystä työstä hänet on kutsuttu Kankaanpään Sotaveteraanit ry:n kunniapuheenjohtajaksi.

Seppo Heino

Kankaanpääläinen Vihtori Siivo (101) osallistui lokakuussa Satakunnan Sotaveteraanipiirin neuvottelupäiville.

75 vuotta sitten: Aurinkoinen kesä ja synkeä syksy

Se oli vastakohtaisuuksien vuosi. Aurinkoinen rauhankesä 1939 vaihtui synkäksi sotasyksyksi.

Meitä suomalaisia oli asunut täällä Pohjolassa jo pari tuhatta vuotta, mutta olim-

me olleet itsenäinen kansa vasta kaksi vuosikymmentä. Nyt tuo nuori itsenäisyys oli jo uhattuna.

Tasan sata vuotta sitten 1914 alkanut ensimmäinen maailmansota oli antanut maail-

me mahdollisuuden itsenäistymiseen. Valtiomiehemme käyttivät rohkeasti hyväksi Venäjän vallankumouksen tarjoman ohimenevän hetken. Sodan 1919 päättänyt Versaillesin rauha jätti Saksaa nöyryyttäes-

sään sisälleen toisen maailmansodan kyteväen kipinän. Sytytisikö se ja tuhoaisi sen, mikä ensimmäinen meille antoi? Maailmanpalo syttyi, kun Hitler hyökkäsi syyskuun ensimmäisenä Puolaan, Englanti ja Ranska julistivat sodan Saksalle ja Stalinkin kiirehti saaliin jaolle. Mielelön toinen maailmansota tuhosi 62 miljoonaa ihmistä, heistä suomalaisia lähes 100 000. Tappiolistalle tulivat lisäksi invalidit ja miljoonat pakolaiset, meilläkin yli 400 000 kotinsa menettänyttä. Emme kesällä vielä tienneet, mitä on edessä. Historian kirjoista olimme lukeneet, mitä oli takana.

Monivaiheinen tie itsenäisyyteen

Keisari Aleksanteri I oli 1808-1809 irrottanut länsimaiden kulttuurin piiriin päässeen mutta Ruotsin sotaisten kuninkaiden verotus- ja värväysmaana 600 vuotta olleen Suomen emämaastaan ja antanut ulkopoliittisista syistä meille itsehallinnollisen suuriruhtinaskunnan aseman. Aleksanteri oli myös liittänyt 1700-luvun iso- ja pikkuvihan onnettomissa sodissa Venäjälle joutuneen Kymijoen takaisen Vanhan

Suomen muuhun suuriruhtinaskuntaan. Sitten hän sekä keisariveljensä Nikolai I olivat unohtaneet meidät puolen vuosisadan parlamenttiyöhön. Nikolain poika Aleksanteri II alkoi 1800-luvun jälkipuoliskolla elvyttää maatamme toimivaksi kansakunnaksi. Saimme kansanopetuksen, suomen kielen vahvistumisasetuksen, kunnallishallinnon, oman rahan, tulilaitoksen, Saimaan kanavan, rautateitä, julkisia rakennuksia ym. Myöhemmät keisarit ja kuvernöörit alkoivat kuitenkin venäläistää meitä. Vallankumouksen synnyttämän uuden Neuvosto-Venäjän kansankomissaari Stalin tuli 1917 kiihottamaan työväestöämme kapinaan itsenäisyyttä suunnittelevaa laillista hallitusta vastaan luvaten Suomelle itsenäisyyden Venäjän avulla. Olisi syntynyt Neuvosto-Suomi. Eduskunnan Itsenäisyysjulistuksen vahvistanut ja miehittäjäjoukot karkottanut vapaussota muuttui sisällissodaksi. Se oli Stalinin ensimmäinen isku Suomelle.

Kansamme alkoi onnekseen eheytyä. Kansakouluissa valkoisten ja punaisten kotien lapset opiskelivat yhdessä äidinkieltä ja isänmaan historiaa.

Reserviupseerikerhon 1950-luvun lopulla perustamassa Munkkivuoren suurimmassa taloyhtiössä ovat asuneet Mannerheim-ristin ritarit Mikko Pöllä, nro 120 ja Kauko Vilanti, nro 190. Yhtiön johtokunta pystytti vuonna 2003 heille muistokiven, joka paljastettiin taloyhtiön lippuaukiolla itsenäisyyspäivän perinteisessä lipunnostojuhlassa. Antti Henttonen pyydettiin taloyhtiön yhtenä alkuasukkana hankkeeseen mukaan ja hänen toimillaan saatiin Salpa-linjasta kivi ja siihen Mannerheim-ristillä varustettu laatta, jossa ovat hänen kirjoittamansa Tammenlehvälaulajien testamentti-laulun säkeet "Kauan eläköön vapaus Suomen, olkoon valoisia kansamme huomen!" Kuvassa Antti esittelee sateisena päivänä muistokiveä. Antti on kirjoittanut Mikko Pöllästä kirjan "Marskin inkeriläisritari".

"Pikkutietoutta kauniista Karjalasta" Olavi Paavolainen - takinkääntäjäkö?

Olavi Paavolainen oli karjalainen, syntyisin Kivennavalta, mutta siirtyi jo kouluaikana Helsinkiin isän tultua valituksi eduskuntaan. Hänen kotinsa Vienola oli aikanaan tunnettu kulttuurimiljö. Hän oli jo kouluaikanaan toveripiiriin johtohahmo, nimenomaan taiteissa ja kirjallisuudessa. Helsingissä hän tutustui mm. Hagar Olssonin ja Elmer Diktoniukseen ja sai heiltä vaikutteita eurooppalaiseen ekspressionismiin. Paavolainen toimi myös Nuoren Voiman Liiton piirissä, jossa tuolloin vaikuttivat Uuno Kailas, Lauri Viljanen, Mika Waltari sekä Elina Vaara. Vuonna 1924 hän oli kirjoittajana "Nuoret runoilijat" -nimisessä kokoomateoksessa. Antologia "Hurmioituneet kasvat" syntyi 1925 Vienolassa vietetyn varsin "kostean" viikonlopun kokemusten perusteella, ja mukana

olivat mm. Lauri Viljanen, Elina Vaara, Katri Vala ja Ilmari Pimiä. Tätä "Tulenkantajat" -ryhmää kiinnostivat kansainvälisyys ja nykyaika. Paavolaista on pidetty ryhmän eräänlaisena idolina, muttei sen johtajana.

Tulenkantajat tekivät useita ulkomaanmatkoja lähinnä Euroopassa. Paavolainen vieraili Berliinissä 1927 jatkaen Pariisiin ja Rivieralle. Aitta-lehti julkaisi hänen matkakertomuksensa. Myöhemmin Paavolainen tapasi Mika Waltarin, joka valmisti teostaan "Suuri illusio". Varusmiespalvelus sujui Viipurissa ja sen aikana hän kirjoitti "Nykyaikaa etsimässä" -teoksensa. Se julkaistiin 1929 ja sitä pidetään johdatuksena usean taiteenalan sisältöön nimenomaan avantgardekulttuurin alalla. Kirjoitustyön ohessa Paavolainen toimitti "Tulenkantajat"-lehteä,

julkaisi runokokoelman "Keulakuvat" ja pamfletin "Suursiivous eli Kirjallisuuden lastenkaupparissa". Hän toimi jonkin aikaa jopa mainosalalla.

Paavolaiselle tarjoutui tilaisuus tutustua Saksassa valtaan nousseen Adolf Hitlerin kansallissosialismin julkisivuun, mutta hän näki myös tuon ideologian julkisivun läpi. Seuraavaksi 1936 ilmestyi teos "Kolmannen valtakunnan vieraina". Se on samalla kertaa hieman hämmäntynyt ja kriittinenkin fasismiin ja kansallissosialismin luonteesta ja pyrki saamaan keskustelun kohteeksi tämän kysymyksen.

Vuonna 1937 Olavi Paavolainen vieraili Etelä-Amerikassa ja sen tuloksena syntyi teos "Lähtö ja loitsu". Vuotta myöhemmin ilmestyi "Risti ja hakaristi". Näissä Paavolainen ikään kuin kysyy, onko maailmalla tulevaisuutta ja mil-

lainen. Mikä on kristinuskon suhde fasismiin ja kommunismiin, näihin uusiin uskontoihin. Hän kävi ennen talvisotaa Neuvostoliitossa tutustumassa sosialismin rakentamiseen ja vaikutukseen siellä.

Jatkosodan aikana Olavi Paavolainen kuului armeijamme tiedotusyksikköön ja vietti tässä tehtävässä aikaa Aunuksen Nurmoilassa karjalaistalon yläkerrassa kirjoitellen päiväkirjaansa, jonka perusteella syntyi Paavolaisen ehkä tunnetuin teos "Synkkä yksinpuhelu" 1946. Teoksessa hän ottaa kantaa suureen maailmanpalloon sekä erillissotaamme Karjalan korvessa. Arvostelijat pitivät teosta paljolti stilisoituna jälkiviisautena ja sen dokumenttiarvoa on epäilty, varsinkin V.A. Koskenniemi rusikoi jopa raa'asti teosta hyökäten voimakkaasti Paavolaisen käsityksiä vastaan, erityisesti maam-

me uutta sodanjälkeistä orientoitumista Neuvostoliittoon nähden. Paavolainen lopetti kirjallisen toimintansa ja toimi muutamia vuosia Yleisradiomme teatteriosaston esimiehenä. Paavolaista kuitenkin arvostettiin ja hän sai 1960 Eino Leino -palkinnon. Hän poistui joukostamme 1964.

On sanottu, että Olavi Paavolaisen kirjallinen tuotanto kuvaa yhden eurooppalaisen kirjailija-runoilijan maailmankatsomuksen kehitystä ja sen murrosaikaoja. Ehkä tästä syystä "Synkästä yksinpuhelu" ei tullut useista kirjallisista yhteenotoista huolimatta Suomessa bestselleriä, mutta toisaalta on sanottu sen kuvaavan Karjalaa ja karjalaista kulttuuria ehkä parhaimmillaan.

Anssi Vuorenmaa

Yleinen asevelvollisuus jatkoi ”internaattikouluna” yhdessä-oloa ja YH:n aika toimi sen jatkokouluna. Maanomistusolojen, elintason ja sosiaalipalvelujen parantuminen kohensivat elämää, ja tappion kokeneen työväenpuolueen muodostama vähemmistöhallitus vajaa vuosikymmen sodan päättymisen jälkeen vahvisti sen edustaman kansanosankin halua rakentaa itsenäistä Suomea. Selvisimme 1930-luvun poliittisista sekä kielikiistoista. Cajanderin hallitus 30-luvun lopulla oli maailmansodassa itsenäistyneiden Itä-Euroopan valtioiden ainoa, jossa voittaneet ja hävinneet istuivat yhteisessä hallituspöydässä.

Näkemääni ja kuulemaani

Muistan aurinkoiselta elokuulta 1939 Karjalan kannaksen suuret sotaharjoitukset, joihin osallistuneet punahousuiset rakuunat juottivat hevosiaan meidänkin kaivollamme. Heitä komensi ratsumestari Eino Penttilä, keihäänheiton aikaisempi ME-mies ja Los Angelesin kisojen kolmoisvoiton pronssimitalisti.

Seurasimme uutisista Saksan taloudellisen sekasorron nopeasti valtaan nostaman Hitlerin pullistelua Euroopassa. Hänen ja Stalinin epäpyhää liittoa kummasteltiin. Se jakoi

Euroopan kahteen etupiiriin Suomen joutuessa Stalinille. Viro ja muut Baltian maat jou- tuivat Neuvostoliiton miehittä- miksi, ja Suomikin sai pelkoa herättävän kutsun Moskovaan neuvottelemaan ”konkreetti- sista kysymyksistä”.

Kenttäarmeijan suoajou- kot kutsuttiin 6. lokakuuta ja muutkin reserviläiset neljä päi- vää myöhemmin Aleksis Kiven päivänä uuden aluejärjestel- män mukaisesti YH:ksi kutsut- tuihin Ylimääräisiin harjoituk- siin. Neuvottelijat lähtivät 9. lokakuuta J.K. Paasikiven joh- dolla Moskovaan rukousten ja virsien saattelemina. Näimme vakavakasvoisia kuvia lehdistä.

Vuoksen halkoman kotipitä- jäni Antrean suojeluskunta oli 1929 nimetty vesistökuljetuk- siin erikoistuvaksi, keisariajan kalustoa käyttäväksi moottori- ponttonisuojeluskunnaksi, jos- ta muodostettiin jo syyskuussa kenttäarmeijan ainoa Erillinen Moottoriponttonipataljoona. Se kutsuttiin tehtäviinsä sa- maan aikaan suoajoukkojen kanssa kuljettamaan joukkoja, kalustoja ja pian myös evakko- ja. Pikakutsut tulivat kylääm- me kesken lottien illanvieton - oli lähdettävä heti.

”Rajasta ei tingitä tippakaan”

Täytettyäni 17 vuotta liityin suojeluskuntaan ja kävin ke-

Antrean 1929 nimetystä moottoriponttonisuojeluskunnasta muodostettiin syyskuussa 1939 kenttä- armeijamme ainoa Erillinen moottoriponttonipataljoona hoitamaan Vuoksella ja jatkosodassa Syvä- rillä ja Kiantajärvellä vesistökuljetuksia. Ponttonilla voitiin kuljettaa 114 miestä tai yhdeksän hevosta. Kahden ponttonin päälle rakennetulla lautalla kulki kiväärikomppania. Harjoituksia ja koulutustilai- suuksia pidettiin 1930-luvulla kesäsunnuntaisin. Kesän 1939 suurissa sotaharjoituksissa koko kalus- to oli ensimmäisen kerran käytössä.

väällä 1939 sen kaksiviikko- sen alokaskurssin. Minulla oli kotona puku sekä veljeni ase- velvollisuusaikana lotterissa voittama pystykorvakivääri. Se oli aseeni talvisodan rin- tamakomennuksilla ja pelastui perheemme evakkokuormassa 1944. Oltuaan pari vuotta pii- lotettuna Valpon aseidenetsi- jöiltä evakkokotimme vintin sahajauhoissa se on nyt deakti- voituna muistoesineenä pojan- poikani hallussa.

Aloitin elokuussa 1939 opis- kelun Sortavalan seminaaris- sa. Jo viikon kuluttua alkoi sota Puolassa. Kuuluin ihaillun voi- mistelun lehtorimme, Euroo- pan mestari Make Uosikkisen johtamaan seminaarin suoje- luskuntaosastoon. Emme aa-

vistaneet, että hän kaatuisi jo vajaan puolen vuoden kulut- tua Kollaen sankarina. YH:n alkaessa laitoksen tilat luovu- tettiin armeijalle ja meidät ko- tiutettiin. Ennen kotiin lähtöä toimin muutaman päivän Sor- tavalan suojeluskunnan paikal- lispäällikön, Laatokka-lehden päätoimittajan Toivo Rasilaisen lähettinä. Käydessäni asialla kaupungin lukiossa näin poiki- en tekstanneen luokan taulul- le: ”Rajasta ei tingitä tippakaan, joka tuumastakin taistellaan.” Se kuvasti ajan henkeä.

YH kesti yli puolitoista kuu- kautta. Tulevat taistelutoverit tutustuivat siinä toisiinsa, ase- veljeys alkoi orastaa. Maaseu- dun myöhäiset syystyöt tehtiin vähentynein mies- ja hevosvoi-

min. Naiset joutuivat miesten ja joskus hevostenkin rahkeisiin. Meitä reservi-ikää nuorempia ja vanhempia miehiä ilmoittau- tui jo marraskuussa ennen so- dan alkua lottien muonittamiin suojeluskunnan vartiointi-, pal- velu- ja desantintorjuntatehtä- viin. Lottia toimi muonituksen lisäksi ilmavalvonta-, lääkintä-, varuste- ja kansliatehtävissä. Kansa souti yhteisessä veneessä ajan aalloilla.

Antti Henttonen

Sotaveteraaniliiton hallituksen varapuheenjohtaja Antti Hent- tonen kirjoittaa Talvisodan ai- kaisista omista sotakokemuk- sistaan Sotaveteraani-lehden neljässä numerossa.

RP-Hevosurheilutuotteet Viiala, Akaa	Hanskitrans Oy Alavus	Kone-Vahto Oy Kalkkinen, Asikkala
E.M. Pekkinen Oy Espoo	Espoon Sähköasennus Ky Espoo	Kiitos Sotaveteraaneille Espoosta! Nro 114
Kiitos Sotaveteraaneille Espoosta! Nro 124	Euran Pintakäsittely Oy	Maanrakennus Weckman Oy Hamina
Koneurakointi T. Kaaro Hamina	Kaakon Rakennus Oy Hamina	Sora Tukku Kakko Oy Hattula, Lusi
YK-Asennus Oy Hauho	Brando Oy Helsinki	Modio Oy Helsinki
Oy Konwell Ab Helsinki	Rail Partners Oy Helsinki	Suomen Cobra-Systems Oy Helsinki

Kun Zdanov suojeluskuntajärjestön lakkautti

Suojeluskuntiemme synty voitaneen ajoittaa kevääseen 1917, jolloin erilaiset aktivistikomiteat alkoivat perustaa porvarillisia järjestyskuntia ja palokuntia. Syksyn kuluessa näiden nimitys muuttui suojeluskunniksi, koska se paremmin kuvasi niiden toimintaa. Suojeluskuntia perustettiin jatkuvasti lisää eri puolille Suomea.

Vuoden 1918 sodan jälkeen monet suojeluskunnat lopettivat toimintansa, koska katsoivat tehtävänsä tulleen täytetyksi. Kuitenkin aate säilyi elinvoimaisena, ja heinäkuussa 1918 järjestettiin Jyväskylässä suojeluskuntien edustajien neuvottelukokous, johon osallistui lähes 200 edustajaa eri puolilta maata. Tätä kokousta voitaneen pitää järjestön perustavana kokouksena, sillä vain vajaat kuukautta myöhemmin annettiin asetus suojeluskunnista. Asetuksen mukaan suojeluskuntien tarkoituksena oli edistää kansan puolustuskuntoisuutta sekä turvata laillista yhteiskuntajärjestystä. Erityisesti määrättiin, että suojeluskunnat toimisivat tarvittaessa armeija apuna ja avustaisivat

viranomaisia näiden apua pyytäessä. Järjestön ylipäällikkönä oli asetuksen mukaan sotaministeri. Vuonna 1921 annetulla asetuksella järjestö "alistettiin" Tasavallan presidentille, joka nimitti järjestön ylipäälliköksi suojeluskuntien luottamusta nauttivan henkilön.

Suojeluskuntajärjestö vakinaistetaan

Vuoden 1927 laki suojeluskuntajärjestöstä sekä sitä täydentänyt vuoden 1928 asetus vakinaistivat lopullisesti järjestön. Siitä tuli osa valtakunnan sotavoimaa isänmaan ja laillisen yhteiskunnan puolustamiseksi. Järjestön tuli edistää rauhan aikana kansan puolustusvalmiutta sekä henkistä ja ruumiillista kuntoisuutta antamalla jäsenilleen sotilaallista koulutusta sekä harjoittamalla liikuntakasvatusta ja järjestön tarkoituksperiin sovellettua valistustoimintaa. Osallistuminen järjestön toimintaan oli täysin vapaaehtoista, mutta jäseneksi hyväksyttiin vain hyvämaineisia Suomen miehiä, joiden uskollisuuteen isänmaata ja sen laillista yhteiskuntajärjestystä kohtaan voitiin luot-

taa. Kaikkalainen politikointi oli järjestöltä kielletty.

1930-luvun alkupuolella suojeluskuntajärjestö niitattiin yhä kiinteämmin puolustusvoimiin kytkemällä aluejärjestön sotilaspiirit ja suojeluskuntapiirit toisiinsa. Suojeluskuntajärjestön asema ja merkitys maanpuolustuksen osana korostui entisestään, sillä siitä tuli liikekannallepanon runko-organisaatio. Tehtävien lisääntymisen myötä myös järjestön taloudellinen asema vahvistui, sillä järjestön osuus valtion budjetissa kasvoi.

Talvisodan aattona nähtiin tarkoituksenmukaiseksi poistaa loputkin päällekkäisyydet aluejärjestön ja suojeluskuntajärjestön väliltä. Aluejärjestö lopetti toimintansa ja sen tehtävät siirrettiin suojeluskuntajärjestölle. Tämä vahvistettiin keväällä 1941 annetulla asetuksella, jossa sanottiin mm, että "Aluejärjestön tehtäviä hoitaa suojeluskuntajärjestö, niin kuin siitä on erikseen määrätty." Asetus korosti edelleen suojeluskuntajärjestön kuulumista tasavallan sotavoimaan.

Suojeluskuntajärjestöllä oli mahtavia vastustajia alusta al-

kaen. Voimakas vasemmisto ei voinut sulattaa järjestöä, joka oli ollut runkona sille armeijalle, joka oli voittanut vuonna 1918. Monet eduskunta-aloitteet tähtäsivät järjestön toiminnan kuivattamiseen ja vähitellen sen lopettamiseen. Mm. raha-asiat olivat tällaisia. Käsityskanta lieveni hiljalleen mm. Mäntsälän kapinan tiimoilta, kun suojeluskuntajärjestö organisaationa pysyi lojaalina valtakunnan johdolle; järjestö ei siis ollutkaan äärioikeiston käsikassara. Talvisodan hengen vaikutuksesta - se ilmeni voimakkaana jo YH:n aikana - suojeluskuntajärjestö ja sosiaalidemokraattinen puolue sopivat erimielisyytensä, ja sen jälkeen järjestöön saattoivat liittyä myös vasemmistolaisesti ajattelevat ilman diskriminointia.

Tällainen oli siis pähkinänkuoressa se maanlaajuinen vapaaehtoinen maanpuolustusjärjestö, joka sodan jälkeen katsottiin kuuluvan lakkautettavien organisaatioiden kategoriaan. Kun järjestön toiminta on ollut yleisesti hyväksyttyä ja se on liittynyt kiinteästi puolustusvoimien toimintaan, niin lakkauttamiseen on ollut syynä erityisesti sotilaalliset syyt; politikointihan oli järjestöltä kielletty lain kirjaimella. Näitä syitä tarkastellaan seuraavassa.

Hitleriläisystävälliset järjestöt lakkautettava

Suomen ja Neuvostoliiton 19.9.1944 allekirjoittaman välirauhansopimuksen 21.artiklan mukaan "Suomi sitoutuu viipymättä lakkauttamaan kaikki sen alueella olevat hitleriläisystävälliset (fasististyyppiset) valtiolliset, sotilas- ja sotilaalliset sekä muut järjestöt, jotka harjoittavat Yhdistyneiden kansakuntien, erikoisesti Neuvostoliiton vastaista propagandaa, eikä tule vastaisuudessa sallimaan tämänlaisten järjestöjen olemassaoloa." Liittoutuneiden valvontakomission (LVK) neuvostoliittolainen puheenjohtaja kenraaliversti **Andrei Zdanov** jätti puolustusministeri **Rudolf Waldenille** tähän perustuen 30.10.1944 vaatimuksen suojeluskuntajärjestön lakkauttamisesta 7.11.1944 mennessä ja sen sotavarustuksen toimittamisesta puolustusvoimien varastoitavaksi. Kotijoukkojen esikunnan 6.11. antamalla käskyllä suojeluskunnat käytännössä lopullisesti lakkautettiin. Miksi

Zdanov piti tällaista kiirettä ja mitä on nähtävissä vaatimuksen taustalla? Ja miksi järjestö pystyi lopettamaan lyhyessä ajassa toimintansa, johon oli vuosien mittaan osallistunut runsaasti yli satatuhatta miestä?

Vuosia sitten suojeluskuntajärjestö oli julkisuudessa voimakkaasti esillä sekä patsashankkeen että sotavankikohtelun tiimoilta. Perimeikäläiseen tapaan asenteet ovat olleet varsin mustavalkoisia tai paremmin ehkä punavalkoisia - vanhan kaavan mukaan. Asiasta käyty keskustelu näytti osoittavan, että tietoa puuttui. Mistä tämä tiedon puute; oliko jopa suomalainen historiankirjoitus laiminlyönyt tosiasioiden esille tuomisen? Voimakkaana esiintyi käytetyissä puheenvuoroissa uskomus, että Zdanov olisi vaatinut järjestön lakkauttamista "hitleriläisystävällisenä" ja erityisesti Neuvostoliittoa kohtaan vihamielistä propagandaa harjoittavana järjestönä, jollaiset edellä mainittu 21.artikla määräsi kiellettäviksi. Tällä tavalla perusteltua lakkauttamisvaatimusta suojeluskuntalaiset ja muut järjestöön positiivisesti suhtautuvat pitivät täysin epäoikeudenmukaisena. Heidän käsityksensä mukaan järjestö oli aina ollut, ja varsinkin talvisodan 1939-1940 yksimielisyyden tuloksena entistä selvemmin epäpoliittinen. Vuonna 1944 ulomman vasen laitamme ymmärsi paljon paremmin lakkauttamisen: se piti järjestöä perinteisesti vain valkoisen armeijan ja oikeiston työkaluna, puolestaan täydellisesti unohtaen Talvisodan yksimielisyyden. Sillä, että suojeluskuntajärjestö oli lainsäädännöllisesti osa valtakunnan sotavoimaa, ei ollut tässä suhteessa nyt merkitystä.

Lakkautukselle monia syitä

Kun seurataan suojeluskuntajärjestön lakkauttamiseen liittyvää prosessia, siitä löydetään muitakin kuin ideologisia syitä. Tästä ovat osoituksena jo pelkästään muotoseikat. Välirauhansopimus solmittiin sotatilan lopettamiseksi; sen noudattamisen valvonta luovutettiin "Neuvostoliiton ylimmälle sodanjohdolle", joskin teknillisesti tehtävä annettiin LVK:lle eli Neuvostoliiton ylimmän sodanjohdon "haaraosastolle"; ja lisäksi vaatimus järjestön lak-

Sotilaspoikia koulutettiin vaativampiin tehtäviin. Savonlinnan Sotilaspiirin sotilaspoikien ryhmänjohtajat kurssilla Warkaudessa 28.6.-6.7.1942. Kurssin johtajana toimi luutnantti Juntunen. Warkaus 30.6.1942.

kauttamisesta jätettiin ensiksi ylipäällikön tehtäviä hoitavalle presidentti Mannerheimille, eikä maan hallitukselle, joka yleensä sai vastaanottaa vastaavanlaiset määräykset. Suojeluskuntajärjestön lakkauttamisvaade sisältyi kirjeeseen, jolla LVK hylkäsi puolustusvoimien ensimmäisen demobilisaatiosuunnitelman. Tässä kirjeessä vaadittiin mm. rauhan ajan joukkojen määrän vähentämistä noin puoleen siitä, mitä suomalaiset olivat esittäneet. Ja suojeluskuntia koskeva osa liittyi juuri tähän vaatimukseen. Vasta tämän jälkeen kirjeessä viitataan aivan kuin ohimennen 21. artiklaan eli siinä mainittuun ”hitleriläismielisyyteen”. Lakkauttamisen käytännön toimet määrättiin toteutettaviksi välirauhansopimuksen sotilaallisten eikä poliittisten määräysten mukaisessa järjestyksessä. Jo näistä seikoista ilmenee varsin selvästi, että sotilaalliset syyt ovat olleet valitsevana lakkauttamisvaatimuksen taustaa tarkasteltaessa.

On selvää, että sodassa kuin sodassa pyritään säästämään omia voimia ja välttämään tarpeettomia tappioita tuottavia riskejä. On lapsellista uskoa, että mikään voittajavaltio jättäisi äskeiseen vihollismaahan suursodan ollessa vielä ratkaisematta toimintakykyisen, sissisotaan ja -toimintaan mainiosti soveltuvan, sotakokemusta runsaasti omaavan, hyvin johdetun ja aseistetun ja vieläpä liikekannallepanokykyisen sotilasorganisaation. Jo sodan tuossa vaiheessa arviointiin, että hyvin suunnitellun ja tehokkaasti johdetun sissisodan tukahduttamiseen tarvittaisiin sisseihin verraten ainakin kolminkertainen määrä sissisodankäyntiin koulutettuja ja siihen perehtyneitä sotilaita: eli jos Suomessa jostakin syystä olisi jouduttu tällaiseen tilanteeseen, sen aisoissa pitäminen ja tukahduttamiseen olisi tarvittu runsaat parikymmentä valiodivisioonaa. Vuonna 1944 syksyllä puna-armeijallakaan ei ollut tällaista määrää sijoitettavaksi ja uhrattavaksi suursodan kannalta toisarvoiseen suuntaan. Pitkä sota oli kuluttanut senkin elävää voimaa, ja divisioonat tarvittiin muualla. Edellä esitetty ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että myös 21. artiklan poliittisilla määräyksillä on ollut oma merkityksensä.

Vuoden 1944 tapahtumien johdosta on selvää, ettei suojeluskuntajärjestön johto suin-

kaan elänyt harhakuvitelmissa järjestönsä tuulevaisuuden suhteen. Kyllä johto tiesi viimeistään maaliskuun 1944 - Moskovassa suoritettujen rauhantunnustelujen analyysin perusteella - järjestönsä kohtalon olevan vaakalaudalla. Tämähän ilmenee esimerkiksi siitä, että järjestön omaisuus päätettiin äärimmäisessä tapauksessa siirtää Suomen Punaiselle Ristille käytettäväksi Suomen kansan terveyden ja ruumiillisen kulttuurin edistämiseen.

Tulevaa ennakoitiin

Maan poliittinen hallitus oli saanut LVK:lta jo alusta alkaen hienovaraisia vihjauksia siitä, ettei ollut syytä sallia sellaisen sotilaallisen organisaation olemassaoloa, jonka menneisyys oli täynnä neuvostovihamielistä poliittista toimintaa. Asia tuotiin myös suojeluskuntajärjestön johdon tietoon. Tämän tuloksena syntyi yksimielinen päätös järjestön hiljaisesta lakkauttamisesta, ennen kuin LVK vaatisi sitä julkisesti ja jyrkästi. Lakiesityskin siitä oli jo laadittu. Mutta sitten Tasavallan presidentti ja ylipäällikkö Suomen marsalkka Mannerheim puutui asiaan: hänen ylevänä tarkoituksenaan oli antaa järjestölle itselleen mahdollisuus lopettaa julkisesti toimintansa, olihan se ollut kansallisesti niin arvokasta. Mutta syksyn 1944 sekavissa oloissa päätösvaltaisen kokouksen koolle saaminen kesti niin kauan, että LVK ehti sekä järjestön että hallituksen edelle.

Miksi sitten mielipiteet suojeluskuntajärjestön lakkauttamisen syistä ovat olleet niin yksipuolisen kattavia, että ne ovat päässeet kätkemään tapahtumien todelliset syyt, vaikka kaikki tarvittavat tiedot ovat olleet tarvitsevien kaiken aikaa saatavissa? Yksinkertaisin vastaus on siinä, että tekosyy on paras syy ja sopii selittäjille paremmin kuin todellinen syy. Ei ole syytä unohtaa, että neuvostoarmeijan voittamattomuus ja kaikkeenkykeneväisyys oli Neuvostoliitossa paitsi sisäpoliittinen uskonkappale myös tärkeä ulkopoliittinen väittämä. Suomessa vasen laitamme saattoi selittää olleensa kaukoviisas ja oikeassa, olihan se perinteisesti suhtautunut penseästi ja vieroksuvasti järjestöön. Aktiiviset suojeluskuntalaiset puolestaan saattoivat langeta eräänlaiseen ekstaasiin, itsesääliin, selittämällä lakkauttamisen olevan vain

Suojeluskunnat olivat merkittävä aseellinen voima Suomessa. Järjestö muodosti tasavallan miliisin. Kuvassa Svinhufvud tarkastaa suojeluskuntajoukkoja yhdessä suojeluskuntain päällikön kenraalimajuri Malmbergin kanssa.

LVK:n koston. Asian näin esittämällä suojeluskuntalaiset saivat sekä itsensä että järjestön ylle eräänlaisen ”marttyyrin sädekehän”. Molemmiin puolin kerran omaksuttu selitystapa vakiintui liturgian asteelle, luutui aivoissa muuttumattomaksi ja pahimmassa tapauksessa kivettyi varmuudeksi, eli kuten järjestön kronikassa vuodelta 1964 todetaan ”toiminta, kuten tämä teos asiatiedoin osoittaa, ei oikeutanut leimaamaan suojeluskuntajärjestöä ”hitleriläismieliseksi: Tätä mieltä ei kuitenkaan ollut liittoutuneiden valvontakomission neuvostoliittolainen puheenjohtaja, kenraalievosti A. Zdanov.”

Zdanov toteutti Moskovin käskyä

Zdanovista siis tehdään kronikassa syntipukki, vaikka hän vain toteutti Moskovin käskystä sotilaallista välttämättömyyttä sodan vielä ollessa kesken. On hyvin uskottavaa, että hän samalla ajatteli ainakin jonkin verran omaakin asemaansa pistäessään samaan pussiin hiukan poliittistakin sisältöä, joka sitten Suomessa yllättäen tulkittiin pääasiaksi. Tietysti kenraalievosti Suomesta katsoen oli korkea herra. Neuvostoliitossa hän kuitenkin oli vain yksi Stalinin seurueen monista kilpailevista jäsenistä. Asemansa säilyttääseen hänen oli oltava niin kuin toistenkin; eihän kenraaleilla ollut Stalinin valtakunnassa kovinkaan suurta pelivaraa sen enempää sotilaallisissa kuin poliittisissakaan suuren luokan ratkaisuissa. Voitetus-

sa maassa suoritettu ”hitleriläistyyppisen” sotilaallisen ja poliittisen järjestön likvidointi merkitsi varmasti sulkaa Zdanovin hattuun. Joten miksei hän olisi käyttänyt tätä sopivaa tilaisuutta hyväkseen? Saattaa olla niinkin, että jos suojeluskuntajärjestöä ei olisi ollut, Zdanovin olisi varmasti kannattanut keksiä Suomesta sellainen järjestö.

Kuten sanotti, Kotijoukkojen esikunnan 6.11.1944 antamalla käskyllä suojeluskuntajärjestö lopullisesti lakkautettiin. Keskeneräisten asioiden loppuunsaattamista varten perustettiin suojeluskuntien selvittelyelimet. Järjestön hallussa olleen valtion omaisuuden haltuun ottaminen annettiin aluejärjestön tehtäväksi. Osa omaisuudesta siirtyi valtiolle, osa käytettiin mm. sotainvalidien, sotaorpojen ja kaatuneiden omaisten avustamiseen. Suojeluskuntajärjestön sisarjärjestö - Lotta Svärd - lakkautettiin 23.11.1944.

On varsin selvä, että vielä aikanaan hämärretty kuva suojeluskuntajärjestön luonteesta ja merkityksestä tulee aikaetäisyyden kasvaessa kypsan uudelleenarvioinnin myötä selkiintymään, kuten on tapahtunut muidenkin vastaavanlaisten ilmiöiden kohdalla. On toki myönnettävä, että se yksipuolinen kuva, mikä järjestöstä on annettu itsenäisyytemme syntyvaiheiden tapahtumien vuoksi, alkoi muuttua jo 1930-luvulla. Se sai antaa tilaa uudelle näkemykselle, jonka mukaan suojeluskunnat ja lotat olivat koko kansakuntaa palvelevia järjestöjä, joiden toiminnan ainoana päämääränä oli oman maan puolustamisen kaikkinaisen vahvistaminen. Tämä tajuttiin selvästi Talvisodan aikana.

Anssi Vuorenmaa

Alkuperäinen kirjoitus julkaistu Sotaveteraani-lehdessä 7/1994.

LOTTA
SVÄRD
SÄÄTIÖ

LOTTAMUSEO

KUNTOUTUSTA

VUOKRA-ASUNTOJA

AVUSTUSTOIMINTAA

Elää tätä päivää,
ajan hengessä.

www.lottasaatio.fi

www.lottamuseo.fi

Syksyllä 1939 sodan uhka muuttui todeksi – Talvisota Kurkijoella

Nuorena ei historia minua juurikaan kiinnostanut. Tiesin kuitenkin sen, että sodista meille tärkein oli vapaussota, jossa oli ollut kysymys itsenäisyydestämme; venäläiset oli ajettu pois Suomesta. Tämän sodan ansiosta minäkin sain vuonna 1922 syntyä vapaassa ja itsenäisessä Suomessa. Aloittaessani 1934 oppikoulun Käkisalmen yhteislyseossa oli koulumenestykseni ainoa minua jännittänyt asia. Kohta sain kuitenkin tärkeämpää ajateltavaa, kun koko Suomi joutui paljon suurempien asioiden pyönteisiin: vapautemme oli jälleen uhattuna.

Sodan ennakkointia

Kesällä 1937 olin 14-vuotias. Mukavan heinäkuisen päivän jälkeen olin kotonamme Kurkijoella jo kiivennyt nukkumaan vintille, kun sisareni Laina juoksi hädissään ylös rappusia huutaen: ”Japani on hyökännyt Kiinaan, nyt tulee sota!” Hän oli juuri kuunnellut radiosta iltauutiset. Laina oli päässyt keväällä ylioppilaaksi ja saanut reaalikokeessa täydet pisteet maailmanhistoriasta. Maailmalta oli jo tullut pelottavia uutisia ja nyt poliittinen tilanne oli alkanut kiristyä Euroopassakin.

Varautumista sotaan

Lukuvuonna 1938–1939 olin Käkisalmen yhteislyseossa keskikoulun viimeisellä luokalla. Tuohon aikaan puhuttiin yleisesti siitä, että sodissa käytetään taistelukaasuja. Tämä oli varmaan perua ensimmäisen maailmansodan ajoilta. Meille kotiin oli suojavälineeksi ostettu yksi kaasunaamari, joka oli sekä pelottavan että vähän huvittavankin näköinen.

Koulumme opetusohjel-

maan äskettäin otetun väestönsuojeluopin tunnilla opetettiin muun muassa, miten voi itse valmistaa kaasunaamarin. Tarvittiin pitkulainen, noin 30 sentin pituinen ja 10 sentin levyinen kangaspussi ja puhtaita hiiliä. Pussi täytettiin hiilillä ja ommeltiin kiinni, lopuksi pusin kumpaankin päähän kiinnitettiin leveä kuminauha, jonka avulla kaasunaamari pysyi paikallaan nenän ja suun edessä, kun kuminauha oli tiukasti päään takana.

Harjoittelimme hiilipusien käyttöä juoksemalla koulun portaita ylös ja alas pussi päähän kiinnitettynä. Opettaja neuvoi meille, miten ilmahälytyksään kuuluessa oli heti kiiruhdettava lähimpään väestönsuojaan. Jos kyseessä oli kaasuhälytys, oli väestönsuojan sijasta kiivettävä lähimmälle määle, koska kaasun – oletettavasti sinappikaasu – tiedettiin olevan ilmaa raskaampaa.

Näin evästettynä pääsin toukokuun viimeisenä päivänä 1939 kesälomalle viettämään kotonani Kurkijoella normaalia lämmintä kesää. Laina oli

matkustanut apteekkioppi-laaksi Kuokkalaan, Terijoen itäpuolelle, kivenheiton päähän Neuvostoliiton rajasta.

Neuvostoliiton nootit Suomelle

Kesän 1939 loppupuolella Neuvostoliitto ryhtyi lähettelemään Suomelle ikävän sävyisiä nootteja, joissa se vaati meiltä Leningradin turvallisuuteen vedoten tukikohtia Karjalan kannakselta, Hangosta, Suomenlahden saarista ja Petsamosta.

Syyskuun 1. päivänä 1939 minä ja pikkoveljeni Topi aloitimme koulunkäynnin Käkisalmen yhteiskoulun sijasta Elisenvaaran yhteiskoulussa vain 15 kilometrin päässä kotoamme. Samassa kuussa täytin 17 vuotta.

Reserviläisiä oli kutsuttu ylimääräisiin harjoituksiin. Niihin joutuivat myös Kurkijoen maamiesopiston oppilaat, jotka säännöllisesti vuodesta 1929 alkaen olivat liittyneet Kurkijoen suojeluskuntaan. Kurkijoen maamiesopiston lehtorina toimiva isämme **Veli Räsänen** oli suojeluskuntaupseeri. Hän oli jo monen vuoden ajan toiminut suojeluskunnan ampumarajoitusten johtajana Otsanlahden ampumaradalla.

Lokakuussa 1939 koulunkäynti keskeytettiin. J.K. Paasikivi ja Väinö Tanner matkustivat 9.10. junalla Moskovaan neuvotteluihin. Josif Stalin ja Vjatšeslav Molotov olivat han-

kalia neuvottelukumppaneita; neuvottelijamme joutuivat välillä matkustamaan kotimaahan saamaan lisäohjeita.

Sitten koulunkäynti taas aloitettiin 25.11. Odotimme jännittyneinä, mitä tapahtuisi. Kuulimme radion ylimääräisestä uutislähetyksestä 28.11., että Molotov oli toimittanut Suomen lähettiläälle nootin, jossa todettiin Neuvostoliiton ja Suomen välinen hyökkäämättömyyssopimus puretuksi, koska Suomi ei ollut suostunut Neuvostoliiton vaatimuksiin.

Neuvostoliitto aloittaa sodan

Marraskuun 30. päivän aamuna Topi ja minä lähdimme tavalliseen tapaan kouluun Elisenvaaraan. Koulun ovella seisoi rehtori, joka kehotti oppilaita palaamaan kotiin. Hän kertoi, että Neuvostoliitto oli hyökännyt kaikilla rajoilla Suomeen aamulla klo 6.50 ja aloittanut lentokoneillaan ilmapommitukset. Sota oli alkanut.

Palasimme kotiin. Oli pelottavan epävarma olo. Mutta kun kotipihalla näimme isän pilkkomassa halkoja, tuntui turvalliselalta, että isä oli kotona. Isä oli sitemmin koko talvisodan ajan Kurkijoen seudulla suojeluskuntatehtävissä Lahdenpohjan Rauhalassa sijainneessa Laatokan Meripuolustuksen Rannikkotykistörykmentti 3:ssa. Rauhala toimi Laatokan laivaston tukikohtana.

Sisaremmi Sirkka ja Laina otettiin pian Kurkijoen kirkonkylän puhelinkeskukseen viestitiliksi. Aino-sisar oli Sortavalassa, jossa hänestä tuli sairajunan lääkintälotta. Minä en sodan alkaessa ollut vielä lottana, liityin kuitenkin lottajärjestöön talvella 1940. Jo ennen liittymistäni olin kuitenkin ehtinyt olla lottatöissä Kurkijoella, opiston ruokalassa neulomassa sukkia ja virkkamassa kypäränsuojuksia sekä tekemässä sotilaillemme lähettäviä paketteja ja valmistamassa sideharsorullia.

Venäläisten lentopommitukset

Heti 1.12.1939 kymmenen venäläistä lentokonetta lensi Kurkijoen yllä, ne pudottivat lentolehtisiä. Kun kirkonkelloja soittamalla annettiin ilmahälytys, äiti antoi Topille ja minulle hapanleivillä täytetyt selkäreput

ja käski juosta kotimme tuntumassa kohoavalle Linnavuorelle siltä varalta, että venäläiset pudottaisivat kaasupommeja: olisi ainakin kaksi repullista puhtaita leipiä.

Kurkijoen kirkonkellojen nopea kilkatus oli ”vaara uhkaa” -merkki ja hidas soitto ”vaara ohi” -merkki. Myöhemmin sodan aikana saimme Kurkijoelle hälytyssireenin, jonka ääni oli pelottavampi kuin kirkonkellojen. Usein hälytys ehdittiin antaa vasta, kun koneet olivat jo lentäneet ylitsemme ja pommien pauke jo alkoi kuulua Hiitolasta ja Elisenvaara.

Sodan alussa me tietenkin pelkasimme kovasti Neuvostoliiton lentokoneita, jotka päivin ja öin lentää rymistelijät suoraan kotimme päältä. Aluksi emme nukkumaan mensesämmeäkään uskaltaneet riisua päällysvaatteitamme, koska arvelimme, että voisimme keskelä yötä joutua pakenemaan ulos pakkaseen.

Vähitellen huomasimme, etteivät Neuvostoliiton pommituslentäjät olleet kiinnostuneita meistä kurkijokelaisista, eihän meillä kulkenut rautatietäkään yhdeksän kilometrin päässä sijaitsevaa Alhoa lähempänä. Lentokoneet lensivät ylitsemme ja palasivat takaisin pudotettuaan pomminsa. Korkealla määllä sijaitsevan Kurkijoen kirkontorni oli hyökkääville lentokoneille selvästi kiintopiste, jota ei kannattanut hävittää. Sen mukaan punalentoajat suunnistivat tärkeimpiin pommituskohteisiinsa Elisenvaaran ja Hiitolan rautatienristeyksiin ja pommit pudotettuaan takaisin Petroskoihin ja muille kotikentilleen. Varsinkin Elisenvaara sai osakseen hirvittävät pommitukset, meille asti kuuluva jyrinä ja pauke oli kamottavaa kuultavaa. Neuvostolentokoneet pommittivat usein Alhoa ja ampuivat varsinkin sivuraiteella seisovia junia ja sotilaita.

Laskin Topin kanssa, kuinka monta neuvostolentokonetta näimme yhdellä kertaa samanaikaisesti ilmassa, ennätys oli 44 kappaletta. Monta kertaa taivas näytti olevan täynnä lentokoneita. Kannakselta Laatokan yli kantautui meille asti myös jatkuvaa tykkien jylinää.

Sota kiihtyy

Talvisodan aikana vallitsi oikea

Kurkijoen kaupakeskustaa ennen talvisotaa, taustalla Kurkijoen kirkko. Kuva: Ilmi Kärävän arkistot

pakkasten pakkaneen. Jouluna oli vain -20 astetta, mutta tammiukuun 7. päivän tienoilla oli päivisin -30 ja yöllä -39 astetta. Lopotissa lämpötila oli -42. (lopotti=kirkonkylä, kauppakylä; ven. *sloboda*=kylä; tässä tapauksessa Kurkijoen keskusta)

Helmikuussa Kurkijoen alueella oli joitakin lumipyryjä, mutta enimmäkseen sää oli kirkas, joten hyökkääjillä oli ilmasta hyvä näkyvyys ja Elisenvaaraan kohdistui paljon pommituksia. Koneet tekivät pommituslentoja öisinkin, varsinkin kuutamoyöt olivat tässä suhteessa pahoja. Toivoimme siis pyryä ja huonoa näkyvyyttä.

Aino soitti Sortavalasta helmikuun alussa: 2.2.1940 kaupunkia oli pommitettu koko päivä, 12 tuntia yhtä soittoa. 65 taloa paloi ja koko kaupunki oli tulimerenä. Osa taloista tuhoutui sirpalepommien osumista. Sortavalan luterilainen kirkkoakin paloi tuona päivänä. Neuvostolentokoneita oli päivän aikana käynyt kaupungin yllä peräti 200 kappaletta.

Aino tuli välillä viikoksi kotiin lomalle ja kertoi miten raskasta oli työskentely sairajunassa, kun venäläiset lentokoneet konekivääreineen jatkuvasti hyökkäsivät sairajunien kimppuun rintaman ja Sortavalan välisellä rataosuudella. Tällöin juna jouduttiin aina pysäyttämään ja haavoituneet kannettiin syvässä hangessa paareilla suojaan metsän puolelle.

Helmikuussa Kurkijoelle saapui kaksi suomalaista Fokker D-21 -merkkistä hävittäjälentokonetta. Koneet tulivat Laikkalanlahden jälle opiston rantaan. Seurasimme kodin ikkunasta niiden lentoonlähtöjä

ja laskeutumisja jälle noin 300 metrin päässä. Koneilla käytiin ilmataistelua venäläisten I-16-koneita vastaan.

Maaliskuun alussa ruvettiin Lopotissa puhumaan, että Kurkijoeltakin pitäisi asukkaita ryhtyä evakuoimaan, ainakin lapsia ja vanhuksia. Opistolaitten lapset oli jo viety turvaan Kiteelle. Meillä ei ollut vanhukasia eikä lapsia. Arvelimme, että toistaiseksi Lopotissa ja opistolla olisi turvallista, ainakin niin kauan kuin kirkontorni olisi paikallaan. Kaupatkin olivat vielä avoinna.

Rauhan katkerat ehdot

Maaliskuun 10. päivänä 1940 Lopotissa kerrottiin, - Lopotti oli Kurkijoen tärkein tietotomisto - että entinen presidenttimme Svinhufvud oli matkustanut Berliiniin neuvottelemaan mahdollisesta Suomen ja Neuvostoliiton välisestä rauhasta. Iloitsimme jo 12.3. siitä, että rauha tulee, eikä meidän tarvitsekaan lähteä minnekään eikä jättää Kurkijokea, ja elämä jatkuu mahdollisesti samantapaisena kuin ennenkin. Mutta kun rauha tuli 13.3. klo 11, se oli hirmuinen järkytys: meidän piti luovuttaa Neuvostoliitolle isänmaastamme alueet, joita venäläiset eivät olleet sodassa vallanneet, Kurkijokikin.

Siihen sota sillä kertaa lopui. Käkisalmen suunnassa taivas loisti edelleen punaherkuisena, kun Waldhofin tehdas varastoineen paloi.

Evakkoon lähtö

Kaikkien karjalaisten oli lähdettävä luovutettavalta alueelta viikon kuluessa ja jätettävä hyökkääjälle kodit, maat ja metsät. Monet evakoista eivät tienneet, minne he joutuisi-

vat. Ulos vain pakkaseen venäläisten tieltä karjoineen kaikkineen, minkä mukaan pystyi ottamaan. Se oli aivan käsittämättömän järkyttävää vääryyttä. Minun perheelleni Kurkijolta lähteminen oli käytännössä yksinkertaisempaa. Simossa oli onneksemme valmis toinen koti, isän vanha kotitalo.

Silti oli äärettömän raskasta ajatella, että oli lähdettävä. Olivathan Kurkijoen kirkonkylä, Lopotti ja opisto säilyneet sodasta huolimatta aivan ehjinä, yksikään pommi ei ollut niihin osunut. Ehdin tehdä kaipaavan jäähyväiskierroksen opistolla, jossa tapasin opiston kanslistin pyyhkimässä pölyjä juhla- ja luentosalissa.

*Kysyin, miksi.
"Että kun ne tulevat, ne näkevät, että täällä on asunut sivistynyt kansa."*

Rintamalta palaavia väsyneitä sotilaita kulki Kurkijoen kautta. Kuulin jonkun heistä sanovan maantiellä Linnavuoren rinteiden kohdalla maamiesopiston ja kirkonkylän rakennuksia nähdessään: "Täytyykö näin kaunis kyläkin jättää venäläisille?"

Niin jätimme kotimme ja Kurkijokemme. Äiti, Topi ja minä lähdimme ensimmäisinä 17.3.1940 autokyydillä Parikkalaan kirkkaassa maaliskuun auringonpaisteessa, mutta synkeä mielin. Puin päälleni kaksi mekkoa saadakseni mukaan enemmän vaatteita. Topi sai päälleen äidin kaniturkin, jota kylläkin vieroksui kovasti. Parikkalassa pääsimme Syvärinorin asemalta junaan reppuinemme ja matkalaukuinemme. Matkaan Simon asemalle kului kolme vuorokautta Sa-

Ilmi Kärävä syyskuussa 2014 lapsuutensa kivellä Kurkijoen Linnavuoren juurella. Kuva: Ilmi Kärävän arkistot

vonlinnan, Kuopion, Iisalmen ja Oulun kautta.

Saapuminen Simoon

Tulimme lopulta Simoon myöhään illalla. Jätimme matkalaukut asemalle säilytettäväksi ja otimme vain reput selkään. Läksimme tallustamaan lumista maantietä pitkin Pahnilaan, asemalta kuuden kilometrin päässä sijaitsevaan isän kotitaloon.

Taivaltaessamme pakkasesa pimeää maantietä minuun iski yhtäkkiä valtava väsymys. Heittäydyin tienvierustan kinnokseen pitkäkseni. Väsymys ei ollut pelkästään matkaväsymystä, vaan se oli Karjalankävää, huolta tulevasta, tietoa evakkokansan kärsimyksistä ja tietysti helpotusta siitä, että olimme sentään selvinneet hengissä sodasta. Näitä ajatuksia ajatellen makasin hanges-

sa hetken ja sitten jatkoimme matkaa.

Seuraavana päivänä tulivat Sirkka ja Laina sekä heidän jälkeensä isä, joka kertoi useiden muiden karjalaisten tapaantaneen katkaisseensa lähtiessään talon lipputangan: "Tähän tankoon ei koskaan punalippu nouse!"

Viimeisenä saapui Aino Sortavalasta Kurkijoen kautta. Hän oli tyhjennetyssä kodissamme löytänyt salin kukkaruukussa kukkivan appelsiini- nippuun, jonka minä olin joskus siemenestä kasvattanut. Aino katkaisi puusta oksan, jossa oli kukkia ja vei sen Kurkijoen vanhalle sankarihaudalle. Sitten hänkin oli valmis lähtemään evakkomatalle viimeisten palaavien suomalaisten sotilaiden mukana.

Ilmi Kärävä

Sairasjunan henkilökuntaa ylimääräisten harjoitusten aikana syksyllä 1939 Sortavalan suunnalla. Eturivissä keskellä lyhyissä hihoissa Aino Räsänen. Kuva: Ilmi Kärävän arkisto

Kurkijoen maamiesopiston lehtorina toiminut Veli Räsänen perheineen asui opiston opettajien käyttöön rakennetussa kahden perheen talossa. Kuva: Ilmi Kärävän arkistot

Kyläsepän pojasta metallialan yrittäjä

Nuori alikersantti Onni Kivistö vuodelta 1945

Yrittäjä Onni Kivistö syntyi pienviljelijäperheeseen Kurikassa sisarusarjan vanhimpana 24.8.1925. Pienen karjatilän isännöyden ohella, Onnin isällä oli toinenkin ammatti. Hän oli monitaitoinen, arvostettu kyläseppä. Osallistuminen kyläpajan töihin kasvatti Onni Kivistöstä aikuisiällä metallialan yrittäjän.

Onni Kivistö vietti nuoruusvuotensa kotitalallaan Kurikan Pitkämön kylässä, kävi kuusi vuotta kansakoulua kyläkoulussa ja osallistui kylän muiden poikien tavoin suojeluskuntapoikien toimintaan. Jo varhaisiästä lähtien Onni osallistui myös kotitilansa maatalous- ja pajatöihin.

Syksyllä 1942 puolustuslaitos järjesti kutsunnat myös Kurikassa, jonne Onni sai kutsun ikäluokkansa tavoin. Kutsu asevelvollisuuspalvelukseen Kuopion Rissalaan tuli vuotta myöhemmin, eli lokakuussa 1943. ”Sinne matkustimme junalla, johon noustiin Mietaan

pysäkiltä”, Onni Kivistö kertoo. Rissalassa alokkaita odotti majoitustiloiksi varatut, saksalaisten rakentamat kymmenen parakkia. Sijoitusyksikkö oli JV:n koulutuskeskus, kahdestoista komppania.

Täydennysjoukkoihin

”Toukokuussa 1944 saapumiserä siirrettiin Kannakselle HTK:n täydennysjoukkoihin, josta meidät noin sata miestä, määrättiin edelleen Huuhanmäkeen koulutukseen ja ampumaharjoituksiin. Harjoitukset käytiin uusilla saksalaisilla panssarinyrkeillä ja -kauhuilla”, kertoo Onni Kivistö ja jatkaa, ”Kolmen koulutusviikon jälkeen joukosta muodostettiin ensimmäinen sadan miehen panssaritorjuntayksikkö”.

Huuhanmäen harjoitusten jälkeen oli torjuntayksiköllä edessä siirto Kouvolan lähetyvillä olevalle Myllykoskelle, jossa taisteluyksikölle annettiin alleen autot ja aseet, pehdytettiin niiden käyttöön taistelutilanteessa ja siirryttiin rintamalinjaan Kilpeenjoen maastoon, Talin-Portinhoikan rintamalohekalle. Taistelujen jatkuessa muodostettiin useita motorisoituja PTS-yksiköitä lisää Myllykoskella perustetun ensimmäisen yksikön tavoin.

”Talin alueen taistelujen aikana saimme aina väliin hiekan levähtää, kun miehiä etulinjassa vaihdettiin joka toinen päivä”, Onni muistelee. ”Alueella koetut kauhut hetket säilyivät kuitenkin päivittäin vuosia nuoren miehen mielessä”

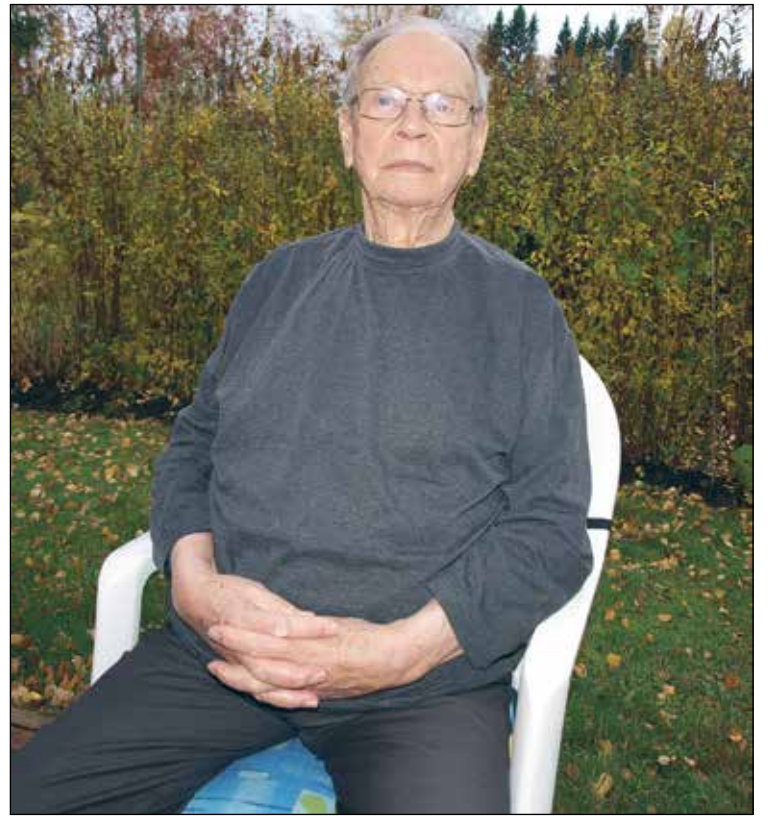
Talista peräännyimme nopeasti Ihantalaa, jossa asetettiin kirkon raunioitten molemmin puolin. Monet ankarat taistelut ja keskitykset saimme vielä Ihantalassakin kokea, mutta suomalaisten linjat kestivät ne. ”Vaikuttavin tapahtuma Ihantalassa oli se, kun vihollisen kymmenet panssarivaunut olivat ryhmittyneet maastoaukeaman reunaan aloittaakseen voimakkaan hyökkäyksen suomalaisasemiin. Kuin tilauksesta saapui tilanteen pelastamaan suuri saksalaisten Stuga-lentokoneiden laivue, tuhoten lähes kaikki vihollisen ”hyökkäysvaunut”, Kivistö kertoo. Loppuosan panssarivaunuista tuhosi sitten suomalaisten panssaritorjuntayksikkö. Kentälle jäi uskomaton määrä rautaromua”.

Rauhansopimus ei merkinnyt kotiuttamista

”Sodan päätyttyä sai yksikömmä vastaanottaa armeijakunnalta päiväkäskyn, ettemme joudukaan Lapin Sotaan, mutta meitä ei myöskään kotiuteta”, muistelee Onni Kivistö. ”Tilanteen rauhoittua meidät siirrettiin Turkuun, Heikkilän kasarmille, suorittamaan kesken jäänyttä asevelvollisuusjaksoa. Osa miehistä valittiin aliupseerikouluun, jossa meistä tehtiin alikersantteja. Turun vaihe alkoi 1.1.1945 ja päättyi osaltamme kotiuttamiseen 15.12.1945.

19-vuotiaana siviiliin

”Päästyäni kotiin menin suoraan isäni maatilan töihin.

Syksy on tullut. Tässä odotellaan talven tuloa.

Maataloustöiden ohella tein töitä myös kotitaloni metallipajassa. Vuosia myöhemmin metallityöt erotettiin kirjapidollisesti maatilataloudesta ja niille perustettiin oma yhtiö ”Terästuote Onni Kivistö Oy”. Työt olivat tilaustöitä. Isäni jälkeen maataloudesta luovuttiin. Karja ja pellot myytiin ja keskitettiin metallialaan.

Perhekin piti perustaa. Vaimo Eevan kanssa perheeseen syntyi kolme lasta, yksi poika ja kaksi tyttöä. Aikuisia hekin ja kaikilla omat perheensä.

Aikanaan piti myös yritystoiminnasta luopua. Yritys myytiin 1980-luvun puolivälissä ja Onnin perhe muutti Kurikan keskustaajamaan sieltä hankittuun rivitalohuoneistoon.

Mukaan järjestötyöhön

Onni Kivistö oli liittynyt jäseneksi paikalliseen sotaveteraanien yhdistykseen jo sen perustamisvaiheessa vuonna 1966. Yritystoiminnalta ei aikaa kuitenkaan liennyt järjestötyölle. Nyt tilanteen muututtua lähti Onni aktiivisesti mukaan sotaveteraanien yhdistystoimintaan. Vuonna 1992 hänet valittiin yhdistyksen sihteeriksi ja sen jälkeen puheenjohtajaksi vuosiksi 2009-2011. Puheenjohtajakaudella hän toimi myös piirihallituksen jäsenenä. Nykyisin Onni Kivistö jatkaa yhdistyksen varapuheenjohtajana.

Yhdistyksessä on tällä hetkellä 50 varsinaista jäsentä sekä yli 200 kannattajajäsentä. Suuri kannattajajäsenten määrä ta-

kaa yhdistystoiminnan jatkuvuuden ikääntyvässä varsinaisten jäsenten joukossa.

Yhdistyksen talous on vakaalla pohjalla. Sen ”pohjako-

ketuksen” korjasi erään jäsenen testamentatessa yhdistykselle yli 20 ha:n metsäpalstan. Ensimmäinen yhdistys myi siitä puuston ja sen jälkeen myös maapohjan. Kurikan Sotaveteraanien yhdistys on aktiivisesti mukana paikallisesti toteuttamassa sekä valtakunnallista että piirikohtaista toimintaohjelmaa kuten itsenäisyyspäivän kunianosoitukset sankarihaudalla, kaatuneitten muistopäivä, kirkkopyhä, jäsenten siunaustilaisuudet jne. Muusta yhdistyskohtaisesta toiminnasta todettakoon teatteri- ja konserttimatkat sekä veteraanikuoron antamat konsertit kouluilla ja kirkossa.

Yhdistys tarjoaa jäsenilleen tietyin rajoituksin ilmaisen jalakahoidon, hieronnan ja siivousavun sekä Kurikan kaupunki terveyskeskuspalvelut ja uimahallin käytön.

Harrastukset ja ansiomitalit

Harrastuksissa Onni Kivistö on keskittänyt järjestötyöhön, liikuntaan ja matkailuun. Hänelle myönnettyistä ansiomitaleista mainittakoon tässä yhteydessä tärkeimmät: Sotaveteraanien kultainen ansioristi, Veteraanien kultainen ansioristi, Valkoisen ruusun ritarikunnan I-luokan mitali ja JV jatkosodan mitali.

Onni Kivistö on paitsi innokas kuoromies, myös taitava muusikko. Tässä hän näppäilee vanhaa mandoliiniaan. Kuorolauluharrastuksesta mainittakoon, että hän lauloi neljässä eri kuorossa, nykyään vain veteraanikuorossa.

Sota loppui - kotimatka jalkaisin

Jatkosodan aselevon solmimisen jälkeen joukot kotiutettiin itärintamalta marraskuun alkupäivinä. Päämaja antoi kotiuttamisesta määräyksensä 6.11.1944. Rukajärven rintamalla tämä merkitsi sitä, että joukot siirrettiin kotiuttamisyksiköihinsä, joista joukot lopullisesti kotiutettiin. Kuljettavaa oli paljon, joten juna-kalustoa ei riittänyt kaikkien kuljetuksiin. Samaan aikaan kuljetuksia oli myös pohjoisen rintamalle, osa Rukajärven suunnan joukoistakin oli jo ehditty lastaamaan junaan, mutta juna purettiin ja edessä oli pian uusi lastaus ja kotimatka.

Ylä-Savon kuntien sotilaat kuljetettiin junilla Sotkamoon Vuokatin asemalle, josta he marssivat jalan kotiuttamapaikkakunnille. Marssiosasto Kaje Iisalmeen, Kakon porukat Lapinlahdelle ja Varpaisjärvelle sekä Karhusen joukot Pielavedelle. Pielavedellä oli koottu Jatkosodan alussa JR 52:n III pataljoona, johon rintamalla taistelleet Pielaveden, Keiteleen ja Kiuruveden miehet siirrettiin ja heidät kotiutettiin.

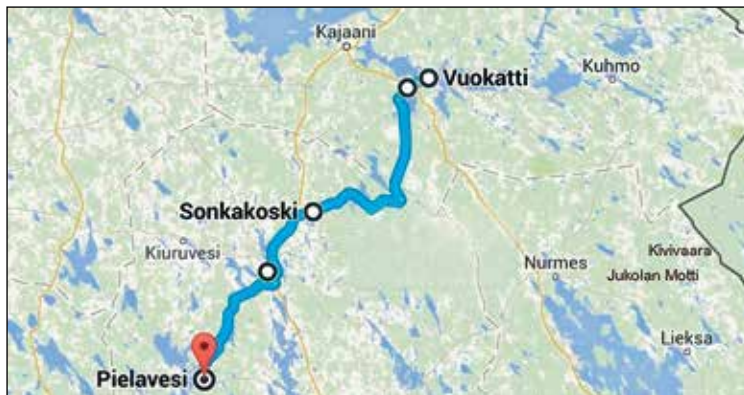
Marssiosasto Karhunen

(III/JR 52) kulki reittiä Sotkamo-Jormaskylä-Laaka-Roivakko-Niinimä-Iisalmi-Ulmala-Lappetelä-Pielavesi. Tarkempi reitti:

8.11.44 Juholankylän tienhaara 2 km etelään - Jormaskylä (30 km)
9.11.44 Jormaskylä - Petäjämäki (31 km)
10.11.44 Petäjämäki - Kulu-
vemäki (30 km)
11.11.44 Kuluvemäki - Holopanlahti (30 km)
12.11.44 Holopanlahti - Pellonpää (30 km)
13.11.44 Pellonpää - Pielavesi (33 km)

Kotimatka parisataa kilometriä jalkaisin

Kersantti Tauno Tikkanen toimi puolijoukkueenjohtajana 9./JR 10:ssä. Kiuruvedeltä kotoisin olevat sotilaat siirrettiin kotiuttamisyksikköön JR 52:een. Isäni komppanianpäälliköksi tuli kapteeni **Erkki Koivisto**, jota hän piti sota-aikaisista komppanianpäälliköistään ylivoimaisesti parhaana, vaikka eräs aikaisemmista oli Mannerheim-ristin ritari. Erkki Koivisto ei turhia rumeluureja vaatinut. Hän antoi alaisten hoitaa kotiuttamismarssin vapaasti ilman tahtia.

Kotiuttamismatka Lieksasta junalla Sotkamoon ja sieltä jalan 194 km Pielavedelle.

Sodan jälkeen 1970-luvun alkuvuosina isäni kertoi tavanneensa Kainuun Prikaatin komentajana toimineen Koiviston Kiuruveden Koivujärvellä sijainneen asevarikon avajaisissa. Everstiksi ylennyt mies tuli tervehtimään kuin vanhaa tuttuaan, muisti kotiuttamismarsilta alaisensa, vaikka olivat olleet yksissä leivissä parin viikon verran.

Kotiuttamismarssi sujui suunnitelmien mukaan. Erkki Koivisto ei vaatinut tahtimarssia, eikä mitään sulkeisten pitoa. Toisin kuin edellinen päällikkö Rukajärveltä tullessa heti aselevon jälkeen, jolloin komppanianpäällikkö heilutti ankaraa tahtipuikkoa. Päivittäisen marssin päätyttyä teltat pysyyn ja ruokailun jälkeen levolle. Kolonnan mukana kulkivat huollon joukot ja lotat tulivat linja-autoilla.

Jo edesmennyt Pielavedeltä kotoisin oleva lähetti **Veikko Pursiainen** muistelee paluumarssiaan. Ei koko matkaa tarvinnut kävellä. Iisalmen jälkeen oli Peltosalmen lossi, jolla 100 metriä leveä salmi ylitetiin.

Joukkojen saavuttua Pielavedelle 13.11.44 aseet luovutettiin ja joukot saunotettiin. Erikoisesti jäi mieleen, että lotat pesivät selän ja puhtaaksi pesivätkin, muistelee 98-vuotias isäni 70 vuoden takaista kotiuttamistaan.

Parin päivän jälkeen 16.11.44 tapahtui kotiuttaminen. Loppumatka Pielavedeltä kotiin Kiuruvedelle tehtiin pie-

nen kuorma-auton avolavalla. Lava oli tupaten täynnä - niin täynnä, että jouduimme seisomaan. Pidimme toisistamme kiinni, jotta kaikki sopivat kyytiin. Varusteet luovutettiin vasta myöhemmin Kiuruveden suojeluskuntatalo Suojalle.

Ennätyksellisiä joukkojen kotimatkoja

Jos tätä Ylä-Savon miesten kotiinpaluumarssia sodan jälkeen voi pitää erikoisuutena, siihen nämä sotien partioetkiä tehneet ja erämaita pitkin samoille miehet olivat tottuneet nurematta. Ensin käveltiin aselevon jälkeen Rukajärven takaa rajan yli Suomen puolelle yli 200 kilometriä ja sitten vielä saman verran kotimatkaa Sotkamosta Pielavedelle täydessä varustuksessa tietenkin.

JR 31 II pataljoona lakkautettiin keväällä -42 ja miehet kotiutettiin. Tämä joukko hiihti Rukajärven jäällä pidetyn katselumuksen jälkeen Sotkamoon, josta se kotiutettiin. Matkaa tälle hiihtoreissulle kertyi yli 300 kilometriä. Eräänlaisena Suomen ennätyksenä pidetään sitä, kun osa 6 D:n joukoista tuli talvella -42 hiihtäen Kiestingin suunnalta Kajaaniin saakka 360 kilometrin matkan. Kajaanissa tämä esimiehiinsä kyllästynyt joukko ryösti tuliasein Kajaanin viinakaupan. Pisimmät vankeustuomiot olivat yli 10 vuotta.

Tenho Tikkanen

Berner Oy
Helsinki

ISÄNNÖINTI • HUOLTO • SIIVOUS JA KORJAUSPALVELUT

KAUKAJÄRVI- ISÄ
osuuskunta

Juvankatu 10, 33710 Tampere
www.kaukajarviok.fi

Pidämme huolta

TERVEYSKIRJASTO .fi

Luotettavaa tietoa terveydestä ja sairauksista kaikille suomalaisille »

KONGSBERG

KRUUNUPUISTO TARJOAA

- Toimintakykyä ylläpitävää ja parantavaa kuntoutusta, avokuntoutusta - myös kotikäynteinä
- Väliaikaista ja pitempiaikaista laitoshoidtoa
- Monipuolisia virkistyslomia, lomapaketteja ja tuettuja lomia
- Päivähoivapalveluja
- Terveys- ja hemmotteluhoitoja
- Kylpylä- ja kuntosalipalveluja, liikuntaryhmiä

Lisätiedot: asiakassihteerit
puh. 040 6846 488,
eija.herttuainen@kruunupuisto.fi

Meillä voit maksaa myös palveluseleillä!

KRUUNUPUISTO

PUNKAHARJUN KUNTOUTUSKESKUS

Vaahersalontie 44, 58450 Punkaharju
puh. 020 763 9130 | www.kruunupuisto.fi

S. Eklund-Consulting Oy Ab Helsinki	Urheiluhallit Oy Helsinki	RGB Oy Helsinki www.rgb.fi
www.atplukkari.fi	Kiitos Sotaveteraaneille Helsingistä! Nro 116 	SPT-Sähkö Oy Helsinki
Smiler Kiinteistöautomaatio Oy Helsinki	Urheiluopistosäätiö Helsinki	Colly Company Oy Ab Helsinki
Kiitos Sotaveteraaneille Helsingistä! Nro 123 	Nastakiekko Oy Hyvinkää	Vihertaso Oy Hyvinkää
Kaivinkonetyöt A. Ollikkala Renko	Hämeenlinnan Osuusmeijeri	Hämeen Rahtipalvelu Oy Lammi
Kuljetus Timo Hartikainen Oy Iisalmi	Metsäkonepalvelu Peltomaa Oy Isojoki	J&P Koneistus ja Asennus Isokoski
Varis Forest Oy Istunmäki	Kiitos Sotaveteraaneille Joen kaupungista! Nro 102 	Suomen Levyprofiili Oy Joensuu
KKR Steel Oy Joensuu	<i>IJ rahtikeskus oy</i> PURONSUUNKATU 1 A 2, 80160 JOENSUU PUH. 013-312 011, FAX 013-312 010, GSM 040-751 2951	MP-Mesta Heikkinen T:mi Joensuu
Isännöitsijätoimisto Pekka Kuparinen Oy Joensuu	DJ-Team Entertainment Ky Joensuu	JK-Kanava Oy Joensuu
Asesepänliike BR-Tuote Oy Joensuu www.brtuote.fi	 KARELIAN SÄHKÖ OY Joensuu	Kiitos Sotaveteraaneille Juupajoelta! Nro 111
Kiitos Sotaveteraaneille Juvalta! Nro 103 	Stonebarrel Oy Jyväskylä	Helkama Bica Oy Kaarina
ADS-Group Oy Kalajoki	Raution Kaivuutyö Ky Kalajoki	Rakennusliike Tikirak Oy Kangasala
Sähkö-Iskelä Kangasala	Karkkilan Toritaksi Oy Karkkila	Rakennusinsinööri- misto JM-Rakenne Oy Kauhajoki
JP-Konetyö Oy Keuruu	www.golfsarfvik.fi	Sähköasennus Jouko Kujala Oy Koski
Insinööri-toimisto Lasse Kilpinen Oy Kotka	Autosalpa Oy	Kymen IV-Valmistus Oy Valkeala

Jatke Oy Kouvola	Kymenlaakson Jäte Oy Kouvola	GC Guaranty Cranes Oy Kouvola
Logcoy Oy Myllykoski	Fatex Oy Ab Kruunupyy	Rakennussuunnittelutoimisto Nylund Oy Kuopio
Kuopion Woodi Oy Kuopio	Rakennussaneeraus Marko Rantala Kuopio	Insinööritoimisto Makeplan Ky Kuopio
Kuljetusliike Kari Pohjolainen Ky Syväniemi, Kuopio	Pölkky Oy Kuusamo www.polkky.fi	HL-Elec Oy Lahti
www.karirakenne.fi	Nikko Oy Jakkula	Kiitos Sotaveteraaneille Laitilasta! Nro 119
Lappeenrannan Kuljetusosakeyhtiö	Suomen Karbonaatti Oy Lappeenranta	Kuorma-autohuolto M. Pasanen Ky Lappeenranta
Kiitos Sotaveteraaneille toivottellee Erkki Mikkola Lappeesta!	Kiitos Sotaveteraaneille Lieksasta! Nro 105 	OK-Sähkölaitehuolto Oy Lieksa
Kuljetusliike Veljekset Matilainen Ky Liperi	Tapani Eronen Liperi	Kiitos Sotaveteraaneille Lohjalta! Nro 121
Kiitos Sotaveteraaneille Loimaalta! Nro 104 	Näsegård Loviisa	Hoffes El Ab Loviisa
Moniurakointi Heikkilä Oy Luumäki	Mikkelin Vesilaitos	Fingeo Oy Mikkeli
Kiitos Sotaveteraaneille Mikkelistä! Nro 108 	Etelä-Savon Laskenta ja Konsultointi Ky Mikkeli	Tilausliikenne A. Kainulainen Oy Muurame, puh.014-373 1051
Metsä-Häkkinen Oy Mänttä-Vilppula	Koneurakointi Martti Pöytäniemi Vilppula	Rakennus J. Ora Oy Nastola www.oraoy.fi
Koneurakointi Jorma Lääveri T:mi Nastola	Nokeval Oy Nokia www.nokeval.com	
Kiitos Sotaveteraaneille Nurmijärveltä! Nro 106 	Kuosan Betoni Oy Orimattila	T:mi Mika P.A. Nieminen Oripää
Josira Oy Orivesi www.josira.fi	Oulun Lämpöputkitus Oy Oulu	Katterla Oy Oulu

LAPIN SOTA 15.9.1944 – 27.4.1945

Tapahtumia syyskuussa

- 15.9. Oulussa tuhotaan kasarmialueen portilla kolmimiehinen saksalainen partio, joka kieltäytyy antautumasta. Partio on etsinyt kaupunkiin mahdollisesti jääneitä saksalaisia.
- 19.9. Suomalaiset etenevät noin vuorokauden saksalaisten perässä.
- 25.9. 11. D siirtyy Ouluun.
- 27.9. Kenraaliluutnantti Siilasvuo ottaa rintamavastuun Pohjois-Suomessa. 11 D. saa maihinnousukäskyn Kemiin.
- 27.9. III AK:lle alistettu Rajajääkäriprikaati aloittaa etenemisen Kontiomäeltä Suomussalmelle.
- 28.9. Suomalaisten ja saksalaisten ensimmäinen yhteenotto tapahtuu Pudasjärvellä.
- 30.9. Valvontakomissio jättää Suomen hallitukselle uhkavaatimuksen aktiivisten hyökkäystoimien aloittamisesta saksalaisia vastaan seuraavana päivänä klo 8.00.
- 30.9. JR 11 lastataan laivoihin Oulun Toppilan satamassa

Lokakuu

- 1.10. Osasto Larjo kaappaa aamuyöstä hallintansa Tornion kaupunkialueen.
- 1.10. JR 11 nousee maihin Tornion Röytän satamassa. Saksalaiset ryhtyvät vastatoimiin. Panttivankeja otetaan Kemissä ja Rovaniemellä.
- 3.10. Lääninhallitukset saavat ohjeen luetteloida paikallisviranomaisten avulla Neuvostoliittoon lähtemään ilmoittautuvat neuvostokansalaiset.
- 7.10. Suomalaisten hyökkäys Kemin valtaamiseksi alkaa aamulla.
- 8.10. Tornion ja Kemin taistelut päättyvät.
- 9.10. Kotimahan palaavaksi on ilmoittautunut toistaiseksi 33 587 Suomessa oleskelevaa neuvostokansalaista.
- 11.10. 11 D kenraalimajuri Heiskasen johdolla aloittaa etenemisen Tornioista Kolarin kautta Muonioon.
- 15.11. JR 11 etenee Kemin suunnasta koukaten Rovaniemen lounaispuolelle. Ampumatarvikkeiden puute, väsymys ja nälkä estävät tehokkaan toiminnan ja saksalaiset pääsevät läpi Kittilän suuntaan.
- 18.10. Suomalaiset saavat haltuunsa osittain tuhoutun Kemijärven kirkonkylän.
- 18.10. 11. D joukot valtaavat Pellon.
- 20.10. Panssaridivisioona valtaa Sodankylän.
- 22.10. Suomalaiset saavat haltuunsa Kolarin.
- 23.10. Panssaridivisioonan kärki saavuttaa Vuotson Tankavaarassa saksalaisten lujan sulkuaseman. Tankavaaran taistelut jatkuvat.
- 25.10. Porkkalan Liitto perustetaan. Sen tehtävänä on ajaa Porkkalasta siirrettyjen etuja.
- 25.10. Suomalaiset miehittävät Kittilän kirkonkylän.
- 29.10. Jääkäriprikaatin pääisku saksalaisten asemiin Tankavaarassa käynnistyy.
- 30.10. Suomalaiset saavat palavan Muonion haltuunsa 26.10. alkaneen taistelun jälkeen.
- 31.10. Tankavaaran taistelut päättyvät saksalaisten irrottauduttua asemista.

Jatkosodan rintamamiehet – Lapin sota

Aselepo 4. syyskuuta 1944 soi osalle sotilaista vain hengähdystauon. Tuhansia odotti uusi tehtävä: käsky Lappiin. Isänmaa tarvitsi viimeistä ponnistusta juuri, kun sotilaat olivat tuudittautuneet ajatukseen, etteivät enää joutuisi tappelemaan. Rivimiehiltäkään ei jäänyt huomaa-matta, kuinka hermona saksalaiset olivat:

Silloin kun se aselepo tuli, minä olin esikuntaan viemässä joitakin papereita. Siinä oli saksalaiset samassa talossa. Kyllä ne oli hermostuksissaan. Kyllä ne käveli. Kyllä sitä puhetta tuli siellä.

Neuvostoliitto oli suostunut vennyttämään demobilisaation aikarajan marraskuun loppuun. Kenttäarmeijan päävoimat vauhdittaisivat saksalaisten aseistariisumista ja vangitsemista. Niinpä huhut, että saksalaisten karkotus jäisi nuoremmille, olivat katteettomia ja vanhemmille rintamamiehille ikävä yllätys:

Kun se rauhanteko sitten tuli, meidän porukka, meillä oli myös tämmösiä vanhempia ikäluokkia aika paljon pataljoonassamme, jo iloitsi että nyt he pääsevät kotiin ja te nuoret lähdette sinne Lappiin. Mutta tuli ikävä yllätys, että kaikki joutuivat sinne Lappiin saksalaisia ajamaan.

Muste tuskin oli kuivunut so-

pimuspaperista, kun jo piti ruvetta kiireisiin toimiin välirauhanehtojen täyttämiseksi. Luovutettujen alueiden oli oltava tyhjinä 27. syyskuuta ja pari päivää myöhemmin myös Porkkalan.

Lapin evakot

Saksalaiset poistuivat Etelä-Suomesta syyskuun puoliväliin mennessä, mutta pohjoisessa aikapula johti sotatoimiin. Melkoinen osa viime hetkiin asti Laatokan luoteisrannoilla asuneista karjalais-siirtolaisista lähetettiin ensin Pohjanmaalle. Sinne suuntasivat myös ne 160 000 ihmistä, jotka evakuoitiin maan kahdesta pohjoisimmasta läänistä. Ennalta sovitusti Ruotsiin sotatoimien alta pakeni yli 56 000 pohjoissuomalaista. Tornionjoen toiselta puolelta seurattiin, kun saksalaiset polttivat Lappia.

Pellossa 1941 syntynyt Paa-vo Lipponen muistelee perheensä evakkotaivalta Ruotsin puolelle:

Joen yli päästiin Pellon lossilla. Oli lokakuun 11. päivä 1944. Minut ja aputytön äiti lähetettiin ensin toiselle puolelle... Äiti tuli perässä muuttokuorman kanssa. Lautalle tullessani saksalaiset vartiomiehet tekivät kunniaa ja auttoivat minut ja [veli]-Osmon lautalle.

Poltetun maan taktiikkaa saksalaiset sovelsivat myös Pellossa. Kirkonkylä poltettiin yöllä loka-

kuun 17. päivän vastaisena yönä. Kolme ja puolivuotias Lipponenkin muiden joukossa seurasi vastarannalla, kuinka kylä ja kotitalo paloivat maan tasalle.

Elämän rakennuspuut eivät menneet kodin mukana. Uusi talo nousi Pelloon rintamamiesin rakentamana ja Lipponen itse aikanaan Suomen pääministeriksi. Sota-ajan lapsille ei suotu helpoa lapsuutta, puuttui isän, äidin tai kummankin huolenpitoa ja rakkautta monen vähemmän tärkeän lisäksi. Mutta niin vain monet ponnistivat vaikeistakin lähtökohdista – tai ehkä juuri niiden koulumina – korkeisiin asemiin. Sota ei kovettanut tuolloin varttuneita, vaikka ikäviä muistoja riitti elämän matkaeväiksi.

Syysmanööverit

Saksalaisia vastaan käytäviä sotatoimia varten Pohjois-Suomeen perustettiin 75 000 miestä käsittävä armeijakunta. Tuon voimaryhmän piti vakuuttaa neuvostoliittolaiset siitä, että suomalaiset olivat tosissaan. Henkinen kynnyksikäydä entisten aseveljien kimppuun oli korkea. Tavallisen sotilaan näkökulmasta tällainen ajattelutapa oli ylellisyyttä. Velvollisuus oli tietysti täytettävä, mutta toisten suunnatessa siviiliin kokenus Lappiin tuntui kuin rangais-

Suomalaiset joukot ylittämässä Simojokea 6.10.1944 edetessään kohti Kemiä.

LAPIN SOTA 15.9.1944 – 27.4.1945

tukselta. Käsken käytyä ärräpäitä sateli, eräs keskisuomalainen jermu muistelee.

Yritykset edetä sitä mukaa kun saksalaiset peräytyvät – käydä toisin sanoen valesotaa, syysmanöövereiksikin kutsuttua – päättyivät syys-lokakuun vaihteessa. Suomalaiset toteuttivat uhkarohkean ja yllättävän maihinnousun Oulusta Tornioon. Viikon taistelujen jälkeen Kemi ja Tornio olivat suomalaisten hallussa.

Nämä sotatoimet rauhoittivat hetkeksi Andrei Ždanovin johtaman Liittoutuneiden Valvontakomission. Kremlin etäispäätteenä se luki lakia Suomen hallitukselle ja valvoi pikkutarkasti väli- rauhan ehtojen noudattamista. Sen lonkerot ulottuivat kaikkialle, ainakin siltä tuntui. Hotelli Torni symboloi Neuvostoliiton musertavaa sotilaallista voimaa ja laajenemishaluista kommunistista ideologiaa. Porkkalan varuskunta oli kuin piippu suomalaisten selässä. Lapsikin sota muuttui yhä verisemmäksi, ja suomalaisten tappiot kasvoivat.

Rovaniemi vallattiin lokakuun puolivälissä. Saksalaiset olivat räjäyttäneet Kemijoen sillat. Vastarannalta suomalaisten etujoukot seurasivat, kuinka Rovaniemi roihusi liekeissä ja savu peitti koko jokilaakson.

Lapin tuhoaminen oli taktiikan saanelemaa: mahdollisimman suuri osa armeijasta ja sen kalustosta haluttiin pelastaa Saksaan. Oli siinä kostonmakua, niin perusteellista hävitys oli. Jälki ei ollut kaunista, muun sotamies kirjoitti kotiin:

On tämä jälki surkean näköistä kun kaikki on poltettu. Rovaniemen kauppa- la oli ikävän näköinen kun tornit törröttää vain pystyssä kertomassa kulkeville sodan kauhuja. Niin sellaista on sota, saa sitten nähdä milloin tämän kaiken pitäisi loppuman.

Monille loppu tuli yllättäen. Saksalaiset olivat mestarillisia piilottamaan miinoituksia. Ne hidastivat suomalaisia ja koituivat satojen miesten kohtaloksi. Jäämerentietä edennyt Esko Pihko

muistelee, millaista jälkeä miinat tekivät Jääkäripataljoona 4:n riveissä ja miten niihin suhtauduttiin:

Jos pamahduksen jälkeen oli hiljais- ta, ei ollut kiirettä katsomaan kuinka oli käynyt, mutta jos kuului ”lääkintämies, lääkintämies” juostiin heti auttamaan.

Saarrostuksistakin saksalaiset onnistuivat usein livahtamaan, kun tiesivät suomalaisten pyrkivän siihen. Vastustajan taistelumotivaatiossa ei ollut vikaa. Saksalaiset taistelivat vimmatusti, sillä he tiesivät, mitä vangiksi jääminen merkitsi: joutumista Neuvostoliittoon, niin kuin aselevon ehdot sanelivat.

Sota päättyy

Suomalaisilla puolestaan sota Neuvostoliittoa vastaan oli ohi. Lapissa ei enää hyökätty yhtä yltyöpäisesti kuin kesällä 1941. Tehtiin, mikä oli välttämätöntä. Silti uhreja tuli paljon. Saksalaiset viivytivät tehokkaasti ja Valvontakomissio painoi päälle. Lokakuun lopulla suomalaisjoukot etenivät Enontekiöön.

Marraskuun päättyessä saksalaiset olivat Utsjoen ja Karigasniemen suunnassa vetäytyneet pohjoisimmasta Suomesta. Taistelu jatkui suomalaisvoimia tarpeettomasti uhraamatta partio- ja asemasotana, viimeksi Kilpisjärvellä. Viimeiset saksalaiset poistuivat Suomen maaperältä vasta seuraavan vuoden huhtikuussa.

Marraskuussa 1944 valmistauduttiin reserviläisten kotiuttamiseen. Vuonna 1922 syntyntä Esko Pihkoakin kiellettiin enää lähtemästä hyökkäykseen. Varusmiesikäluokka 1925 ja ikäluokan 1924 päällystään kuuluvat hoitaisivat lopun kantahenkilökunnan johdolla.

Tuolloin syntyneistä useimmat olivat olleet sotisovassa vuodesta 1943 ja palveluspäiviä kantakirjattuina yli 350. Sillä ei ollut merkitystä, koska jonkun oli hoidettava Lapin sodan savotta. Aivan kokemattomille varusmiehille sitä ei voinut jättää.

JP 4:ssä palvelut Antti Reino Kangaskesti, itsekin vuoden 1925 ikäluok-

Ruoka maittaa pitkän taipaleen jälkeen. Rovaniemi 17.9.1944

Palanut puu ja raunioita Rovaniemellä 16.10.1944.

kaa muistaa, millainen sadattelu puhkesi ilmoille, kun komppanian väapeli ilmoitti, ketkä jatkaisivat. Siinä kirottiin jopa äitiäkin niin huonosti ajoitetusta syntymäajasta. Mieliala ei ollut korkealla, mutta esimiehet onnistuivat herättämään nuorten miesten velvollisuudentunnon: tämä oli viimeinen ja välttämätön palvelus isänmaalle.

Se oli sitä myös historiallisessa kat- sannossa. Neuvostoliitto ei saanut syy- tä puuttua Lapin sotaan. Tässä mielessä tehtävä vertautuu talvisodan tai kesän 1944 mainetekoihin. Suomi säilyi itse- näisenä myös Lapin sotaan osallistuneiden rintamamiesten ansiosta.

Ari Uino

Adressit onnitteluun ja osanottoon

Adressi nro A1

Adressi nro A2

Adressi nro A3

Adressi nro A5

Adressi nro A6

Adressi nro A7

Adressi nro A8

12.50
€/kpl

Liitossa toimii myös
adressien kirjoitus- ja
toimituspalvelu.

Tilaukset Sotaveteraaniliitosta

Puh. (09) 6126 2015, (09) 6126 2016

riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi • marja.riukka@sotaveteraaniliitto.fi

Verkkokauppa osoitteessa www.sotaveteraaniliitto.fi

SUOMEN SOTAVETERAANILIITTO

LAPIN SOTA 15.9.1944 – 27.4.1945

Tornio oli viimeinen suomalaisten suurtaistelu - Lapin sodasta 70 vuotta

Lapin sodan aloittanut Tornion maihinnousu ja sitä seuranneet rajakaupungin taistelut 1.-8. loka-kuuta 1944 olivat monella tapaa erikoinen tapahtumasarja, josta muodostui samalla yhden Suomen historian aikakauden loppu ja uuden alku. Lapin so-

dassa Suomi siirtyi liittoutuneiden leiriin.

Suomalaisten toistaiseksi viimeiset sotatoimet ovat kuitenkin jääneet vähemmälle huomiolle historian tutkimuksessa ja kirjallisuudessa. Syynä on yksinkertaisesti, että suomalaisten ja

saksalaisten välillä käydyllä Lapin sodalla ei ole samanlaista sankarihohdetta kuin talvisodalla tai jatkosodan torjuntavoitoilla.

Siinä missä Raatteen tiellä tai Tali-Ihantalassa taisteltiin kansallisesta olemassaolosta, oli Tornion maihinnousu Neuvostoliiton sanelema suurvalta poliittinen pakko.

Pelkistetyksi Lapin sodassa oli kysymys siitä, että välirauhansopimuksessa 19. syyskuuta 1944 Neuvostoliitto pakotti Suomen sotaan vielä maaperällämme olleita saksalaisjoukkoja vastaan. Jos Suomi ei olisi tehtävään ryhtynyt, olisi seurauksena ollut mahdollisesti puna-armeijan apu, mikä olisi tarkoittanut miehitystä.

Tie kohti Lapin sotaa

Kesällä 1944 Suomen kohtalo oli veitsenterällä. Neuvostoliiton suurhyökkäys yritti murtaa puolustuksen Karjalan kannaksella, mutta kuin ihmeen kaupalla suomalaiset saavuttivat legendaariset torjuntavoitot Tali-Ihantalassa, Viipurinlahdella, Vuosalmella ja myöhemmin myös Ilomantsissa. Suomalaisten sisukuuden lisäksi tärkeä tekijä torjuntavoitosten taustalla oli Saksasta saatu aseapu. Panssarikauhut ja -nyrkit tekivät tehokasta jälkeä Karjalan kannaksella. Kohdalon ironiaa on, että samoja aseita käytettiin saksalaisia vastaan Lapin sodassa.

”Mieliala laivassa muuttui alakuloiseksi. Tuntui siltä, että meidät oli petetty. Ehdimme jo uskoa, että kun selviydyimme Kannaksen raskaista taisteluista hengissä, olimme selviytyneet myös koko sodasta. Nyt se sama oli uudelleen edessä.”

- Heikki Suoniemi Tornion maihinnoususta Kansa taisteli -lehdessä 12/1986.

Kesän 1944 historiallisista torjuntavoitoista huolimatta oli selvää, että Neuvostoliitto tulisi uusimaan jossain vaiheessa hyökkäyksensä. Yhtä varmaa oli, että Suomen puolustus ei kestäisi loputtomiin. Suomen poliittinen johto teki tilanteesta omat johtopäätöksensä.

Elokuun ensimmäisenä päivänä Risto Ryti erosi tasavallan presidentin tehtävästä ja tilalle valittiin marsalkka C.G.E. Mannerheim. Ryti oli hankkinut Saksalta aseavun lupauksella, ettei hän tai hänen nimittämänsä hallitus tekisi erillisrauhaa Neuvostoliiton kanssa. Ryti uhrasi itsensä harkitusti, sillä Mannerheim ei katsonut olevansa velvoitettu pitämään edeltäjänsä lupauksia. Näin Suomi pääsi aloittamaan pitkän tien kohti rauhaa.

Suomi esitti Neuvostoliitolle neuvottelujen aloittamista 25. elokuuta ja sai vastauksen neljä päivää myöhemmin. Rauhanneuvottelujen ennakkoehdona oli Suomessa olevien saksalaisten vangitseminen. Neuvostoliitto tiedotti, että rauhansopimus edellyttäisi julkista suhteiden katkaisemista Saksaan, jonka joukkojen tuli poistua Suomen alueelta syyskuun puoliväliin mennessä. Syyskuussa Pohjois-Suomessa oli vielä noin 220 000 saksalaista. Vertailun vuoksi koko Lapin läänin asukasluku oli tuolloin noin 143 000.

Aikataulu oli kaikkien osapuolten käytettävissä olevien tietojen mukaan täysin epärealistinen, mutta siihen suostuminen oli edellytys sille, että suomalaisten rauhanvaltuuskunta yleensä otettiin Moskovassa vastaan. Suomella ei ollut enää vaihtoehtoja, sillä Saksan romahtaminen oli vain ajan kysymys.

Elokuun lopulla Saksa oli kärsinyt 250 000 miehen tuhoutumiseen päättyneen katastrofin Romaniassa ja Viron suunnalla puna-armeija oli jo Narvan porteilla.

Kolmas valtakunta oli vaarassa luhistua nopeastikin. Samalla hupeni hiikka Suomen tiimalasissa, sillä pahin skenaario oli lähes absurdi maalle, joka oli kolme vuotta aiemmin lähtenyt kor-

Panssaritorjuntamiehet marssivat panssarikauhun kanssa eteen Tornion-Kemin maantien suunnassa saksalaisten panssarien ilmestyttyä taisteluun. Tornion taistelualue 3.10.1944.

Kemin seudun siviiliväki auttoi joukkojamme monilla arvokkailla neuvoilla. Kuvassa eräs siviilimies antaa neuvoja etelästä saapuneelle taisteluosaston komentajalle kapteeni Pakkaselle. Kemi 7.10.1944.

LAPIN SOTA 15.9.1944 – 27.4.1945

jaamaan talvisodassa koettua vääryyttä. Ilman rauhansopimusta Suomi olisi voinut olla Saksan luhistuessa ainoa Euroopan maa, joka olisi käynyt sotaa liittoutuneita vastaan.

Syysmanööverit

Suomalaiset eivät olleet uudesta poliittisesta tilanteesta kovinkaan innoissaan ja Päämajassa sotatoimien suunnittelua leimasi passiivisuus. Aseet piti kääntää saksalaisia vastaan, mutta vihollisen koettiin edelleen olevan idän suunnassa. Tornion taistelujen aikaan asekkaita oli käynnissä jokaisessa suojeluskuntapiirissä Lapin taistelutantereita lukuun ottamatta. Päämajassa masinoitu valmistautuminen sissisotaan puna-armeijaa vastaan oli huomattavasti järjestelmällisempää toimintaa kuin Lapin sodan aloittaminen. Tärkeysjärjestys kertoo paljon ajan hengestä.

Salaisissa neuvotteluissa suomalaiset ja saksalaiset tulivat siihen tulokseen, että sotatoimia ei oikeasti aloitettaisi Lapissa. Neuvostoliitolle piti vain antaa kuva sodankäynnistä. Saksalaiset poistuisivat materiaali mukanaan omalla aikataulullaan.

”Lapin sodassa kaikki oli velvollisuudentuntoisten sotilaiden varassa”.

- Heikki Mäntymaa, majuri Pentti Valkosen taistelulähetti, JR 11

Aselevon tullessa syyskuussa voimaan nähtiin Lapissa mielenkiintoinen näytelmä, joka tunnettiin syysmanöövereiden nimellä. Saksalaiset tuhosivat mennessään teitä ja siltoja sekä ilmoittivat etenemisvauhdistaan päivittäin suomalaisille, jotka siirtyivät kohti pohjoista saamiensa koordinaattien mukaan. Tietenkin venäläiset haistoivat pohjoisessa palaneen käryä, kun tuloksena ei ollut sotasaalista, vankeja tai saati sitten kaatuneita. Syyskuun lopulla Neuvostoliitto uhkasi käytännössä miehityksellä, mikäli oikea sota ei alkaisi.

Siilasvuo päätti maihinnoususta Tornioon

Syysmanööverit loppuivat syyskuun päätteeksi, kun sotatoimien johtoon astui kenraaliluutnantti Hjalmar Siilasvuo, joka operoi Oulun suunnasta. Siilasvuo oli persoonallinen komentaja, jolla oli tapana pitää oma päänsä. Siilasvuo päätti rakentaa suurmotin Kemin seudulle sekä maahyökkäyksellä Oulun suunnasta että saarroituksella pohjoisesta. Saarroitus merkitsi maihinnousua joko Kemissä tai Torniossa.

Siilasvuo halusi Päämajan operatiivisen osaston vastustuksesta huolimatta nopeuttaa sotatoimia maihinnousuoperaatiolla Kemiin. Kemin operaatio jäi toteuttamatta, ja kohteeksi vaihtui strategisesti parempi Tornio ja sen ulkosa-

tama Röyttä. Siilasvuo otti Kemin taupuksesta siinä mielessä opikseen, ettei kertonut Tornion operaatiosta Päämajalle kuin vasta siinä vaiheessa, kun laivat olivat jo merellä.

Ensimmäisessä vaiheessa lokakuun ensimmäisen päivän vastaisena yönä Jalkaväkirykmentti 11:n 2900 miestä siirtyi kolmella rahtilaivalla Toppilasta Röyttä.

Tornion maihinnousu oli suurta uhkapeliä. Kirkkaalla säällä kolme rahtilaivaa olivat täysin suojattomia ilmahyökkäykselle, joka olisi voinut muuttamassa minuutissa päättää operaation alkuunsa. Rahtilaivoissa ei ollut pelastusveneitä läheskään tarpeeksi, ja täysosumien tullen lastiruumista olisi tullut noin 3000 suomalaisen hautoja. Kyseessä olisi ollut Suomen sotahistorian suurin katastrofi. Suomalaisilla oli kuitenkin tuuria, sillä Kemin lentokentällä ollut Stuka-laivue ei olisi päässyt ilmaan aamuyöstä puhjenneen rankkasateen ansiosta.

Suomalaiset onnistuivat nousemaan maihin Röntän satamassa saksalaisten huomaamatta ja aluksi sotatoimi onnistui vähintäänkin odotusten mukaisesti.

Länsiraja loi taisteluihin oudon tunnelman

Tornion taisteluihin liittyy monia myyttejä, joista Pikku-Berliinin taikayön voi nostaa malliesimerkkinä esille. Suomalaisen hyökkäys tyrehtyi ensimmäisenä taistelupäivänä Tornion Pikku-Berliinin alkoholivarastoon.

Jatkossakin Tornion taisteluihin liittyi piirteitä, joita ei löydy muista suomalaisen sotahistorian tapahtumista. Tornion taistelujen ominaispiirteisiin kuului, että vihollisuuksien alkaessa siviilit olivat paikkakunnalla arkiaskareissaan. Moni suomalainen totesikin Tornion olevan ihmeellistä sodankäyntiä, kun siviilit kävivät tarjoilemassa poteroihin korviketta ja kranaatinheitin ammunta saattoi loppua siihen, että ammuntauunassa olevalla tiellä tallusteli lehmiä paimentava nainen. Omat erikoisuutensa loi tietenkin Ruotsin rajan läheisyys. Tunnelma oli aikaisten mukaan todella outo, kun Haaparannalla tuikkivat mainosvalot ja joen toisella rannalla käytiin raakaa taistelua elämästä ja kuolemasta. Tuolloin Tornionjoki oli todellakin sodan ja rauhan raja.

Kaikkiaan Tornion maihinnousu oli Pohjois-Suomessa olleille saksalaisjoukoille shokki. Suomalaiset katkaisivat tärkeän vetäytymisreitit Tornion kautta Muonioon, ja vaarassa oli myös, että suomalaiset pystyisivät katkaisemaan myös ainoaksi vetäytymisreitiksi jääneen maantien Kemistä Rovaniemelle.

Nopeasti lisävoimia kokoon haalineet saksalaiset yrittivät vallata Tornion kaupunkialueen takaisin, sillä kysymyksessä oli logistisesti tärkeä keskus.

Suomalaiset joukot ylittämässä Kaakamonjoen sillan. Tornio, Tervolan suunta 10.10.1944.

Tornion taistelut kestivät kahdeksan päivää, joiden aikana taisteltiin sekä Tornion itäpuolella Raumon lohkolla ja pohjoispuolella Vojakkalan lohkolla. Taistelujen päätteeksi suomalaiset saivat kohtuullisen sotasaaliin ja yli 550 saksalaista vankia vietäviksi venäläisten vankileireille.

Saksalaiset taistelivat Torniossa samalla raivolla kuin yleensäkin itärintamalla, mikä selittää pitkälti taistelujen rajuutta. Sotavangiksi joutuminen tiesi saksalaisille vankileiriä Venäjällä, mikä oli monessa tapauksessa nopeaa pahempi vaihtoehto. Ei tarvitse siis ihmetellä, että Lapin sodassa saksalaisten motivaatio oli kunnossa. Tämä selittää suuria tappiolukuja puolin ja toisin.

Suomi säilyi itsenäisenä

Kun Torniossa taisteltiin, oli Suomen tilanne monella tapaa hämmäntävä ja sekava. Suomi astui uuteen aikakauteen, jonka luonteesta ei ollut tietoa.

Lapin sodan paradokseihin kuuluu, että Suomen maaperällä käyty sota kiinnosti kolmesta osapuolesta vähiten suomalaisia. Neuvostoliitolla ja Saksalla oli sotaan selvät motiivinsa, mutta suomalaisille taistelut olivat osa rauhanetoja, jotka oli sanellut entinen perivihollinen, johon luottamus oli edelleen hataralla pohjalla. Suomella ei kuitenkaan ollut vaihtoehtoja.

Mikä sitten on Tornion merkitys suomalaisessa sotahistoriassa?

Suomalaiset tekivät velvollisuutensa myös uudenlaisessa tilanteessa, jossa itsenäisyyden säilyttäminen vaati aseiden kääntämistä entistä aseveljeä vastaan. Kahdeksan päivän aikana Torniossa kaatui noin 450 ja haavoittui noin 1300

suomalaista. Kaatuneiden osalta määrä on suunnilleen sama kuin Raatteen tien taisteluissa talvisodassa. Olisi näiden kaatuneiden muiston aliarvioimista, jos Torniossa ei puhuttaisi viimeisimpänä suomalaisten käymänä suurtaisteluna.

Tornion taistelujen loppuvaiheen aikana käytiin rajua sotaa myös Kemissä 7.-8.10. sekä Ranuan Ylimaassa 7.-9.10. Jatkossa Lapin sodan hävityksen symboliksi nousi Rovaniemen tuho 14.-16.10. Viimeinen suurempi taistelu käytiin Muoniossa lokakuun ja marraskuun vaihteessa, mutta Käsivarren Lapissa asemasota jatkui aina huhtikuun lopulle 1945 saakka. Kaikkiaan Lapin sodassa kaatui yli 1300 suomalaista.

”Sain käskyn Tornion pitämisestä viimeiseen mieheen ja samalla minut määrättiin kaupungin komendantiksi, jota tehtävää hoidin yhden päivän.”

- Werner Herbrechtsmeier, Tornion viimeisen saksalaiskomendantin, Wehrmacht

Artikkelin päätteeksi herää kysymys, kuka voitti Lapin sodan? Puhtaasti sotahistoriallisesta näkökulmasta katsoen voittajia on vaikea löytää, sillä yksikään kolmesta päärooliin esittäjästä ei saavuttanut tavoitteitaan. Suomi ei onnistunut pysäyttämään saksalaisten vetäytymistä. Saksa ei onnistunut siirtämään pääosaa 20. Vuoristoarmeijan joukoista taisteluun kolmannen valtakunnan ydinalueista. Neuvostoliitto ei onnistunut rakentamaan Suomen Lappiin ja Pohjois-Norjaan pohjoisen Stalingradia.

LAPIN SOTA 15.9.1944 – 27.4.1945

Perinteisen tulkinnan mukaan Suomi osoitti Lapin sodassa Neuvostoliitolle, että maa tulisi täyttämään välirauhansopimuksen ehdot. Itsenäisyyden säilyttämisestä piti maksaa hintansa, sillä taisteluilla saksalaisia vastaan vällettiin puna-armeijan miehitysyrittä. Lapin sota ei ollut vältettävissä, sillä ilman suomalaisten sotatoimia Lappi olisi joutunut saksalaisten ja venäläisten taistelutantereeksi. Lapin sota oli suomalaisten viimeinen uhraus pitkinä sotavuosina 1939–1945, jolloin Suomi oli kansallissosialistisen ja kommunistisen diktatuurin puristuksessa. Päinvastoin kuin kaikki muut vastaavassa lähtötilanteessa olleet kansakunnat Suomi sel-

visi toisesta maailmasodasta ilman miehitystä ja aidosti itsenäisenä.

Nykypäivän näkökulmasta perinteen Lapin sodan lopputuloksen tulkinta saa kannatusta, sillä pitkässä juoksussa suomalainen demokratia on ollut maamme kohtalolla pelanteita diktaattoreita vahvempi. Hitlerin Saksa kohtasi loppunsa toukokuussa 1945, ja Neuvostoliiton taival päättyi joulukuussa 1991. Suomi on sen sijaan edelleen olemassa.

Teksti: Mika Kulju

Kirjoittaja on tehnyt teokset *Tornion maihinnousu 1944* (2009) ja *Lapin sota 1944-1945* (2013).

Tornion maihinnousua muistettiin

Veteraaneja, maapuolustusväkeä sekä puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen henkilöstöä osallistui Tornion maihinnousun muistoksi Oulussa järjestettyyn juhlahetkeen 1. päivänä lokakuuta. Oulun Toppilan satamasta 70 vuotta sitten lähteneillä laivoilla Jalkaväkirykmentti 11 suoritti Tornion Röyttään uskaliaan maihinnousun, josta muodostui Lapin sodan varsinaisten taistelutoimien alkutapahuma ja käännekohta.

JR11:n perinteitä vaaliva Pohjan prikaatin kiltä on pystyttänyt lähtösatamaan Toppilaan muistomerkin 20 vuotta sitten. Killan nyt järjestämään muistohetkessä siellä oli mukana myös syksyllä 1944 Lapin sodan taisteluihin osallistuneita veteraaneja.

Muistomerkille laskivat puolustusvoimien sekä veteraani- ja maanpuolustusjärjestöjen yhteisen seppeleen kenraalimajuri **Jorma Ala-Sankila**, Pohjan

Prikaatin killan puheenjohtaja **Jorma Ahokas** sekä veteraaniveli **Hemmi Jaara**. Satamaan purjehtinut merivartioston alus päästi laivasireenillään seitsemän äänisignaalia kuluneiden vuosikymmenien muistoksi.

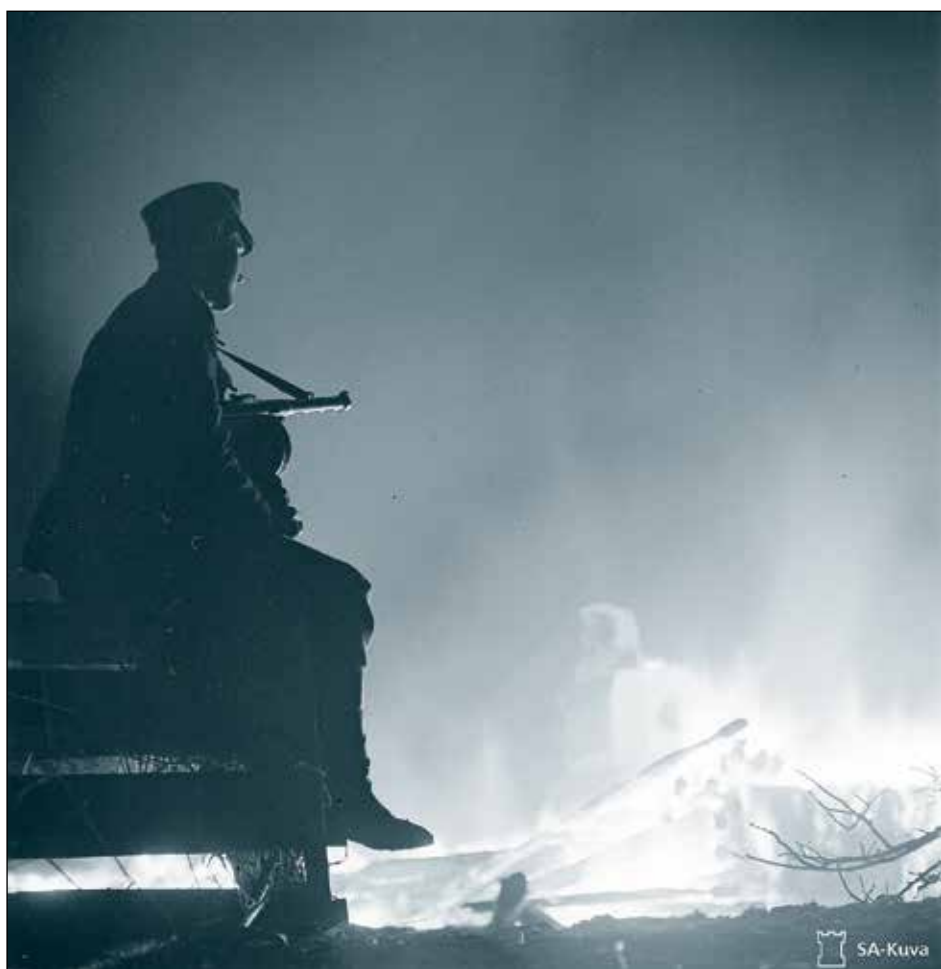
Puheessaan muistomerkillä kenraali Ala-Sankila muistutti Tornion maihinnousun ja sitä seuranneen Lapin sodan historiallisesta merkityksestä. Suomen irrottautuminen sodasta vaati vielä nuo katkerat ja ankarat taistelut. Ne aiheuttivat molemmille osapuolelle noin tuhat kuolonuhria sekä kaikkiaan useita tuhansia haavoittuneita.

Tilaisuuden jälkeen Toppilan satamaravintolassa pidetyssä kahvitilaisuudessa kirjailija **Mika Kulju** kertoi vielä yksityiskohtaisemmin Tornion taisteluista.

Pekka Koivisto

Kenraalimajuri Jorma Ala-Sankila laski seppeleen muistomerkille seurassaan Hemmi Jaara ja Jorma Ahokas.

Konepistoolimies lämmittelemässä palavan rakennuksen vierellä Muoniossa. Muonio 30.10.1944.

KOTIMAISTA KYNTTILÄN-
VALMISTUSTA PERINTEISIN
MENETELMIN VUODESTA 1829.

KERTA OUTLET IMATRA, KERTAKAARI 5, 55120 IMATRA
AVOINNA: MA-PE 10.00-18.00, LA 9.00-14.00

HAVIN TEHTAANMYYMÄLÄ, KYNTTILÄTIE 6, 11710 RIIHIMÄKI
AVOINNA: MA-PE 10.00-18.00, LA 9.00-14.30

185-V JUHLAN KUNNIAKSI
TÄLLÄ KUPONGILLA

-20 %

ALENNUS NORMAALIHINTAISISTA
HAVIN KYNTTILÖISTÄ
KERTA OUTLET-MYYMÄLÖISSÄ.

Tarjous voimassa 31.12.2014 asti.

KERTA OUTLET KOTKA, RUNEBERGINKATU 25, 48200 KOTKA
AVOINNA: MA-PE 10.00-18.00, LA 9.00-14.00

LAPIN SOTA 15.9.1944 – 27.4.1945

Kemin ja Tornion taistelupaikoilla

Toisen maailmansodan taistelut Suomen osalta päättyivät Lapin sotaan, joka käytiin Suomen ja Saksan välillä syyskuun 1944 ja huhtikuun 1945 välillä. Lapin sodassa suomalaiset sotilaat karkottivat jatkosodan aikana maassa olleet saksalaiset joukot. Aluksi saksalaisten vetäytyminen Suomesta pohjoiseen kohti Norjaa sujui rauhanomaisesti niin sanotun syysmanööverisopimuksen perusteella. Neuvostoliiton valvontakomission painostuksen takia suomalaisten oli kuitenkin ryhdyttävä tiukempiin otteisiin ja niin-pä entinen aseveljeys pestiin pian pois verellä.

Varsinaiset sotatoimet suomalaisen ja saksalaisten välillä käynnistyivät syyskuun lopussa. 28. päivänä syyskuuta suomalaiset joukot ottivat yhteen saksalaisten kanssa Pudasjärvellä. Oulusta lähteneet suomalaisjoukot nousivat maihin Röyttän satamassa lokakuun ensimmäisenä päivänä. Tämän jälkeen alkoivat Lapin sodan suurimmat taistelut. Ratkaisutaistelut käytiin Kemissä ja Torniossa 6. lokakuuta, jonka jälkeen saksalaiset lähtivät vetäytymään kohti pohjoista.

Reserviupseerikerho aloitteellinen

Lapin sodasta tulee tänä talvena kulu-neeksi 70 vuotta. Juhlavuoden kunniaksi Rovaniemen reserviupseerikerho on järjestänyt joukon tapahtumia. Juhlavuosi aloitettiin 4. syyskuuta pidetyllä yleisöluennolla, jossa dosentti **Matti Enbuske** esitteli Lapin sodan taustoja. Rovaniemellä järjestettyyn yleisötilaisuuteen osallistui yli sata henkeä. Seuraava tapahtuma oli Kemi-Tornion alueelle suuntautunut sotahistoriallinen retki.

Retkeläisistä monen isä oli ottanut osaa Lapin sotaan ja kaatunut niissä. Mukana oli myös sodan takia evakoon lähteneitä sekä sodan tapahtumat itse lapsena nähneitä. Sotahistoriallisena asiantuntijana toimi majuri evp **Ilkka Karonen**. Torniossa oppaana toimi **Vesa Vallo**. Retkeläisten omat kokemukset ja isiltään kuulemat tarinat vä-

rittivät hyvin oppaistemme kertomuksia sodan tapahtumista.

Jokaisella muistomerkillä oppaamme kertoivat alueen tapahtumien kulu-ta. Vaikka maisemat ovat muuttuneet seitsemänkymmenen vuoden aikana, saa tapahtumista paikanpäältä katsoen erilaisen kuvan kuin pelkästään kirjois-ta lukemalla. Esimerkiksi Tornionjo-en suiston eli deltan laajuus ja vaikutus taisteluihin tuli hyvin esiin alueella lii-kuttaessa.

Kemi-Tornion alueella sijaitsevat muistomerkit ovat monipuolisia vaih-dellen rakennusten seiniin kiinnite-tyistä laatoista tykkeihin ja hienoihin veistoksiin. Erillisosasto Petsamo, joita myös Luton miehiksi kutsutaan, taiste-li 7.10. saksalaisia vastaan Kemin Karihaarassa. Taisteluissa kaatui 59 ja katosi kahdeksan suomalaista sotilasta. Taistelun muistolaatta on Kemi-yhtiön vanhan pääkonttorin seinällä. Taisteluiden tarkoitus oli nimenomaan säästää alu-eella sijainneet teollisuuslaitokset sak-salaisten tuholta.

Röyttän satama-alueen näyttävä muistomerkki sijaitsee aivan meren-rannassa. Kaksikymmentä vuotta sitten paljastetun muistomerkkin suunnittelivat oululaiset arkkitehtiopiskelijat **Birgitta Hepokangas**, **Kimmo Sutinen** ja **Eric Tähtinen**. Betonipylvästä kiertää rautainen spiraali kuvaten sodan savu-ja. Taontatyön on tehnyt **Heino K. Tuomivaara**. Veistos sijaitsee aidatulla nur-mikentällä, joka luo vaikuttavan kontrastin muistomerkkin ja karun sataman välille.

Näiden lisäksi vierailimme mm. Raumojoen ratkaisutaisteluiden muistomerkillä. Sytytimme muistomerkillä kynttilän kaikkien taistelussa kaatuneiden muistoksi. Lapissa 70 vuotta sitten käydyissä taisteluissa kaatui tai katosi yhteensä hieman yli tuhat suomalaista sotilasta. Toivottavasti tulevat polvet tahtovat vaalia heidän muistoaan ja kunnioittaa sitä raskasta työtä, jonka kaikki sotaan osallistuneet tekivät.

Tomi Tuominen

Röyttän satama-alueella oleva Maihinnousumuistomerkki kiinnosti retken osallistujia.

Lutonmiehen Karihaaran taistelun muistolaatta Kemi-yhtiön vanhan pääkonttorin seinällä oli myös yksi retken kohteista.

Raumon ratkaisutaistelun muistomerkillä sotilasasiantuntija Ilkka Karonen (kesk.) selostaa tapahtumien kulkua. Vieressä matkanjohtaja Unto Silvennoinen (vas.) ja paikallisoppaana toiminut Vesa Vallo (oik.).

Retken sotilasasiantuntija majuri (evp) Ilkka Karonen selostaa Tornion maihinnousun tapahtumia Kemin kaupungintalon kattoterassin kahviossa, josta myös katselimme tapahtumapaikkoja.

Kiitos Sotaveteraaneille
Oulusta! Nro 117

**Ruskon Metalli ja
Kuljetus Oy**
Oulu

Oy Potoj Trading Ab
Parainen

Virtasen Maalitehdas
Työkuja 5, 21600 Parainen
puh. 02-454 4500

**Kuljetusliike
Trans-Mantila Ky**
Parkano

Urakoitsija Kari Mynttinen
Perniö

LAPIN SOTA 15.9.1944 – 27.4.1945

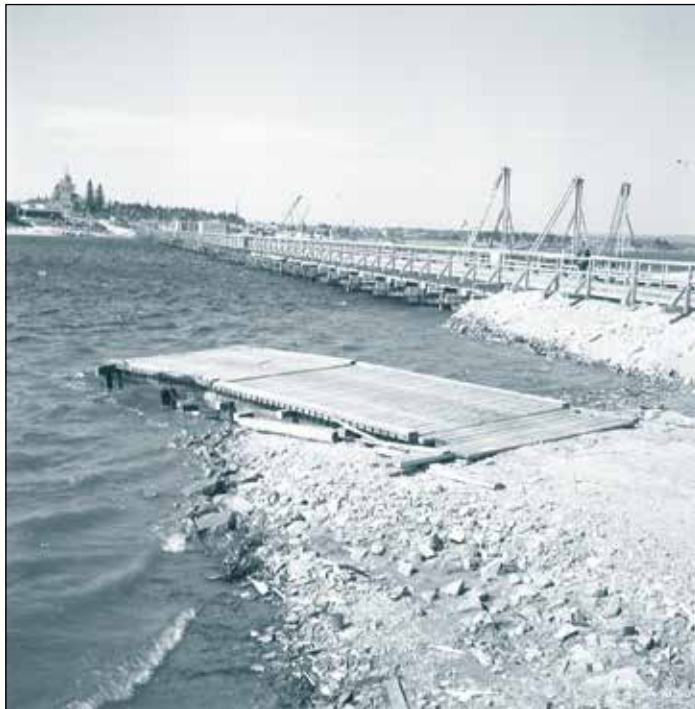
Saksan sotavoimat Suomessa 1940–1945 Poliittinen tilinpäätös

Lapin sota

Marraskuun 5. päivä 1944 - tasan 70 vuotta sitten - oli ankea päivä Lapin kaamoksessa taisteleville asevelvollisille ja vanhemmille ikäpolville, joita tosin oltiin jo kotiuttamassa. Saksalaiset olivat juuri irtautuneet Vuotson hyvin varustellusta Schutzwall-asemastaan ja lännessä he olivat jättäneet taakseen 29.10. perusteellisesti hävittämänsä Muonion kirkonkylän. Lapin sodan viimeiset suurimmat taistelut oli käyty, mutta takaa-ajoon oli edelleen ryhdyttävä ja sota jatkuikin vielä melkein puoli vuotta.

Saksalainen aseveli oli armoton ja Lapin hävitys ja miinoitus oli sen mukaista. Kumpikaan osapuoli ei halunnut oikeasti taistella, mutta oli pakko. Aluksi saksalaiset aikoivat pitää Lapin Petsamon nikkelin takia, mutta varusteluministeri Albert Speer sai jo lokakuun alkupäivinä Hitlerin vakuuttuneeksi siitä, että nikkeliä riittäisi sodan loppuajaksi ilman Petsamon kaivostakin. Saksalaiset aloittivat vetäytymisen kohti Karigasniemeä ja Kilpisjärveä, mistä ne siirtyisivät Norjan puolelle. Tuho teiden varsilla ja kauempanakin olevissa kylissä oli melkein täydellinen;

*Saksalaiset uskoivat
venäläisten seuraavan
perässä ja miehittävän
Suomen eikä heille haluttu jättää
asumiskelpoista
maata, infrastruktuuria.*

Saksalaisten pioneerien rakentama tilapäissilta Kemijärven yli. Rakennusaika oli 7-8 päivää. Työssä 700-800 miestä. Kemijärvi 14.7.1941.

Suomalaiset ovat nähneet hävityksissä myös kostoelementin.

Suomalaisten taistelutahto parani ainakin vähän sen jälkeen, kun valvontakomission puheenjohtaja Zdanov oli ilmoittanut 16.10. Mannerheimille, että jos tahti ei parane, Neuvostoliitto ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin. Zdanovin uhkavaatimus otettiin tosissaan ja viesti välitettiin jopa pataljoonan komentajatasolle asti. Vaatimus sinänsä oli skitsofreeninen, kun samaan aikaan

venäläisten määräyksestä oli kotiutettava armeijaa rauhanajan vahvuuteen.

Se oli toivotonta sotaa karuissa olosuhteissa ja sitä sotaa käytiin saksalaisten ehdoilla. Julistamaton sota päättyi siihen, kun viimeinen saksalaissotilas siirtyi 27.4.1945 Kilpisjärvellä Norjan puolelle. Tämä sota jätti ikävän muiston monta vuotta kestäneestä ajoittain hyvinkin läheisestä aseveljeydestä.

Taseeseen pitää tehdä pitkä, pitkä miinusmerkintä.

Saksalainen Stuka on juuri laskeutunut kentälle suorittettuaan Kannaksella onnistuneen pommituslennon. Immola 2.7.1944.

Välirauhan aika

Aseveljeys tai paremminkin sotilaallinen yhteistyö oli alkanut syyskesän auringossa 1940, kun saksalaiset kuljetuslaivat olivat lähteneet Itämeren satamista kohti Vaasaa ja saavuttaneet sen syyskuun 21. päivänä. Teknillinen kauttakulkusopimus oli solmittu syyskuun 12. päivänä. Valtiolinen ja poliittinen sopimus tehtiin joukkojen maahantulon jälkeisenä päivänä. Vaasaan saapuneet alppijääkärit jatkoivat juna- ja autokuljetuksin matkaansa Rovaniemen kautta vielä pohjoisemmaksi, Norjan Kirkkoniemeeseen. Siitä alkoivat toukokuuhun 1941 saakka kestävät saksalaisten sotilaiden lomakuljetukset Suomen alueen kautta Pohjois-Norjaan ja takaisin Pohjanlahden satamiin. Kauttakulun sallimisen vastapainoksi suomalaiset saivat Saksasta kipeästi kaipaamiaan aseita ja muuta sotamateriaalia.

Heti talvisodan rauhan jälkeen Neuvostoliitto oli aloittanut poliittisen painostuksen Suomea kohtaan päämääränään maan saattaminen neuvostokomentoon. Kun aseet yleensä alkavat puhua vasta sen jälkeen, kun poliittinen ratkaisu ei onnistu, nyt kävi päinvastoin. Se, mitä Neuvostoliitto ei ollut saavuttanut armeijansa avulla, siitä jatkoivat poliitikot eli Stalin, Molotov ja muu neuvostujohto. Seurasi tukku painostustoimenpiteitä alkaen vaikeuksista jo uuden rajalinjan määrittämisessä Enson kohdalla. Sodan voittaneen osapuolen tulkinta oli oikeampi ja niin Enson taajama jäi rajan tuolle puolen. Kesäkuussa alkoi painostus Petsamon nikkelin kohdalla; Venäjää kiinnosti itse alue eikä niinkään

Saksalaisen kenttäsairaalan pesua. Saksalaisia höyrykaappeja vaatteiden puhdistusta varten. Alakurtti (Salla) 26.9.1941.

LAPIN SOTA 15.9.1944 – 27.4.1945

nikkeli. Moskovan lähettiläs Paasikivi sai vuodattaa Molotovin yhä röyhkeämmiksi käyvien vaatimusten alla vielä monta hikipisaraa. Heinäkuussa venäläiset vaativat rautatieyhteyttä Hangon vuokra-alueelleen ja saivat sen, elokuussa oli vuorossa sotilasjoukkojen liikuttelu Suomen rajan läheisyydessä. Suomi eli hetkiä kuilun partaalla; ne hetket huipentuvat marraskuun 12. päivänä Berliinissä, kun Molotov pyysi Hitleriltä lupaa saada hoitaa sopimuksen mukainen Suomen kysymys loppuun. Hitler ei tähän suostunut, koska Saksa tarvitsi Suomesta nikkeliä ja puutavaraa. Hitler näki myös jo tuossa vaiheessa Suomen yhteisessä rintamassa hyökkäämässä itään päin.

Monet historiantutkijat, sen ajan diplomaatit ja muut asiaa tuntevat ovat todenneet, että Saksa pelasti tuolloin Suomen.

Saksalaisia sotilaita täynnä olevat junat kulkivat Rovaniemen ja Pohjanlahden satamien välillä yhä tihenevään tahtiin ja Stalininkin oli tunnustettava tosiasiat.

Taseeseen monta merkintää pluspuolelle!

Jatkosota

Saksan hyökättyä kesäkuun 22. päivänä 1941 Neuvostoliiton kimppuun alkoi

myllerrys, josta Suomi ei mitenkään olisi voinut jäädä sivuun. Paasikiven sanojen mukaisesti maantieteelle kun emme mahda mitään. Jos Suomi olisi julistautunut puolueettomaksi, olisi tänne todennäköisesti hyökännyt sotilaita idästä ja etelästä ja ehkä vielä Petsamonkin kautta.

Talvisodan ja välirauhan ajan kokemusten seurauksena Suomi valitsi Saksan ja maan vähälukuinen armeija hyökkäsi itään ja saavutti tavoitteensa eli vanhat rajansa. Laatokan koillispuolella ja Itä-Karjalassa maata valloitettiin vähän enemmänkin, siellä etulinja jähmettyi helpommin puolustettavissa oleville vesistölinjoille. Saksalaiset huolehtivat Suomen pohjoisrintamasta ja vapauttivat näin maan omia joukkoja eteläisempien ja Suomen kannalta tärkeämpien rintamanosien puolustamiseen.

Lisää merkintöjä pluspuolelle!

Suomi sai Saksasta koko jatkosodan ajan viljaa ja aseita ja vähän muitakin tarvekaluja. Näiden toimitusten vastapainoksi saksalaiset halusivat Suomelta läheisempää sotilaallista yhteistyötä; ponnistuksia Saksan sodan päämäärin hyväksi kuten osallistumista Leninigradin saartoon ja Muurmännin radan katkaisua. Suomi kieltäytyi kunniaa, mutta presidentti Ryti joutui kesäkuussa 1944 antamaan omissa nimissään sitoumuksen olla tekemättä rauhaa venäläisten kanssa ilman Saksan suostumusta.

Ehdollisesta vilja- ja aseavusta sekä miinus- että plusmerkintöjä!

Kun suomalaiset eivät "ymmärtäneet" hyväksyä helmikuussa 1944 Neuvostoliiton tarjoamia rauhanehtoja - jotka olisivat olleet todellisuudessa vasta ennakkoehtoja ja lopulliset ehdot paljon rankemmat - päätti Stalin takoa moukarilla järkeä suomalaisten päähän. Ensi alkuun se merkitsi kolmena helmikuun yönä satoja pommikoneita lentämässä kohti Helsinkiä, joka piti pommittaa maan tasalle. Saksasta saadut "Irja"-tutkat osoittautuivat tehokkaiksi ja ilmatorjuntatykkien tuli voitiin keskittää pommikoneiden eteen sellaiseksi tuliseinämäksi, jonka vain harva venäläiskone onnistui läpäisemään. Voi sanoa, että ilmatorjuntamiehet saksalaisine apuvälineineen pelastivat Helsingin.

Selkeä merkintä pluspuolelle!

Moukarointi jatkui kesäkuun 9. päivänä Valkeasaarella, missä tuhansien tykkien ja lentokoneiden tuli alkoi pehmittää suomalaisten puolustuslinjaa. Se murtui nopeasti ja vetäytymisen kohti Viipuria ja vieläkin lännemmäksi oli edessä. Tali-Ihantalan kentillä käytiin pian Pohjoismaiden suurin tykistötaistelu, jossa Suomenkin tykit puhuivat täydellä tulivoimallaan. Puolustautumista täydensivät saksalaisten Stuka-pommittajien kuolemaa halveksuvat

syöksyt hyökkäykseen ryhmittäytyvien venäläissotilaiden niskaan. Myös Saksasta saadut uudet panssarintorjunta-aseet auttoivat merkittävästi torjuttaessa venäläispanssareiden läpimurtoyrityksiä. Viimeisen tulpan muodostivat kuitenkin uhrautuvasti taistelevat suomalaissootilaat.

Taseeseen joka tapauksessa lisää plusmerkintöjä!

Voittoa vai tappiota?

Eipä Saksan sotavoimien Suomessa olon merkitystä voi tietenkään oikeasti minäkäänlaisen taseen muotoon pukea. Lapin sota oli kurjaakin kurjempi sota ja nimenomaan saksalaiset tekivät siitä sellaisen. Kun nyt eletään tuon sodan tasavuosiapäiviä, pitää muistaa välirauhan ajasta elo-syyskuusta 1940 lähtenyt poliittista ja sotilaallista kehitystä koko runsaan neljän vuoden ajalta. Lapin sota aiheutti vielä yli 1300 sankarikuolemaa ja tuhansia haavoittuneita ja tuho ja hävitys oli monin paikoin täydellinen. Kun arvioi kokonaisuutta, pitää ottaa huomioon myös edellä kerrotut plusmerkinnät - vaikka ne eivät yhdessä Lapin sodan kanssa koko totuutta muodostakaan - ja **mielestäni tilinpäätös osoittaa silloin voittoa Suomelle**. Itsenäisyys säilyi, joskin hinta oli kova.

Esko Vuorisjärvi

Kiitos Sotaveteraaneille
Pertunmaalta! Nro 120

Oy Johnson Metall Ab

Pirkkala

**Kiinteistöhuolto
Robert Wallenstjerna**

Pirkkala

Lämpöhalme

Pirkkala

Sata-Kuulo Oy

Pori

Porin Puutuote Oy

Pori

Kiitos Sotaveteraaneille
Porvoosta! Nro 107

yli 77 vuotta palvelua

**Kelloseppäliike
Naamanka Ky**

Jukolantie 2, 93100 PUDASJÄRVI
Puh. (08) 822 084

JP Automaalaamo Oy

Pudasjärvi

Tervetuloa kuntoutuslomalle Haikon Kartanoon!

Haikon Kylpylällä on pitkät perinteet veteraanien kuntoutus-toiminnassa. Kuntoutuspaikkana Haikon Kylpylä ja Kuntoutumiskeskus on kodikas ja rauhallinen. Pienissä kuntoutusryhmissä palvelu on yksilöllistä ja tutustumisen vaivatonta. Kuntoutusvieraillemme tarjoamme virkistävien hoitojen ja

yhteisen ohjelman lisäksi viihtyisän huoneen kylpylähotellissa, HyvänOlon altaat ja saunat, viehättävät merenrantanäkymät ja ulkoilumahdollisuuden kauniissa rantapuistossa. Kuntoutusloman kruunaavat tunnelmallisissa ruokasaleissa tarjottavat Kartanon keittiön makoisat herkut.

Tervetuloa!

Kuntoutusvaraukset:
Kirsi Mustonen
puh. 019 576 0262
sähköposti:
kirsi.mustonen@haikko.fi

haikko

HOTELLI HAIKON KARTANO
Kylpylä ja Kuntoutumiskeskus
Haikkoentie 114
06400 Porvoo
P. 019 576 01
hotelli.haikko@haikko.fi

www.haikko.fi

Veteraanikivi sai uuden paikan Vahdolla

Ensimmäisen Kansallisen veteraanipäivän vieton siivittämänä päättivät Paattisten-Vahdon Sotaveteraanit hankkia Veteraanikiven, joka muistuttaa siitä, missä Vahdon miehet kokoontuivat lähtiessään sotaan.

Yhdistys sai silloiselta Vahdon kunnalta luvan pystyttää Veteraanikivi Seurantalon alueelle.

Projekti eteni vauhdilla. Perusta valettiin ja siihen istutettiin Aarno Vahteralta saatu kivi, joka oli Vahteran piha-alueella ollut ns. istumakivi.

Veteraanikivi ympäröitiin ketjulla, mikä korosti kokonaisuutta. Kiven vihkiminen tapahtui 27.4.1989.

Vahdon kunta liitettiin 2009 Ruskon kuntaan. Kun seurantalon ympäristöä kaavoitettiin, esittivät Vahdon alueen veteraanit veteraanikiven siirtämistä Vahdon kirkon läheisyyteen.

Asiaa käsiteltiin yhdistyksessä, Ruskon kirkkoneuvostossa, Vahdon kappelineuvostossa ja Ruskon kunnassa. Kunnanhallitus antoi siirtoluvan 4.8.2014.

Yhdistyksen puheenjohtaja **Heikki Yli-Rokki** oli nähnyt Paattisilla Oksasen Puutarhan alueella suuren kiven, jonka painoksi arvioitiin 7-8 tonnia. Kivi sopi veteraanikiven pohjakiveksi. **Marjo ja Juha Oksanen** lupasivat kiven käyttöömmee.

Yhdistyksen sotaveteraanijäsen **Soini Sainio** oli suunnit-

tellut kiven paikaksi Vahdon hautausmaan kiviaidan lähelle. Vahtolainen urakoitsija **Teppo Auvainen** siirsi kiven. Hänen isänsä on yhdistyksen hallituksen jäsen ja oli aikanaan pystyttämässä alkuperäistä veteraanikiveä. Näin veteraanityö jatkuu sukupolvelta toiselle.

Kiven siirtojuhla pidettiin 4.9.2014, klo 11.15 eli jatko-

sodan päättymisen 70-vuotispäivän seppeleenlaskun jälkeen. Lopuksi puheenjohtaja Yli-Rokki toivoi, että pysähtyessämme veteraanikivelle muistaisimme, mitä uhrauksia maan itsenäisyyden puolesta on oltu valmiita tekemään.

Teksti: Pertti Keihäs

Veteraanit seuraamassa kiven siirtojuhlaa, vasemmalla Antti Alikoivisto, Soini Sainio, Erkki Konki, Hanna Lankinen ja Aarne Hiironen. Kuva: Antti Joutsela

Veteraanikiven siirtopaikan suunnittelija Soini Sainio. Kuva: Pertti Keihäs

Laukolan koulun 4. luokka opettajineen veteraanikivellä. Kuva: Antti Joutsela

Sotaorpotunnus käyttöön

Kaatuneitten Omaisten Liitto ry:n Hengellisten kulttuuripäivien pääjuhlassa Turun konserttitalossa oli historiallinen tapahtuma. Sotaorvot kiinnittivät ensimmäisen kerran rintapieliinsä sotaorpotunnuksen. Tunnuksen monivaiheinen valmistelu kesti noin 10 vuotta. Liiton puheenjohtaja **Mauri Niskakoski** totesi tunnuksen kiinnityspuheessaan: ”Pitkän odotuksen jälkeen voimme vihdoinkin kiinnittää rintaamme sotaorpotunnuksen merkiksi siitä, millaisen uhrauksen meidän isämme tai äitimme, joissakin tapauksissa molemmat, antoivat isämaaan vapauden puolesta”.

Sotaorpotunnuksen on suunnitellut taiteilija Aimo Vuorinen. Tunnuksen jakamista edelsi viime vuonna valtiovallan edustajien antama kunianosoitus sotaorvoille, jonka allekirjoittajina olivat silloinen pääministeri **Jyrki Katainen** sekä sosiaali- ja terveysministeri **Paula Risikko**.

Kaatuneitten Omaisten Liitto yhdessä jäsenyhdistystensä kanssa on toteuttanut sotaorporekisterin. Rekisteriin

Sotaorpotunnuksen on suunnitellut taiteilija Aimo Vuorinen.

on kirjattu n.16 000 sotaorvon tiedot. Valtioneuvosto on kohdennanut vuosiksi 2013 - 2014 Raha-automaattiyhdistyksen avustuksen sotaorporekisterin kokoamiseen, kehittämiseen ja sotaorpotunnuksen antamiseen. Sotaorpotunnuksen jakaminen jäsenyhdistysten sotaorvoille jatkuu yhdistysten järjestämissä tilaisuuksissa ja tapahtumissa loppuvuoden ajan eri puolilla Suomea.

Kaatuneitten Omaisten liiton jäsenyhdistyksiin kuulumattomat, sotaorporekisteriin kirjatut henkilöt tulevat saamaan sotaorpotunnuksen loppuvuoden 2014 aikana liiton toimesta.

Pirjo Tolvanen

Kuvassa sotaorpo Orvokki Hyttinen Kongasjärveltä saa sotaorpotunnuksen. Tunnuksen kiinnitti Pekka Perä Oulun Seudun Sotaorvoista.

*Suurkiitokset Teille
Sotaveteraanit!*

Raimo Hakkarainen Oy

Mustijärventie 25, Ruutana
puh.03-358 3100

**JYKES
KIINTEISTÖT**

Askolaan perinnehuone

Askolassa pääkirjastossa avattiin veteraani Heikki Uljaan nimeä kantava perinnehuone 5.7.2014 suuren yleisöjoukon ollessa juhlistamassa tapausta.

Maanviljelijä, veteraani Heikki Uljas (14.8.1920-8.6.2012) osallistui Jatkosotaan Kenttätukirykmentti 7:n riveissä. Uljaan perheen toinen poika, Jaakko (15.7.1918-8.11.1941) palveli Talvisodan aikana 1.Prikaatin esikunnassa (RUK) ja Jatkosodassa Jalkaväkirykmentti 51:ssä vänrikkinä.

Hän kaatui sankarivainajana 8.11.1941.

Heikki Uljas taltioi jälkipolville sodan alusta lähtien kaiken säilyttämisen arvoisena pitämänsä materiaalin. Hän jatkoi sotaan liittyvän materiaalin ja kirjallisuuden keräämistä kuolemaansa asti. Tämä aineisto sisältää esimerkiksi hänen koko sodan ajan kirjeenvaihtonsa, loma-anomukset ja ostokupongit. Hän keräsi myös mittavan sodanaikaisten kenttäpostikorttien kokoelman.

Hän dokumentoi myös omat

tuntemuksensa koko sodan ajalta kooten ne sodan jälkeen oman sotansa kuvaukseen: ”Erään tykkimiehen rengasmatka”.

Heikki Uljas jatkoi työtä veteraanien hyväksi elämänsä loppuun saakka. Perinnöksi jälkipolville syntyi ”Askolan soturit”-kirja, joka kertoo askolalaisten sotilaiden vaiheista sotiemme aikana. Kirjaa painettiin 1500 kappaletta. Hän keräsi myös tiedot Askolan lostista.

Perinnehuone ensin kotona

Heikki Uljas taltioi keräämänsä materiaalin omaan perinnehuoneeseen, joka sijaitsi heidän omakotitalonsa kellarissa.

Tämä materiaali on nyt kokonaisuudessaan siirretty Askolan pääkirjastoon sijoitettuun Heikki Uljaan perinnehuoneeseen.

Huoneessa oleva aineisto kuvaa elävästi ja konkreettisesti sodan vaikutusta yhden askolalaisen perheen ja sotilaan elämään. Perheen isä oli kuollut ennen Talvisotaa. Talo jäi emännän ja lasten hoitoon. Molemmat pojat lähtivät sotaan isänmaan puolesta. Vanhempi veljeksistä, Jaakko koki sankarikuoleman Jatkosodan

Heikki Uljas kokosi kotikuntansa sotilaiden matrikkelitiedot ”Askolan Soturit”-kirjaan, jonka tekstin on kirjoittanut ev. evp Ilmo Kekkonen. Heikki kokosi myös Askolan Lotta-matrikelin omakustanteena ja kirjasi oman sotansa kirjaan ”Erään tykkimiehen rengasmatka”.

alussa joukkueen johtajana. Nuorempi veli Heikki säilyi hengissä ja jatkoi sodan jälkeen tilan hoitoa yhdessä vaimonsa Liisin kanssa jättäen Kuuselan tilan aikanaan seuraavalle sukupolvelle, pojalleen Hannulle ja hänen vaimolleen Annelle.

Heikki Uljaan omaiset luovuttivat perinnehuoneen aineiston Askolan Lions Clubin hallintaan säilytettäväksi Askolan kunnan pääkirjastossa veteraanien perinteen vaalimiseksi ja kunnioitukseksi veteraanien isänmaan hyväksi tekemästä työstä ja uhrauksista. Lions Club Askola vastaa perinnehuoneen materiaalin säi-

lyttämisestä ja vaalimisesta. Askolan kunta tarjoaa tilat Askolan keskuskirjastossa aineiston säilyttämiseksi yhtenäisenä. Perinnehuoneeseen pääsee tutustumaan valvotusti pyytämällä kirjaston henkilökuntaa avaamaan oven.

Teksti: Hannes Bjurström

Kuvat: Kaarlo Sihlman

Heikki Uljaan tyttärentytär Laura Piipponen piti avajaistilaisuudessa erittäin kauniin puheen ukki Heikin vaikutuksesta hänen elämäänsä ja elämänsänteesiä. Kaunis puhe sai kuulijat liikuttamaan kyyneliin.

Perinnehuone käsittää mm Heikin sodanaikaisen kirjeenvaihtonsa, hänen keräämänsä kirjaston ja suuren kenttäpostikorttikokoelman.

Perinnehuoneen virallisen avauksen teki Askolan kunnanhallituksen puheenjohtaja Olavi Merihaara, joka kuvassa ojentaa kukkakimpun Heikki Uljaan leskelle Liisille.

JOHN DEERE

MOVAX™

Ilmari Tapiovaara suunnitteli Ilves-merkin

Jatkosodan aikaan Ilmari Tapiovaara joutui poikkeuksellisiin suunnittelu-tehtäviin. Hän työskenteli Aunuksen kannaksella kenraali K. A. Tapolan 5. Divisioonan eli Ilves-divisioonan yhteyteen perustetun tuotantotoimiston päällikkönä. Hän suunnitteli ja toteutti rakennustöitä ja esineitä Suomen armeijalle. Tuolloin hän suunnitteli divisioonan tunnuksen Hämeen Ilveksen. Divisioonan miehistä suurin osa oli Hämeestä.

Tapiovaaran alkuperäisen lyijykynätyön mukaan Ilves-divisioonalle tehtiin pronssinen merkki, Ilves-divisioonan muistoristi, asevelipäivänä vihitty lippu, puisia reliefejä ym. Myös sotilaat käyttivät Tapiovaaran ilves-

tä puhdetöissään tunnuksena. Tapiovaaran tyyllitelty pronssinen ilves on kuin pienoisveistos ja sai paljon kiitosta. Muun muassa kenraali Paavo Talvela kirjoitti siitä Kustaa Tapolalle kirjeessään 5.8.1944 Berliinistä, jossa oli yhdysupseerina:

Monet kiitokset ystävällisestä kirjeestäsi sekä kenttäilvesmerkistä. Ilves on kaunein divisioonamerkki, mitä olen nähnyt, ja olen iloinen sen saadessani, varsinkin kun se on juuri 5.D:n, joka niin loistavasti toimi hyök-

käysoperaatiossa ja nyt viimeksi näytti ryhtinsä varsinkin rannikolohkon torjuntataisteluissa.

Päivi Tapola

Muotoiluprofessori Ilmari Tapiovaaran syntymästä on kulunut 100 vuotta. Tapiovaaran töitä on esillä myös Hämeenlinnassa Museo Militariassa jalkaväenkenraali Kustaa Tapolan näyttelyssä vuoden loppuun.

Ilmari Tapiovaaran alkuperäinen piirros Ilves-merkistä

Alkuperäisestä Ilves-merkistä tehty pinssi

KJK-Plan Oy
Puumala

**Rakentajat
Saarikko Oy**
Pälkäne
www.rakentajatsaarikko.fi

**Kiinteistö- ja
tilitoimisto
Sydän-Häme**
Pälkäne

Käy katsomassa
Sotaveteraaniliiton
internet-sivut ja
verkkokauppa.
www.sotaveteraaniliitto.fi

PUREFISH OMEGA-3

Nykyihmiset syövät liian vähän kalaa
Siksi kalaöljyn käyttäjät ovat terveempiä!

purefis purefish
Omega-3

NORJALAINEN KALAÖLJY POHJOISEN JÄÄMEREN LOHESTA, SILLISTÄ, TURSASTA JA TUULENKALASTA. KALALAJEJEN JOISSA ON RUNSAASTI KERTATYDYTTÄMÄTTÖMIÄ RASVAHAPPOJA (MUFA) SEKÄ AINUTLAATUISTA OMEGA-3 RASVAHAPPOJA DPA:TA.

DHA:TA SISÄLTÄVÄ OMEGA-3 RASVAHAPPOJEN SAANTIN VÄHENNÄÄ AIVOJEN JA NÄÖN NORMAALIN TOIMINNAN SÄILYMIKSI, JOISSA ON DHA:TA JA EPA:TA SYDÄMEN NORMAALIN TOIMINTAA.

NORGE ØF468 EFTA
Norwegian origin guarantee

Uudentyyppinen kalaöljyvalmiste

Sisältää kaikki meille tärkeät rasvahapot EPA, DHA ja DPA.

PUREFISH OMEGA-3

Sisältää norjalaista kalaöljyä Pohjoisen jäämeren rasvaisista syvänmerenkaloista lohesta, sillistä, turskasta ja tuulenkalasta. Nämä ovat kaikki kalalajeja, joissa on runsaasti kertatyydyttämättömiä rasvahappoja sekä ainutlaatuista omega-3 -rasvahappoa DPA:ta.

Purefish sisältää myös kollageeni 2:a kalarustosta. DHA:ta sisältävä Omega-3 edistää **aivojen** ja **näön** normaalin toiminnan säilymistä. Omega-3, jossa on DHA:ta ja EPA:ta edistää **sydämen** normaalia toimintaa.

Tietoa purefish:tä

- korkea määrä ainutlaatuista omega-3 rasvahappoa DPA:ta
- Runsaasti kertatyydyttämättömiä rasvahappoja (MUFA)
- Kollageeni 2:a kalarustosta
- Kapseli kalagelatiinia

Purefish Omega-3

100 kapselia / 27,00 € tai 180 kapselia / 36,00 €. Tuotetta voi ostaa terveystuokupoista ja joistakin apteekeista sekä tilata rahtivapaasti numerosta **06 3436 506** tai osoitteesta www.elexironline.fi suoraan kotiin kannettuna.

Rukajärven tiellä tapahtumia

Suomessa on kaksi auktorisoitua sotatietä. Talvisodan taistelutie, Raateentie on Suomussalmella ja Jatkosodan taistelutie, Rukajärven tie Lieksassa. Rukajärven tie nimettiin matkailureitiksi 2.7.2011 pidetyssä juhlassa. Rukajärven tietä pitkin huollettiin E.J. Raappanan johdama divisioonana.

Aloitteen Rukajärven tien nimeämisestä teki Rukajärven suunnan historiayhdistys, joka nyt jatkaa sen palvelutason parantamista mm. opastei-

ta pystyttämällä ja matkailua palvelevia tietojärjestelmiä hyvään käyttämällä. Jukolan Motti on Rukajärven tien varrella lähellä valtakunnan rajaa, jossa toimi Jatkosodan aikana huolto- ja koulutuskeskus. Alueella oli parhaimmillaan 3 000 sotilasta.

Jukolan Motissa on rakenteilla kota, jossa Rukajärven tiellä matkaavat voivat viivähtää keskustelemaan, virkistäytymään ja siellä voidaan pitää Rukajärven tien opastettuja luentoja. Kotaan mahtuu reilu

bussilastillinen väkeä eli istumapaikkoja on 60.

Jukolan Motin laavun rakentamiseen on saatu Leader-tukea. Laavu pitää saada valmiiksi kuluvan vuoden puolella. Laavu tehdään yhdistyksen talkootyönä ja kaikilla asiasta kiinnostuneilla on mahdollisuus osallistua talkootyöhön. Talkooporukalle on varattu yösiija ja ruoka aivan työmaan läheltä Erästely-nimisen matkailuyhtiön tiloista.

Rukajärven suunnan joukot viipyivät Jukolan Motin alueella aina kotiuttamiseensa saakka. Päämajan määräys kotiuttamisesta tuli 6.11.1944 ja kotiuttaminen tapahtui 8.-22.11.1944 välisenä aikana suunnitelman mukaisesti. Nyt 70 vuotta myöhemmin me nuoremman sukupolven jäsenet saavumme samalle paikalle ja rakennamme kodan yhteiseen käyttöön.

Uutta Opastusta Itä-Suomen sotahistoriankohteisiin

Rukajärven tien nimeämisen yhteydessä 2011 sinne pystytettiin kaikkiaan kuusi opastetta. Kuluva vuoden aikana on

otettu käyttöön Itä-Suomen yliopiston ja Arbonaut Oy:n kehittämä uunituore koulujen opetuskäyttöön ja matkailijoille tarkoitettu opastusjärjestelmä Hei-Joe. Se ohjaa matkailijaa kohteesta toiseen ja kertoo tuon paikan historiasta video- ja valokuvin ja tekstein. Järjestelmä toimii jo Lieksan ja Nurmeksen alueella. Siihen ollaan lisäämässä koko Itä-Suomen sotahistorian kohteitten tiedot Lieksan ja Nurmeksen lisäksi Ilomantsista, Valtimolta, Kuhmosta, Kajaanista ja Sotkamosta sekä Raateentieltä. Tästä syystä Rukajärven suunnan historiayhdistys toivoo em. paikkakuntien omaloitteisesti selvittävän ne keskeiset kohteet, jotka em. HeiJoe-järjestelmään merkittäisiin.

HeiJoe-järjestelmä toimii älykännyköillä, joten HeiJoe-tietokantaan voi tutustua nettiosoitteessa HeiJoe.com - Rukajärven tie. Älypuhelimeen on ladattava em. nettiosoitteesta ilmainen HeiJoe.

Rukajärven suunnan historiayhdistys oli syyskuun 4.-5. päivinä järjestämässä Jatkosodan päättymisen 70-vuotisjuhlaa Lieksassa, johon liittyi

HeiJoe käyttää gps-järjestämää. Se parantaa matkailijoiden tietoisuutta kohteesta ja ohjaa kohteeseen. Se on myös monipuolinen opetusväline koulujen opetuksessa. Se on käytettävälle ilmainen. RSHY toivoo muidenkin hankkivan tämän järjestelmän käyttöönsä.

höyryjuna-ajelu Ylä-Savosta Kainuun kautta Lieksaan. Juhallisuuksiin eri paikkakunnilla osallistui 3 500 henkeä. Juhlan muita järjestäjätahoja olivat Sotaveteraaniliiton lisäksi Suomen Veturimiesliitto, Raideammattilaiset JHL, Kainuun Prikaati, Haapamäen Museo-veturiyhdistys ja SteamRail höyryveturiyhtiö.

Jukolan Motin kodan pohja valettiin 17.10.2014. Valua tasoittamassa työmaan vastaava työnjohtaja Matti Kilpeläinen, jonka isä on Rukajärven suunnan veteraani.

www.eerorantti.com

Kyrötekniikka Oy

Kyrö, Pöytyä

**Kyrön Rakennustyö
Hannu Savolainen**

Kyrö

www.kukkolayhtiot.fi

Tilausajo V-M Mikkola

Rovaniemi

**Konepalvelu
Teuvo Strand Ky**

Rovaniemi

Fiberline Oy

Rusko

Kiitos Sotaveteraaneille
Saarijärveltä! Nro 113

Salon Seripaino Oy

Salo

Salon Tilipalvelu Oy

Salo

Saumeri Oy

Salo
www.saumeri.fi

**Rakennuspalvelu
Ari Hongisto**

Sastamala

Pensi Rescue Oy

Sastamala

Kiitos Sotaveteraaneille
Sauvosta! Nro 118

Itä-Suomen Asennus Oy

Kerimäki, Savonlinna

Kuljetusliike Pulkkinen Oy

Savonlinna

Kaivu ja Kuljetus Terävä Oy

Savonlinna

**Pohjanmaan
Tutkimuskeskus Ky**

Seinäjoki

Maakunnan Auto Oy

Seinäjoki, Kauhajoki

JL-Rikotus Oy

Seinäjoki

Kiitos Sotaveteraaneille
Siilinjärveltä! Nro 115

Himmetä ei muistot koskaan saa Jatkosodan päättymisjuhla Vancouverissa

Suurvancouverissa asuu kaksi miljoonaa asukasta. Suomalaisen sotaveteraaniyhdistyksen toiminta on arvostettua.

Sunnuntai 21. syyskuuta Vancouver kylpi 29 asteen lämmössä. Sata juhla-vierasta kajautti Scandinavian keskuksessa **Anne Tuppuraisen** säestämänä *O'Canada ja Maammelaulun*.

Kattotuulettimet heiluttivat pöydille asetettuja Suomen lipuja valkokuusien rinnalla.

Oli kulunut 70 vuotta jatkosodan päättymisestä. Sen johdosta oli syytä juhlia, vaikka sodan muistot ja menetykset olivat olleet raskaita Suomen kansalle.

Ohjelman alkuun kuului seppeleen laskeminen sodan muistomerkillä. Sotaveteraanit **Mirjam Koskinen, Mike Rautiainen** ja **Eino Kyynäräinen** suorittivat tämän kunniallisen tehtävän.

Luterilaisen Emmaus-seurakunnan pastori **Timo Saarinen** siunasi seppeleen laskutalaisuuden, jota seurasi hiljainen hetki sodassa kaatuneiden muistoksi.

Vancouverin sotaveteraaniyhdistyksen puheenjohtaja **Esko**

Kajander avasi juhlan tervetuliaispuheella ja esitteli kutsuvieraat. Sudburysta oli juhlaan kutsuttu Kanadan Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja **Reijo Viitala**, joka piti historiallisesti rikkaan ja koskettavan juhlapuheen.

Vuodesta 2008 lähtien toiminut piiri johtaja kuvaili raskaita sodan vaiheita ja alleviivasi sotaveteraanien ja lottien peräänantamatonta yhteishenkeä Suomen itsenäisyyden puolustamisessa. Ilman Teitä yksikään meistä ei olisi tässä juhlassa. Tämä lause sai jokaisen toteamaan isänmaanpuolustajien korvaamattoman merkityksen.

Viitala toi puheensa alussa tervehdyksen Suomen Sotaveteraani liitolta, jonka liittopäivät pidettiin Oulussa. Teidän yhdistyksenne edustajana oli puheenjohtajanne Esko Kajander ja piiriämme edusti varapuheenjohtaja **Petteri Mökkönen**.

Hän jatkoi seuraavasti ennen ”Jatkosodan perintö” nimittämäänsä puhetta: Olemme liiton pienin piiri väkiluvultamme,

mutta myös sen laajin ja liitto ymmärtää, että edustuksemme ulkosuomalaispiirinä on tärkeää. Piirimme ohjekset ovat nyt veteraanien lasten käsissä.

Kerro se lapsille ja lastenlapsille

Talvi- ja jatkosodan Suomi seisoi yhtenä miehenä. Jokainen oli joko rintamalla tai kotirintamalla. Nykynuoret, jotka etsivät identiteettiään huumeista ja pinnallisuudesta eivät tiedä tai ymmärrä, että he ovat kaikki veteraanien lastenlapsia ja lastenlastenlapsia ja ovat osallisia veteraanien kunniakkaaseen Suomen kansan ja maan pelastukseen varmalta tuholta. Monenko maan nuoriso voi näin sanoa? Heidän paras ja kallein perintönsä on identiteetti.

Isäni oli nuorena 17-vuotiaana siltavartiosta suojeluskuntalaisena Talvisodan aikana ja taisteli jatkosodassa mm. Kolmen Kannaksen Koukkaajissa. Hänen raskaimmat kokemuksensa olivat Syväriltä, joiden sisäisiä

haavoja hän kantoi koko ikänsä. Me kannattajajäsenet olemme jatkosodan lapsia. Emme osaa käsittää sitä suurta uhrausta, jonka eteen äitimme ja isämmme rakensivat meille uuden elämän ja siirtolaisina vielä uudessa maassa sen omine haasteineen ja kielivaikeuksineen. Jatkosodan perintöä meille on kiittolisuuden velkamme vanhemmillemme ja paras tapa kunnioittaa heitä on muistaa kertoa se myös omille lapsillemme ja lastenlapsillemme. Olemme siten ylpeitä suomalaisuudestamme, uskonnostamme ja isänmaastamme. Veteraanit, Teidän sarkanne on suora. Viitala päätti puheensa sanoilla; *Himmetä ei muistot koskaan saa*.

Kajander luki sikermän kirjeitä rintamalta vieden kuulijat siihen sodan arkeen, jossa kirjeenvaihto ja pakettien saanti omaisilta merkitsi enemmän kuin voidaan luulla.

Pauli Juoksu luki majuri Kuistion pataljoonan päiväskyn, joka avasi niittenkin sotakäsitetä, jotka ovat säästyneet sodan kauhuilta.

Rintamalta Länsirannikolle dokumenttielokuva **Leena Kellyn, Satu Bellin ja Ilkka Uiton** tuottamana oli reaalinäytös sodasta. Sen loppuosassa Kanadan länsirannikon sotaveteraanit ja lotat kertoivat kokemuksistaan. Tämä dokumentti

Esko Kajander toivotti tervetulleiksi jatkosodan päättymisen 70-vuotisjuhlaan. Kajander muutti Kanadaan 13-vuotiaana ja on toiminut neljä vuotta Vancouverin sotaveteraaniyhdistyksen puheenjohtajana.

ei ole suotta saanut ylistävää palautetta.

Kajanderin lausuttua loppulauseet ja kiitokset pastori **Riku Tuppurainen** piti ruokarukouksen, ja kansa siirtyi nauttimaan pöydän antimista. Juhlaväki oli kiitollinen tarjoilun valmistajille **Marita Kareinille** ja hänen apujoukoilleen. Jatkosodan päättymisjuhlan kruunasi yhdessä laulettu *Veteraanin Iltahuuto*.

Eräs nuori äiti sanoi laulun jälkeen: ”Minun pitää opettaa tämä laulu lapsilleni”.

Teksti ja kuvat: Eero Sorila

Seppeleenlaskijoina toimivat sotaveteraanit Eino Kyynäräinen, Miriam Koskinen ja Mike Rautiainen. Pastori Timo Saarinen siunasi tapahtuman.

Juhlapuhuja Reijo Viitala puheensa jälkeen kuvattuna varapuheenjohtaja Petteri Mökkösen kanssa (vas).

**Östra Skärgårdens
Stugservice**
Sipoo, Söderkulla

Hitsauspalvelu Söderström
Sipoo

**Sipoon Venesäilytys-
ja huolto**
Västerskog, Sipoo

Ajankohtaista sanomaa ja liikuntaa Kansa käveli jälleen rauhan puolesta

Maailman Veteraanijärjestön ja YK:n Kansa kävelee -haasteeseen kansainvälisenä rauhanpäivänä 21.9. vastasi valtakunnallisessa tapahtumassa Kuopiossa yli 600 ja koko maassa arvioilta lähes 25 000 osallistujaa.

Kansa kävelee on Maailman Veteraanijärjestön aloitteesta vuodesta 2008 järjestetty liikuntatapahtuma, joka järjestetään eri puolilla maailmaa.

Suomessa jo seitsemännen kerran järjestettyyn tapahtumaan osallistui koko Pohjois-Savon alueella useiden päivien aikana yhteensä lähes 18 000 henkilöä. Kävelyissä oli mukana myös ala- ja yläkouluja ja päiväkoteja.

Monipuolinen oheisohjelma

Kuopiossa Sotaveteraaniseolta Kuopion kasarmialueelta alkanut ja Valkeisenlammen ympäri kulkeneen kävelylenkin lisäksi ohjelmassa oli monia oheistapahtumia, kuten alkujumppaa, musiikkia ja leikkimielisiä kilpailuja.

Eri järjestöt esittelivät Sotaveteraanimuseon pihalla syksyn sienisatoa, pelastuskoiria ja alkusammutusopastusta. Kiinnostavaa tekemistä ja nähtävää oli niin ikääntyneille, liikuntavammaisille kuin lapsiperheillekin.

Ajankohtaista sanomaa

-Rauhankävely ja -hölkkä ovat nyt erityisen ajankohtainen ja tärkeä tapahtuma muun muassa kiristyneen maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi. Tapahtumiin osallistumalla jokainen

Ennen kävelyä oli hyvä hiukan jumpata.

Osa kansasta myös hölkkäsi Valkeisenlammen ympäri.

voi viestiä rauhantahtoaan ja -toivettaan, tapahtuman pääkoordinaattori **Tuomas Oinonen** muistutti.

Suomessa tapahtumien järjestelyihin osallistui useita kansalaisjärjestöjä, esimerkiksi kaikki valtakunnalliset veteraanijärjestöt, Veteraanivastuury, Suomen Rauhanturvaajaliitto ja useita paikallisia maanpuolustusjärjestöjä.

"Rauhaa osataan arvostaa"

Suomen Kansa kävelee -tapahtuman suojelija, tasavallan presidentti **Sauli Niinistö** muistutti tervehdyksessään, että rauhantila ei ole nykyi-

sessäkään maailmassa itsensänselvyys:

"Yhdistyneiden kansakuntien rauhanpäivänä haluamme kunnioittaa jokaisen ihmisen oikeutta turvallisuuteen, rauhaan ja oikeudenmukaiseen kohteluun. Rauha ei ole tänäänkään itsestäänselvyys. Suomalaiset ovat saaneet elää rauhan oloissa jo lähes 70 vuotta. Rauha ja kansamme vapaus saavutettiin kovin uhrauksin. Ehkä juuri siksi suomalaiset osaavat omakohtaisestikin arvostaa rauhan tilaa."

Teksti ja kuvat: Jarmo Seppälä

Veteraanien rantaongintakilpailu

Jyväskylän veteraanien yhteinen, veteraanien toiveesta järjestetty rantaongintakilpailu toteutettiin 5.9. Kauppalaisseuran Majalla Palokassa. Tapahtumaan saapui vajaa kolmisenkymmentä veteraania, joille oli järjestetty kuljetukset

ja "tukihenkilöt" kilpailupaikalle. Vaikkei itse kisaan osallistunutkaan, iloa tuotti mukava yhdessäolo. Niinpä tapahtuma järjestettäneen myös ensi kesänä.

Teksti ja kuva: Vesa Juko

Suoma ja Kaino Kovanen kalastavat. Kainoa ei – rollaattori kaverinaan – kalastaminen kaiteettomalla laiturilla huolettanut: "Jos pudotaan, niin sitten kahlataan rantaan".

Keski-Suomen veteraanien lentävä osasto nro 2

Keskisuomalaiset sotiemme veteraanit tekivät jälleen kuumailmapalloon histori-aa. Kesällä 2013 aloitetut lennot saivat jatkoa 21.7. Laukaassa. Lennolla, jonka ikäraja on 90 vuotta, oli mukana 14 veteraania. Ikänestorina oli 95-vuoti-

as Heikki Isännäinen Jämsästä. Lentotapahtuma kesti vajaan tunnin. Korkeimmillaan pallot kävivät yhden kilometrin korkeudessa.

Teksti ja kuva: Vesa Juko

Etualalla Seppo Lindell miettiväisen oloisena. Voisiko ilmeestä päätellä keskeisen ajatuksen olevan: "Saapi nähdä, pysytäänkö ilmassa."

Salpalinjalla retkeiltiin

Salpalinja kiinnosti myös veteraaneja. Kukaan syyskuuiselle miesleskien jatkovirkistysleirille Lappeenrannassa osallistuneista ei halunnut jäädä pois retkeltä, joka tehtiin Rutolaan Salpamajalle. Maja sijaitsee sotahistoriallisesti merkittävällä paikalla, aivan Salpalinjaan kuuluvan konekivääribunkkerin tuntumassa. Majalla ja bunkkerin katolla retkeläiset saivat aimo annoksen tietoa Salpalinjasta ja sen rakentamisesta. Toisena vierailukohteena oli Rutolan miehistöluola.

Kuva ja teksti: Raili Leino

Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Työmme lähtee sydämeistä.

www.vtkl.fi

Sorat ja Murskeet Kourla Oy Somerniemi, puh. 0400-635 797	Kiitos Sotaveteraaneille Somerolta! Nro 77 	Kiinteistönhoito Talikka Ky Somero
Autokorjaamo K. Borokoff Oy Suolahti	Stainless Team Finland Oy Suonenjoki	Kuljetusliike Mikko Meri Oy Tammela
TK Tili ja Laskenta Oy Tampere	Tampereen Messut Oy Tampere	Kiitos Sotaveteraaneille Tampereelta! Nro 101
Mepco Oy Tampere	Arkkitehtitoimisto Lasse Kosunen Oy Tampere	Conсор Technology Oy Tampere
Decolight Oy Tampere	Milcon Oy Tampere	Automaalaamo Arto Joki Tampere
AV-Palvelut Tykkimies Oy Tampere	Korja-Kumi Oy Tampere	Insinööritoimisto Comatec Oy www.comatec.fi
FT-Ideas Oy Tampere	Rakennuspalvelu Eljaala Tampere	Kuljetusliike Toivo Rantala Ky Tampere
Kiitos Sotaveteraaneille Tampereelta! Nro 109 	Kiinteistö Oy Kissantassu Tampere	Finnsukellus Oy Tampere
Kiitos Sotaveteraaneille Tampereelta! Nro 110 	KB-Rakennus Oy Tampere	KP Kuoppamäki Oy Tampere
SAL-Product Oy Tampere	Lakiasiat Ojalehto Tampere	Lakiasiaint toimisto Jarmo Talkkari Ky Tampere, puh. 040-508 3161
Ville Sulunsilta Kaanaan Sora Oy Terälahti	Lehto Kiito Tampere	Lukkoluket Oy Tampere
Kiitos Sotaveteraaneille Tampereelta! Nro 122 	Remmitalo Virolainen Oy Tampere	Tampereen Teollisuuskonehuolto Oy Tampere
Kiitos Sotaveteraaneille Teuvalta! Nro 123 	Kilsa Tools Oy Toijala	Ykkösvaihde Tornio
HTA-Urakointi Oy Turku	Insinööritoimisto Arcus Oy Turku	TTK Oy Turku www.ttkoy.fi
Rannikkoseudun Asennus Oy Turku	Paketo Oy Tuusula	Pelti-Expert Oy Tuusula

Muistolaatta Tuppuraan

Viipurinlahden taisteluja, niiden joukossa Tuppuran taistelut 2.–3.3.1940, on käsitelty kirjallisuudessa ja miesten kertomuksissa muun muassa ”Kansa taisteli – miehet kertovat – lehdissä”.

Tuppura-kuolinpaikkamerkintä kertoo monen kohdalla ”Siunattu, ruumis jäänyt kentälle tai tuhoutunut”. On myös niitä, joiden kohdalle on merkitty, että on kadonnut Tuppurassa. Arkistolaitoksen sivuilla on lueteltu pitäjittäin Suomen sodissa menehtyneet. Eräiden kaatuneiden kohdalla on tieto, että he ovat syntyneet tietys- sä pitäjässä, mutta ovat asuneet muualla tapahtuman hetkellä ja että heidät on siunattu vielä eri pitäjään. Haavoittuneiden määrät ovat erikseen. Haavoittuneena kuolleista ei ole aina

arkistosivuilla mainintaa haavoittumispaikasta.

Erkki Marttila kirjoittaa talvisodan taisteluista Säkki- jär- vellä:

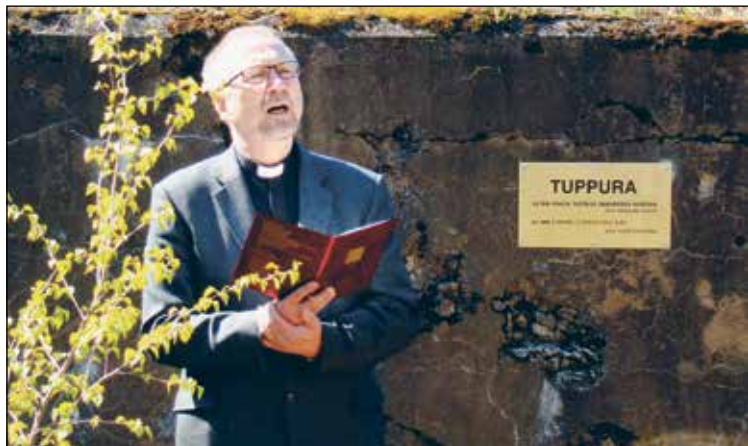
Helsinki – Hamina – Viipuri- maantie oli Länsi-Kannaksella taistelevien suomalaisten joukkojen päähuoltotie. Mikäli neuvostojoukot olisivat päässeet tielle ja saaneet Viipurinlahden luoteisrannalla laajan sillanpään, olisivat ne voineet uhata Kannaksen joukkojen selustayhteyksiä samalla, kun tie olisi ollut auki tykistöhyökkäyksille Helsinkiin. Neuvostojoukot hyökkäsivät 2. maaliskuuta aamuyöllä Tuppuraan, Teikariin ja Häränpäänniemeen. Säkki- järven Ristiniemen (Ristiniemen) järeä patteri tuki Tuppuran taistelua ainoalla ehjällä 12 tuuman tykillään am-

pumalla kuusikymmentä laukausta. Tuppuran raskas patteri ampui kaikki jäljellä olleet laukaussensa. Puolustajat jäivät Tuppurassa saarroksiin, mutta murtautuivat iltapäivällä motista ja siirtyivät jäälakeuden yli länteen. Puolustaja menetti Tuppuran taisteluissa kolmannen miehistään.

Säkki- järvi-säätiö järjesti matkan 17.5.2014 Tuppuraan, jossa paljastettiin Tuppuran taistelun 2.3.1940 muistolaatta. Lepo- ja muistopaikan siunasi rovasti, TT **Antti Vanhanen**. Sotahistoriallisen esitelmän piti **Taisto Puustelli**.

Säkki- järvi-säätiö on järjestänyt viime vuosina sotahistoriallisia matkoja Säkki- järven sotahistoriallisille paikoille. Näistä viimeisimpänä oli kuluneena syksynä Satamaniemi. Teikarsaaren ja Tuppuran lisäksi matkoja on tehty Ristiniemeen ja Häränpäänniemeen. Teikarsaassa on muistomerkki ja muistolaatta. Säkki- järven Muistolehdossa on Opetusministeriön pystyttämä muistomerkki 104 tuntemattomalle sankarivainajalle. Säkki- järvi-säätiön ensi vuoden sotahistoriallisista matkoista tulee tiedot vuoden 2015 alussa säätiön kotisivuille (www.sakkijarvisaatio.fi)

Teksti ja kuva: Paula Penttinen

Rovasti, teologian tohtori Antti Vanhanen siunaa muistolaatan Tuppurassa.

Muistokuusen laatan paljastus Karijoella

Karijoella syyskuun neljäntenä päivänä koettiin har- ras ja ikimuistoinen hetki Karijoen museolla, jonka pihamaalle kokoonnuttiin paljastamaan muistolaatta. Laatta pystytettiin veteraanien istuttaman kuusen juurelle, jotta tulevatkin polvet sen löytävät.

Kuusen istuttivat vuonna 1993 sotaveteraaniyhdistyksen puheenjohtaja, veteraani **Eino Mäkelä** ja sihteeri **Svan- te Luhta-aho**. Mäkelä oli tehnyt asiasta aloitteen ja hänen

silloiset sanansa ”Toivottavasti tämä kuusi säilyy vielä pitkään senkin jälkeen, kun veteraanit ovat häipyneet ikuisuuden rajan taakse” jäivät elämään hänen nukuttuaan ikiuneen heti seuraavassa kuussa. Nyt kaikki silloin mukana olleet veteraanit ovat poissa, mutta heitä muistetaan ja heidän muistoaan kun- nioitetaan.

Tilaisuuteen saapui 30 henkilöä, joista veteraaneja oli viisi. Karijoen sotaveteraaniyhdistyksen puheenjohtaja, rehtori

Urpo Paananen puhui tilaisuudessa päättäen puheensa sanoihin: ”Suuren kiittolisuuden tunteella ja näillä sanoilla paljastamme muistolaatan”. Paananen kiitti myös kaikkia hankkeeseen osallistuneita.

Etelä-Pohjanmaan reserviläisjärjestöt käyvät perättäisinä vuosina kuntien nimien aakkosjärjestyksen mukaan syyskuun neljäntenä päivänä sankarihaudoilla laskemassa seppeleen sankarimuistomerkille. Seppeleenlaskun ajaksi nuo vielä ryhdikkäät veteraanit nousivat seisomaan kunnioittaen näin poisnuikkuneita aseveljiään.

Sotaveteraaneja on Karijoella elossa 21 henkilöä mukaan lukien kaksi rintamanaista. Sitäkin tärkeämpää on ylläpitää siltaa myös tuleviin sukupolviin, jotta he tulisivat ymmärtämään nuo suuret uhraukset, joita veteraanimme ovat antaneet.

Teksti ja kuva: Marjatta Nevala

Karijoen sotaveteraaneja muistopuun edessä, vas. Tuomas Mannila, Jorma Turtola, Veikko Prosi, Heikki Mäkitalo ja Erkki Malm. Vartiossa seisovat Matti Hakamäki ja Antero Honkasalo.

Sovinnon muistomerkki paljastettiin Savitaipaleella

Vapausodasta, kun veli nousi veljeä vastaan, on kulunut jo 94 vuotta. Haavat ovat umpeutuneet, mutta arvet ovat jäljellä. Nyt on kuitenkin sovinnon aika. Suomessa on hyvä elää, meillä on rauha. Muualla monissa maissa eletään samanlaisessa tilanteessa kuin aikoinaan Suomessa, mutta sovinto on aina mahdollista. Näin on myöskin Etelä-Karjalassa Savitaipaleella, jossa paljastettiin 11.10. Sovinnon muistomerkki. Yli kolmemet- rinen graniittipaasi on lähes- tulkoon täysin paikkakunta- laista työtä.

Muistomerkki sai paikan kirkon kupeelta. Kivikirkko rakennettiin taistelujen aikana poltetun puukirkon paikalle.

Pentti Pylkkö, joka ansiokkaasti on tutkinut vuoden 1918 tapahtumia Savitaipaleella ja sen ympäristökunnissa ja siitä kirjan kirjoittanut, oli myös kantavana voimana tämän muistomerkkin syntymisessä.

Tätä ennen on Suomessa pystytetty vain yksi vastaava eli Rauhan ja sovinnon muistomerkki Jämsään vuosituhannen alussa.

Teksti ja kuva: Raili Leino

Kädempuristus on merkinä sovinnosta.

LÖNNE
A BRAMMER COMPANY

Puustelli toteuttaa

Sinun
keittiö-
unelmasi.

www.puustelli.com

Puustelli[®]
PARAS OSA KOTIA

KULTAA JA HOPEAA

Muistoja menneiltä vuosilta

Turun Sotaveteraanisoittajien KAKSOISKONSERTTI

Lauantaina 22.11. klo 15.00
ja
Sunnuntaina 23.11. klo 15.00

Heikkilän sotilaskoti,
Rykmentintie 15, Turku

Laulusolisteina Aulis Kotaviita, Pertti Keihäs, Keijo Lehto, Antti Virtanen ja Reijo Ahola

Orkesterin johtajana Reijo Ahola
Juontaja Pertti Keihäs

Lippuja ennakkoon Turun Sotaveteraaniyhdistyksen toimistolta ja Heikkilän sotilaskodista sekä ovelta ennen konsertin alkua. Lipun hinta 15 euroa, sotaveteraanit ja lotat 10 euroa. Hintaan sisältyy kahvitarjoilu väliajalla.

Kultaa ja hopeaa Turun Sotaveteraanisoittajat Heikkilän sotilaskodilla

Vuosi sitten 20 vuoden ikään ehtinyt sotaveteraanimusiikin perinteitä ylläpitävä Turun Sotaveteraanisoittajat on vuoden aikana valmistellut kolmatta äänilevyään. Uusi levy on nimeltään *Kultaa ja hopeaa, muistoja menneiltä vuosilta* ja se saadaan myyntiin marraskuussa. Näissä merkeissä orkesteri järjestää marraskuun 22. ja 23. päivinä konsertit Heikkilän sotilaskodilla.

Kaksi edellistä Heikkilän sotilaskodilla järjestettyä konserttia ovat olleet loppuunmyytyjä. Rajoitetun tilakapasiteetin vuoksi kummallakaan kerralla ei läheskään kaikkia halukkaita voitu ottaa sisään. Tästä viisastuneina päätimme varata sotilaskodista kaksi perättäistä esityspäivää, jolloin jokaisen musiikistamme kiinnostuneen on helpompi tulla paikalle, sanoo Sotaveteraanisoittajien pu-

heenjohtaja **Matti Poutanen**.

Turun Sotaveteraanisoittajat toimii Turun Sotaveteraaniyhdistyksen alajaostona. Konsertteja ja muita esiintymisiä on vuoden mittaan ollut Turun lisäksi lukuisilla paikkakunnilla Varsinais-Suomen alueella. Orkesterin johtajana toimii dir.mus. **Reijo Ahola** ja soittajia on 25.

Pyrimme edelleen säilyttämään veteraanimusiikin perinteitä ohjelmistovalikoimassamme. Silloin pääpaino on viime sotien ajan viihde- ja iskelmämusiikissa vakavampiaakaan teemoja unohtamatta. Viime aikoina olemme yleisön nuorentuessa teettäneet sovituksia myös 1950-luvun viihdemusiikin helmistä. Myös soittajisto muuttuu. Orkesterissa ei enää luonnollisestikaan ole mukana yhtään sotaveteraania. Heidän puuttumisen-

sa yritämme korvata perinteitä kunnioittavalla tavalla. Yleisön reaktioista päätellen olemme tässä jossain määrin onnistuneet. Ja mikä ilahduttavaa, soittajistoomme on tänäkin vuonna liittynyt neljä uutta jäsentä. Tällainen suunta pitää meidät elinvoimaisena ja mahdollistaa myös ohjelmistomme jatkuvan kehittämisen, toteaa Poutanen.

Liput tulevat marraskuun alussa ennakkomyyntiin Turun sotaveteraaniyhdistyksen toimistoon, Läntinen Pitkäkatu 37 sekä Heikkilän sotilaskotiin. Kun on ajoissa liikkeellä, voi valita itselleen parhaiten sopivan päivän. Pieni erä lippuja jätetään ovimyyntiinkin. Lipun hinta on 15 €, sotaveteraaneilta ja lotilta 10 €. Hintaan sisältyy väliajalla tarjottava kahvi ja sotilaskodin munkki. Konsertit alkavat kumpanakin päivänä klo 15.00.

Lahtelaiset kiittivät yhteistyöstä

Jukka Simola ja Pertti Vesterä luovuttivat 13.10. Lahden Seurakuntayhtymälle ja Keski-Lahden seurakunnalle Keski-Lahden Sotaveteraanien kunniakilven Kirkkokatu 5:n

Veteraanisalissa. Kunniakilpi on kiitos siitä monimuotoisesta yhteistoiminnasta ja tuesta, mikä on vuosien saatossa kohdistunut sotiemme veteraaneihin ja veteraanityöhön.

Yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtaja Heikki Pelkonen (vas.), Lahden Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja Jukka Simola, hallintojohtaja Hannu Sarikka ja Keski-Lahden vt kirkkoherra Miika Härmäläinen.

Turun Sotaveteraanisoittajat on esiintynyt yli 20 vuoden ajan.

Veteraanit konserttivieraina Säkylässä

Pyhäjärvisuudun sotaveteraaniyhdistysten yhteinen musiikkikonsertti kokosi jälleen noin 80 veteraania ja veteraanityön tukijaa Säkylän seurakuntatalolle. Elokuussa pidetty tilaisuus oli järjestyksessään neljäs. Aiemmin on samoissa merkeissä vietetty yhteistä iltapäivää Eurassa, Kiu-kaisissa ja Köyliössä.

Konsertin avannut Säkylän Sotaveteraanit ry:n puheenjohtaja **Ilkka Voutilainen** totesi veteraanityön olevan Pyhäjärvisuudun kaikissa neljässä yhdistyksessä hyvin aktiivista ja monipuolista. Yhteinen tekeminen antaa järjestäjille hänen mukaansa myös rutkasti lisäpontta jatkaa toimintaa niin kauan, kun veteraanipolvi jaksaa siihen osallistua. Tervehdyksensä konserttiyleisölle toivat myös Säkylän kunnan-

johtaja **Teijo Mäenpää** sekä Säkylän seurakunnan kappalainen **Ismo Nieminen**.

Veteraanikonsertin soittamollisesta osuudesta vastasi Säkylän Seudun Harmonikat **Kauko Aallon** johdolla. Laulupuolesta huolehti Säkylän

Mieskvartetti **Matti Nuoranteen** säestyksellä. Keittolou-
naalla ja kahvilla ryyditty tilaisuus päättyi yhteisesti lauletuun Veteraanin Iltahuutoon.

**Teksti ja kuva:
Jarmo Metsänranta**

Säkyläläiset veteraanien edustajat Kerttu Mäkelä ja Esko Koskinen vastaanottivat konserttivieraat seurakuntatalolle.

KTA-Yhtiöt Oy
Espoo

Moottoripyörät pärisivät Kouvolassa

Moottoripyöräkerho Bikers for Veterans järjesti vuosittaisen kokoontumisajon sa Kouvolaan 23.8.2014. Reilusti yli sata erimerkkistä pyörää eri puolelta Suomea pärisytte-

li kävelykatu Manskille. Tilaisuus alkoi seppeleen laskulla Itsenäisyyden patsaalle Kymen Lukolla. Lyhyessä tilaisuudessa järjestö luovutti Kouvolan Sotaveteraaneille sekin, jonka va-

rat on tarkoitettu veteraanien kuntoutukseen. Sotaveteraanikuoro lauloi tapahtumassa.

Järjestö on vuodesta 2004 alkaen myynyt ”fanituotteita”, paitoja tai puseroita, joiden selässä on kerhon logo tai luettelo, millä paikkakunnilla tuotteiden myynnin tulot on luovutettu sotiemme veteraanien järjestöille. Puheessaan järjestön puheenjohtaja T. Lilja perusteli toiminnan motoristien kiitokseksi sotaveteraaneille, jotka taistelullaan mahdollistivat moottoripyöräilyn vapaan maan maanteillä.

Kymmenen toimintavuoden aikana kerho on koonnut yli 400 000 € sotiemme veteraaneille.

Shekki luovutettiin Kouvolan Sotaveteraanien edustajille.

Roope Nieminen

Veteraanitapahtuma Etelä-Kaliforniassa

Melkein 50 Suomen ystävää kokoontui Eeva Anttilan puutarhaan sunnuntaina 27. heinäkuuta. Tilaisuus oli rento kauniina kesäisenä iltapäivänä. Suomen siniristilippu liehui lipputangossa tervehtimässä kunniavieraita, paikallisia veteraaneja ja lottia. Tämä tilaisuus oli jatkoa edellisestä 2012 Olli Kiviojan kesävierailusta, joka oli ensimmäinen paikallinen kesäjuhla. Tämän kesän tapahtuma oli tradition jatko paikallisille veteraaneille ja lottle.

Jim ja Sirkka Aldridge esittivät historiallisia suomalaisia sotaesineitä talvi- ja jatkosodasta. Jim piti esitelmän kartan kanssa selostaen tapahtumia eri vuosina. Sirkalla oli päällään aito lottapuku. Lotta Elma Maisack toi oman laukunsa täynnä muistikirjoja ja valokuvia.

Ilahduttavaa kaikille vierailulle oli pääkonsuli Juha Markkasen läsnäolo, tervehdys ja kiitokset veteraaneille ja lottle. Läsä oli myös Amerikan suomalaisen kauppakamarin puheenjohtaja Heidi Crooks, Veteraanitukiryhmän puheenjohtaja Seppo Hurme, Suomi-Kerhon johtokunnasta Henri Aspen, Pauli Majamäki ja Liisa Linnala. Läsä olivat myös historiallinen kirjailija Jay Wertz, ja Hollywoodin näyttelijä/tuottaja Liisa Evestiina ja Warner Brothersin, joka on sukua Antti Tuurille ja Barbara Tuuri. Mukana oli myös rakkaita veteraanien leskiä ja muita ystäviä.

Sinivalkoiset pöytäliinat ko-

ristivat pihan ja tarjolla oli seisova pöytä, jossa oli tarjolla punajuurikeittoa, savustettua kalaa, lohta, salaatteja ja lihapullia ja jälkiruokavalikoima mukaan luettuna kesämarjat punaviinimarjaliemessä.

Kaikille tilaisuus oli mieleenpainuva eteläkalifornialaisena iltapäivänä. Veteraaneille ja lottle oli tilaisuus vaihtaa kokemuksiaan, saada tietoa ja

voimistua yhteenkuuluvaisuuttaan. Lisätietoa ja muuta tietoa löytyy internetistä www.finn-times.com

Kaikki toivovat ensi kesänä samanlaista tilaisuutta. Kaikki suomen sotaveteraanijekset tervetuloa, jos olette Los Angelesissa!

Eeva Anttila

Sodanaikaisiin puhdetöihin tutustumassa Jim Aldridge, sotaveteraani Ari Anttila, Liisa Linnala, Pauli ja Tuula Majamäki.

Pääkonsuli Juha Markkanen (seisomassa) Sotaveteraanit ja lotta: Mark Salo, Ari Anttila, Elma Maisack, Veikko Kautiainen

Ruokamessuilla yleisöennätys

Kauhajoen Sotaveteraanit ja Naisjaosto olivat mukana Kauhajoen Ruokamessuilla mittavalla osastolla. Messut olivat tänä vuonna yleisöme-

nestys. Veteraanien osasto pääsi samalla osalliseksi asiakasryntäyksestä. Kauppa kävi raujilman lailla.

Veteraanit Huugo Kilpiö, Lauri Nurmela ja Yrjö Kivimäki kävivät koeponnistamassa lättäkahvit ja totesivat ne erinomaisiksi.

Inkeriläiset ja Karjalaiset Heimoveteraani-yhdistyksen väki vähenee, mutta toiminta ei lopu

Yhdistys teki syysretken 4.-5.10 Helsingistä Mikkelin kautta Punkaharjulle ja sieltä yöksi Hotelli Herttuaan Kerimäelle. Kannattajajäseniä oli mukana omilla autoilla, joten matka eteni jouhevasti ja matkalaiset haettiin kotiovelta, jonne heidät myös saateltiin. Ruotsista saimme mukaan veteraanin lesken, Ilmi Rokan poikansa saattamana ja Pun-

kaharjulta mukaan liittyivät Juho ja Lidia Savolainen ja Ida Paturi.

Yhdistyksellämme on se vaikeus, että jäsenemme asuvat hyvin eri puolilla ja ikääntyessä matkalle lähtö vaikeutuu. Yhdistys pyrkii muistamaan heimoveteraaneja ja heidän leskiään eri tavoin ja tämä matka oli yksi mahdollisuus koota joukkoa vielä yhteen.

Juho Savolainen (oik.) kertomassa yhdistyksen puheenjohtaja Hans Gabrielssonille (vas.) ja hallituksen jäsen Lasse Seitavuopiolle sotatiestään Herttuan näyttelytiloissa, jossa tutustuttiin talvi- ja jatkosodan vaiheisiin sekä pula-aikaan. Näyttely on samalla huomionosoitus kaikille Suomen sotien invalideille ja veteraaneille. Kuva: Kari Korhonen

Käy katsomassa Sotaveteraaniliiton internet-sivut javerkkokauppa.
www.sotaveteraaniliitto.fi

Stödande medlemmarna väntar att vi skall ta kontakt

Nära 30 000 stödande medlemmar bildar vårt förbunds största medlemsgrupp. Deras antal och deras arbetsinsatser har fortloppande vuxit,

De stödande medlemmarna sköter om betydande del av administrationen i föreningarna, distrikten och förbundet. Betydelsen av detta frivilliga arbete är av avgörande vikt för att vi skall lyckas i vårt huvudsakliga arbete. Utan de stödande medlemmarna skulle vårt arbete för krigsveteranerna, deras makor/makar och änkor/änklingar bli väsentligt mindre omfattande. Resurserna skulle inte räcka till.

De stödande medlemmarna understöder vår verksamhet ekonomiskt. Av stort värde är dessutom att de med sin auktoritet och sina sakkunskaper befrämjar vårt krigsveteranarbete på vårt förbunds alla nivåer. De är våra ögon och öron och vårt signalhorn till vårt omgivande samhälle.

Många stödande medlemmar har lång erfarenhet från näringslivet, från den kommunala och statliga förvaltningen och från media.

En av vårt förbunds centrala målsättningar för nästa år är att öka antalet stödande medlemmar samt att stimulera dem och stöda dem att delta i vårt grundläggande arbete på vår organisations alla nivåer.

I detta arbete bör vi alla visa initiativrikedom. I föreningarna och i distrikten

finns till hands uppgifter om de stödande medlemmarna. Det är viktigt att upprätthålla kontakten till de stödande medlemmarna. Åtminstone gäller det att kontrollera att Krigsveteran-tidningen och medlemsbrevet når fram.

Vi behöver tilläggsresurser och personer fyllda av talkoanda för att få kontakterna till kommunerna och media att fungera. Vi behöver dem som samarbetspartner med krigsveteranerna och för traditionsarbetet. Jag är övertygad om att i stödande medlemskretsarna finns en stor grupp sådana kvinnor och män, som är villiga till arbete för veteranerna. Till en början kanske i projektarbeten eller för tidsbestämt arbete.

Jag hoppas man i föreningarna, distrikten och förbundet studerar medlemsförteckningarna från denna synvinkel och upprätthåller kontakten till de stödande medlemmarna. Jag tror att vårt kontakttagande och vår begäran om att delta i talkoarbete till förmån för veterangenerationen skall tas emot med positiv respons.

Krigsveteran-tidningen kommer i fortsättningen att innehålla även 'Aktuellt för stödande medlemmar'.

Erkki Heikkinen

Viceordförande för

Krigsveteranförbundet

Översättning Holger Strandberg

Traditionsarbetet behöver kapacitet

I samband med framtidsforumet under förbundsmötet i Uleåborg presenterade distrikten sina uppgjorda planer för övergången till traditionstidevarvet. I flere distrikt har synen på de kommande åren klarnat. Enligt min bedömning är majoriteten av hemlandets distrikt i respektabel situation vad planeringen av den kommande verksamheten beträffar. Men mångt är ännu nära startgroparna. Av de insända rapporterna kan man nog sovra fram skrivbordsprodukterna.

Vår ambitiösa målsättning är att för förbundsmötet i Joensuu 2016 presentera en konkret plan för framskridandet med vår verksamhet på förenings-, distrikts- och förbunds nivå för tiden fram till nästa decenniumskifte. Denna plan skall även innehålla en presentation av den regionala verksamhets- och finansieringsmodellen för traditionsföreningsnätverket.

Krigsveterandistriktet fick i oktober i uppdrag att tillsammans med föreningarna utnämna kontaktpersoner för sina planerade regionala traditionsföreningar. Vår åsikt är att sammankalla dessa kontaktpersoner regionvis till 4 -

5 möten. Vi hoppas kunna kalla till första möte ännu detta år. Denna kärntrupp börjar planera innehållet i det regionala traditionsarbetet. I förbundet finns inget behov att ensamt strukturera en ny verksamhetsmodell, utan modellen bygges upp i samarbete med alla traditionsföreningars representanter.

Till regionala representanter för traditionsföreningarna hoppas vi skall utnämnas män och kvinnor, som i sina egna regioner är kunniga och villiga att föra samman representanter för Eklövets Traditionsförbund för att gemensamt penetrera strukturen för traditionsarbetet, verksamhetsmodellen och finansieringsformerna.

När det gäller att välja dragare för en traditionsförening, kan det hända, att man även bör söka i den reserv, som ännu inte varit engagerad i vårt arbete. De första erfarenheterna visar, att man nog kan finna sådana personer. Det ser ut som om traditionsarbete skulle intressera. Det är bra att fortsätta så.

Markku Seppä

Översättning

Holger Strandberg

Jag vill tacka Livet...

*Då änglarna spelar på orgel i himlen,
spelar de bara på de vita.
Det finns inga svarta tangenter i himlen.
Och vackert klingar det.
Och högt går de när de sjunger.
Men då skulle ni höra basarna.
Det är precis så vackert
som prästen,
de bättre prästerna,
brukar beskriva det i kyrkan.*

*Men då jag har börjat tycka
att det är nästan för rent.
Jag skulle vilja höra lite,
hur skall jag säga,
liksom hemifrån jorden.
Jag skulle vilja höra spoven.
Ja, jag skulle vara nöjd med kråkan,
till och med skatan skulle duga.
Det skulle inte behöva vara så vackert,
bara det skulle komma hemifrån jorden.*

Så skriver **Lars Huldén**, 88 år, professor emeritus och jordbrukarson från Nörråkers i Monå, Munsala. Han är inte den som drar sig för att fundera kring livets djupare frågor. För tio år sedan dog hans hustru **Bojen**, egentligen **Ingeborg f. Slotte**. De hann vara tillsammans i nära sextio år. Saknaden syns i hans senare dikter. Så här lyder en av dem:

*Jag steg av bussen vid Sommargrinden.
Det var ingen där.
Jag väntade mig att hon skulle vara där.
Det var nästan säkert,
för så var det avtalat oss emellan.
Varför var hon inte där?
Dö hade hon inte kunnat
eftersom hon redan var död.
Hur skall jag förstå det här?
Lämnar hon mig ensam?
Vart skall jag ta vägen?*

I diktsamlingen *Himmelshögt och vattentätt* kommer Huldén rentav med en personlig trosbekännelse. Han säger sig tro på stoftets ändlösa kretslopp, på individens ändlösa död, på livets nödvändighet, på en verklighet som övergår allt förstånd. Han tror att våra föreställningar om det gudomliga är ett bildbygge som ersätter vår bristande kunskap och motsvarar vårt behov av tröst. Hans dröm är att förtroende skulle börja råda mellan människorna, men han vet inte om detta vore möjligt. "Jag är tacksam för att jag får leva ett liv som människa på jorden."

Lars Huldén kommer så här nära Herrens ljuslighet i sin *Uppståndelsevisa* i kyrkodramat *Jona, frälsare mot sin vilja*:

Jag väntar den stora sommarn. En mor-

*gon är sommarn här. Och luften är full av dofter och värme och sång där jag är.
Och syrsorna sömmar i gräset ny skjorta och byxor åt mig. Man måste ha lätta kläder när sommarn infinner sig.
Det blir väl helt annorlunda. Vi vet ju så lite ändå. Men sommarn kommer nog närmast det goda jag väntar på.*

Den tron tror jag vi alla gärna ville omfatta att kunde bli verklighet, när vår vandring här på jorden är slut. Herre, låt så ske!
Amen.

Henry Byskata, prost

Insinöörioppilastalo Oy

Tampere
Isännöitsijä Matti J. Mäkelä
0400-637 402

APTEEKKIPALVELUA SOTAVETERAANEILLE

Alajärvi

Alajärven Apteekki

Keskuskatu 14, 62900 Alajärvi
Puh. 06-557 2249

Lappeenranta

Lappeenrannan 2. Uusi Apteekki

Lappeenranta, Taipalsaari, Voisalmi

Ruokolahti

Ruokolahden Apteekki

Liisanpolku 2, 56100 Ruokolahti
Puh. 05-434 1019

Hamina

Haminan Keskusapteekki

Satamakatu 9, 49400 Hamina
Puh. 05-344 0172
www.haminankeskusapteekki.fi

Loimaa

Veteli

Vetelin Apteekki

Koulutie 63, 69700 Veteli
Puh. 06-862 1419
www.vetelinapteekki.fi

Jyväskylä

Kyllön Apteekki

Keskussairaalantie 20, 40620 Jyväskylä
Puh. 010 271 6890

Voionmaan apteekki

Voionmaankatu 9,
Puh. 010 271 6895

Parikkala

Parikkalan 1. Apteekki

puh. 05-430 016

Saaren sivuapteekki

puh. 05-435 256

Viitasaari

Viitasaaren Apteekki

Postikuja 1, 44500 Viitasaari
puh. 014-577 4700

Kangasniemi

Kangasniemen Apteekki

Otto Mannisentie 1-3, 51200 Kangasniemi
Puh. 015-431 631

Ristiinan Apteekki

Brahentie 16, 52300 Ristiina
Puh. 015-740 7700

Suomenniemen sivuapteekki

Puh. 015-666 470

Sotaveteraaniipiirien myyntituotteet

Iisakki-puukko
hinta 50 euroa

**Syntymä-
päiväkynttilä**
hinta 15 euroa

Tilaukset:

Puh. 0400 757 195, 050 517 6396,
ep.sotaveteraaniipiiri@netikka.fi

**Liiton tunnuksella
varustettu solmio,**
hinta 15 euroa.

**Kylpypyyhkeet
(Finlayson)**

Pyyhkeen koko 70x150,
neljä väri vaihtoehtoa,
hinta 22 euroa/kpl.

Kävelykeppi

Jääpiikillä ja rannelenkillä
varustettu kävelykeppi. Sota-
veteraanien perinneyhdistyksen
jäsenten käsityönä valmistama.
Tilatessasi ilmoita pituutesi.
Hinta 60 euroa

Tilaukset:

Loimaan Seudun Sotaveteraanien
Perinneyhdistys r.y., Risto Jaakkola,
Loimaankatu 8 C 5, 32200 Loimaa,
puh. 050 566 0456,
risto.jaakkola@saunalahti.fi
Toimitus postiennakolla.

Kaulaliina

Laadukas, vuorillinen
kaulaliina.
Hinta 23 euroa

Veteraanivyö

Laadukas kotimainen kääntövyö, nahkaa väri musta/
viinipunainen. Soljessa
liiton tunnus, solkea saatava
myös hopeanväriseenä.
Hinta 25 euroa

Henkselit

Kotimaiset, veteraani-
tunnuksella. Saatavana
on viinipunaista,
tummansinistä ja
mustaa.
Hinta 23 euroa

Tilaukset: Solveig Hyöty, (09) 612 7003,
sodrafinlands.kvd@sotaveteraaniiliitto.fi
Toimisto on avoinna klo 10.00-14.00.

Kynttilänjalka

Kultakeskuksen perinteinen malli
vuodelta 1918. Korkeus 77 mm.
Varustettu liiton tunnuksella. Hopeaa.
Hinta 150 euroa

Tilaukset:

Kanta-Hämeen Sotaveteraaniipiiri ry, Suomenkasarmi rak. 15,
13130 Hämeenlinna tai puh. (03) 675 6839 (ma-to klo 9.00-12.00),
kanta-hameen.svp@sotaveteraaniiliitto.fi. Toimitus postiennakolla.

Kaikki tuotteet on varustettu Sotaveteraaniiliiton logolla.

Kirjat

Kirja Turun sotavuosista

Turun Historiallinen yhdistys on julkaissut kirjan ”Elämää sotavuosien Turussa 1939 - 1945”. Teos perustuu yhdistyksen vuosina 2009 – 2010 järjestämiin luontosarjoihin ja se avaa tuoreita näköaloja sota-ajan turkulaisten arkeen.

Elämää sotavuosien Turussa 1939 – 1945 nostaa esiin sota-ajan vähemmän tunnetun puolen eli tavallisen ihmisen elämän ja arjen kotirintamalla. Teos on artikkelikokoelma, jossa laajaan alkuperäisaineistoon tukeutuen luodetaan turkulaisten kokemuksia toisen maailmansodan aikana. Kirjan teemoista voidaan mainita kaupunginpommitukset, kotirintamalla tehty maanpuolustustyö, sodan aikainen sensuuri ja propaganda. Kirjassa luodaan myös katsaus turkulaisten ja kaupungissa oleskelleiden saksalaisten sekä neuvostoliittolaisten suhteisiin sekä käsitellään turkulaisen vasemmiston kohtaloita, lasten ja nuorten koulukäyntiä, ja sitä miten turkulaisperheet tulivat toimeen pula-ajan keskellä. Oman osuutensa kirjassa saavat em. lisäksi erilainen avustustoiminta sekä kaupungin runsaan teollisuuden rooli ja turkulaisten ponnistelut sota-ajan työelämässä.

Yhtenä teoksen keskeisenä ajatuksena on ollut luoda laaja näköala kaupungin sittenkin kaukana rintamalta olleen kaupungin sota-aikaan ymmärtäen sen, että sota koskettaa koko yhteiskuntaa ja sen jäseniä. Teos sisältää runsaasti aikaisemmin julkaisematonta kuvamateriaalia. Kuvien valinnassa suuri rooli on ollut Sotaveteraanilehden kolumnistina toimivalla Olli Kleemolalla. Teoksen kirjoittajina on tunnettuja Turun ja Suomen historian ammattitutkijoita, ja kirjan toimituskunnan ovat muodostaneet dosentti Pertti Grönholm, FT Pirkko Kanervo, VTM Olli Kleemola ja FM Antti Nyqvist.

Teksti ja kuva:
Osmo Suominen

Perinneteko perheen piirissä

Irma ja Toivo
Sodan kirjeet 1939-1944,
781 sivua
Toimittanut Ilona Kuokkanen. ISBN 978-952-93-2333-3

Kouvolalainen Ilona Kuokkanen on koonnut ja toimittanut kirjaksi vanhempiensa sota-aikaisen kirjeenvaihdon. Kirjeet, yhteensä 733 luovat vaikutelmaa etulinjan vaikeuksista ja tapahtumista sekä kotirintaman pärjäämisestä. Kirjeiden lisäksi Ilona Kuokkanen on selvittänyt

suvun eloa sodan alla, sodan aikana ja sodan jälkeen. Kirjeiden välissä olevat 12 lukua laajentavat sota-ajan kuvaa.

Kirjaa saa kirjoittajalta (yhteystiedot alla), kirjakaupoista ja verkkokirjakaupoista. Kirjan hinta on 25 euroa sisältäen postikulut.

Ilona Kuokkanen
Palokankaantie 6 E
45200 Kouvola
ilona.kuokkanen@pp.inet.fi

Markku Seppä

Kovan kohtalon pommikone JK-254

Rauno Suhonen, ISBN 978-952-291-066-0

Kesäkuun viimeisenä päivänä myöhäisillan vaihtuessa ilta-yöksi Onttolan lentotukikohta vaikuttaa kaukaa tarkasteltuna rauhalliselta. Yksitoista kookasta Junkers Ju 88 A-4-pommikoneetta ja 44 miehistön jäsentä on hetkeä aiemmin palannut onnistuneelta pommituslenolta. Kohteena ovat olleet Talin-Ihantalan suunnalla etenevät puna-armeijan osastot, joiden tavoitteena on tunkeutua kohti eteläistä Suomea ja pääkaupunkiseutua. Yksi Onttolaan sotalennolta palanneista koneista laskeutui siipirikkona ja yksi kahdestatoista matkalle lähteneistä Junkerseista on tehnyt onnistuneen pakkolaskun Immolaan saatuaan osuman oikeaan moottoriinsa. Onttolassa, keskellä sydänkesän kuvitteellista rauhaa, koneita valmistellaan kuumeisesti seuraavaa lähtöä varten.

Näin jännittävästi ja mukaansa tempaavasti alkaa joensuulaisen, ennen muuta sodan ajan ilmailun historian erityisosaajan ja sotiemme historiaan muutenkin perehtyneen Rauno Suhosen kirjallinen voimannäyte. Lähes 250-sivuisessa kirjassa kerrotaan tarkasti ja mielenkiintoisesti yhden kovan onnen Junkersin myöhästyneestä lähdöstä kymmenen muun syöksypommittajan perään tavoitteena Talin-Ihantalan suunnan kovien taistelujen tukeminen. Kone ajautui edellä lentäneiden potkurivirtaan, nokka nousi ja kone kaartui vasemmalle siivellen syöksykierteeseen. Suurella nopeudella kone iskeytyi Liperin Rauvanlahteen. Neljän hengen miehistö sai surmansa.

Rauno Suhonen oli yksi vaihtajajonkiloista, kun koneen hyllyn palaset vuonna 2008 nostettiin järven pohjasavesta. Puolustusvoimien asiantuntijat räjäyttivät pommilastin ja merkittävimmät osat toimitettiin museoihin. Nosto-operaatio sai valtakunnallisestikin ansaitsemansa huomion ja näin tästä Junkersista tuli yksi maamme tunnetuimmista. Vuonna 2011 Junkers JK-254 nousi lopullisesti maamme tunnetuimmaksi pommikoneeksi, kun hylkyromua sulatettiin ja valmistettiin merkiksi. Tällä hetkellä merkkiä on myyty lähes 700.000 euron edestä ja näin saadut rahat on annettu sotiemme veteraanien avustustystöhön.

Rauno Suhonen on joutunut ja saanut perehtyä lukuisiin dokumentoihin ja faktatietoihin. Kirjailijana hän osaa asiansa. Kerronta on historiaan perustuvaa, tarkkaa ja myös koskettavaa. Kirja on kunnioitettava osa maamme sotailmailun historiaa. Varsinkin tämän aihepiirin sotahistorian harrastajille kirja on mielenkiintoista luettavaa. Siinä on tarkkaa tietoa myös muista sotiemme ilmataisteluihin osallistuneista konetyypeistä ja niiden historiasta.

Ensimmäisen kirjan kirjoittamispyynnön Rauno Suhonen kertoo saaneensa onnettomuudessa menehtyneen koneen ohjaajan, luutnantti Erkki Pino-maan tyttäreltä Eija Hildéniltä. Kun kannustajia ja tukijoita alkoi tulla lisää, kenraaliluutnantti Jukka Pennanen nimeltä mainiten, Suhonen aloitti kirjan kirjoittamisen. Tavoitteena oli kirjan valmistuminen tänä vuonna, jolloin jatkosodan päättymisestä tuli kuluneeksi 70 vuotta. Näin sitten myös tapahtui.

Rauno Suhonen (59) on vaalinut ilmavoimaperinnettä osallistuen historiateosten kirjoittamiseen, järjestänyt näyttelyitä ja näytöksiä. Hän on pitänyt useita esitelmää juuri tämän kovan onnen koneen nostosta kaikkine siihen liittyvine vaiheineen. Rauno Suhonen on pitkäaikainen Joensuun Ilmasillan puheenjohtaja ja usein kysytty opas sotahistoriallisille retkille. Muista hänen kirjoittamistaan kirjoista voidaan mainita mm. ”Koveron Lankilan kolme miestä” ja ”Jääkärimajuri ja hävittäjä-ässä”.

Kirjassa on mielenkiintoisia kirjoittajan tekemiä haastatteluja, joissa asian vakavuudesta huolimatta on mukana myös aimo annos huumoria. Tästä hyvänä esimerkkinä on sotalentäjä Kusti Lehmusvuoren ja kirjoittajan käymät keskustelut.

Kirjaa on saatavissa kustantajalta 36,90 euron hintaan. Verkkokaupasta tilattaessa ja käytettäessä koodia HISTORIA25, saa 25 %:n alennuksen 16.11.2014 asti.

Docendo Oy
Puh. 044 727 0250
info@docendo.fi
koodilla HISTORIA25

Jorma Mikkonen

Varsinainen kauhunäky

Olli Kleemola, Aake Kinnunen, Virpi Kivioja: Tuntemattomien sotilaiden albumi
ISBN 978-952-220-675-6,
288 sivua. Bookvell Oy,
Porvoo 2014.

Kolmikko Olli Kleemola, Aake Kinnunen ja Virpi Kivioja ovat kirjoittaneet sota-aikaisista valokuvista ja niiden taustoista erinomaisen kirjan.

Kirjan alussa käsitellään va-

lokuvausta, joka rintamalla oli säänneltyä. Valtaosa sota-aikaisista kuvista on TK-miesten, siis virallisten kuvaajien ottamia. Valokuvia otettiin kuitenkin myös luvatta. Kuvilla käytiin myös kauppaa. Kirjaan on käyty läpi 30 000 kuvaa. Näistä on valittu runsas 300, jotka pääosin ovat aikaisemmin julkaisematomia. Kuvat yhdistettynä selkeään kerrontaan 12 eri jaksossa avaavat sodasta monelle uusia näkökulmia.

Nuoret tutkijat, joista Olli Kleemola (28) on Sotaveteraanilehden kolumnisti, osoittavat nuoren polven kiinnostuksen sotiimme ja siihen liittyvään tutkimukseen valokuvien kautta.

Kirja soveltuu erinomaisesti joululahjaksi sotahistoriaa harrastavalle. Kirjaa on saatavissa kirjakaupoista.

Markku Seppä

STEN
teräksellä tulokseen

Rytin Hitlerille antaman sitoumuksen todellinen merkitys

Hannu Rautkallio: Mannerheim vai Stalin, Yhdysvallat ja Suomen selviytyminen 1939-1944, ISBN 978-951-1-27394-2, Otava, Keuruu 2014, 463 s.

Työteliäs dosentti Hannu Rautkallio on tehnyt uusimmassa tutkimuksessaan taas pilkuntarkkaa työtä. Uuden, yllä mainitun kirjan nimen sananjärjestys olisi voinut olla toisinkin päin, koska painopiste on USA:n ja Suomen suhteissa koko sodan ajalta. Yhtä tärkeää rooliin kuin Mannerheim ja Stalin nousee kirjassa presidentti Risto Ryti. Hän piti melkein koko jatkosodan ajan salaisia yhteyksiä amerikkalaisiin ystäviinsä ja henkilöihin, jotka olivat maansa poliittisen ja taloudellisen vallankäytön huipulla.

Kirjassa on monta mielenkiintoista ja uuttakin yksityiskohtaista tietoa ja tulkintaa. Yhdysval-

loissa ovat taloudelliset tekijät korkeassa kurssissa ja tämä näkyi esimerkiksi maan suhtautumisessa talvisotaan. Liikemies-ten Amerikka kävi edelleen jopa sotatarvikekauppaa Neuvostoliiton kanssa katutason amerikkalaisten keräessä erilaisia apupaketteja velkansa maksavien ja urhoollisten suomalaisten hyväksi.

Rautkallio tuo kirjassaan julki sen, että Rytin 26.6.1944 Hitlerille antama sitoumus - ns. Ribbentrop-sopimus - olla tekemättä erillisrauhaa Neuvostoliiton kanssa ilman Saksan suostumusta, oli hyvin tärkeä sopimus Suomelle. Sitoumuksen merkitystä ovat eräät tutkijat vähätelleet siitä syystä, että suuri osa Saksan aseavusta oli jo kesäkuun 26. päivänä perillä Suomessa tai ainakin matkalla tänne.

Aseita tuli suuria määriä Suomeen aina 4.9. asti ja sillä oli merkityksensä. Tärkeämpi merkitys

oli kuitenkin sillä, että kun Stalin uskoi vielä 26.6. - venäläisten sotamenestyksen innoittamana - Suomen antautumiseen ehdoitta, kertoi Rytin (Suomen) antama sitoumus siitä, että näin ei tulisi taistelemaan viimeiseen hengenvetoon saakka. Viimeistään Suomen sotavoimien torjuttua Saksan lentoaseen avustamana Tali-Ihantalassa venäläisten läpimurtoyri-tykset Stalinin pää kääntyi. Heinäkuun puolivälissä joukkoja alettiin siirtää Berliinin suunnalle ja Suomen rintamatilanne helpottui.

Rautkallion kirja ei ole varsinaisen lukukirja sanan perinteisessä merkityksessä. Sen sijaan se on arvokas tutkimus vähälle huomiolle ja osittain pimentoonkin jääneistä Suomen ja USA:n sodanaikaisista suhteista.

Esko Vuorisjärvi

Sanakilpa

Lehdessä 4/2014 kilpailusanamme oli ”Syysmyrsky”. Hyväksyttyjä sanoja löytyi 11 kpl, jotka ovat:

Kysymys, kyyry, (2)
Myky, myrsky, myssy, (3)
Rymy, rysi, ryysy, (3)
Syksy, syys, (2)
Yrmy, (1)

Kaikkien osallistujien kesken arvottiin kolme vuoden 2015 Sotaveteraanikalenteria. Palkinnon saavat **Anita Heikkinen**, Ahmovaara, **Matti Korkeamäki**, Töysä ja **Sari Nieminen**, Kausala. Seuraava kilpailusanamme on ”ITSENÄISYYS”. Lähettäkää vastauksenne perjantaihin 21.11. mennessä kirjeessä tai postikortilla: PL 600, 00521 HELSINKI, faksilla numeroon (09) 6126 2020 tai sähköpostilla osoitteeseen toimitus@sotaveteraaniliitto.fi

Vastaukseen kirjoitetaan lähettäjän nimi ja osoite, kirjeluoreen lisäksi ”Sanakilpa”. Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan kolme Sotaveteraanin laulukirjaa.

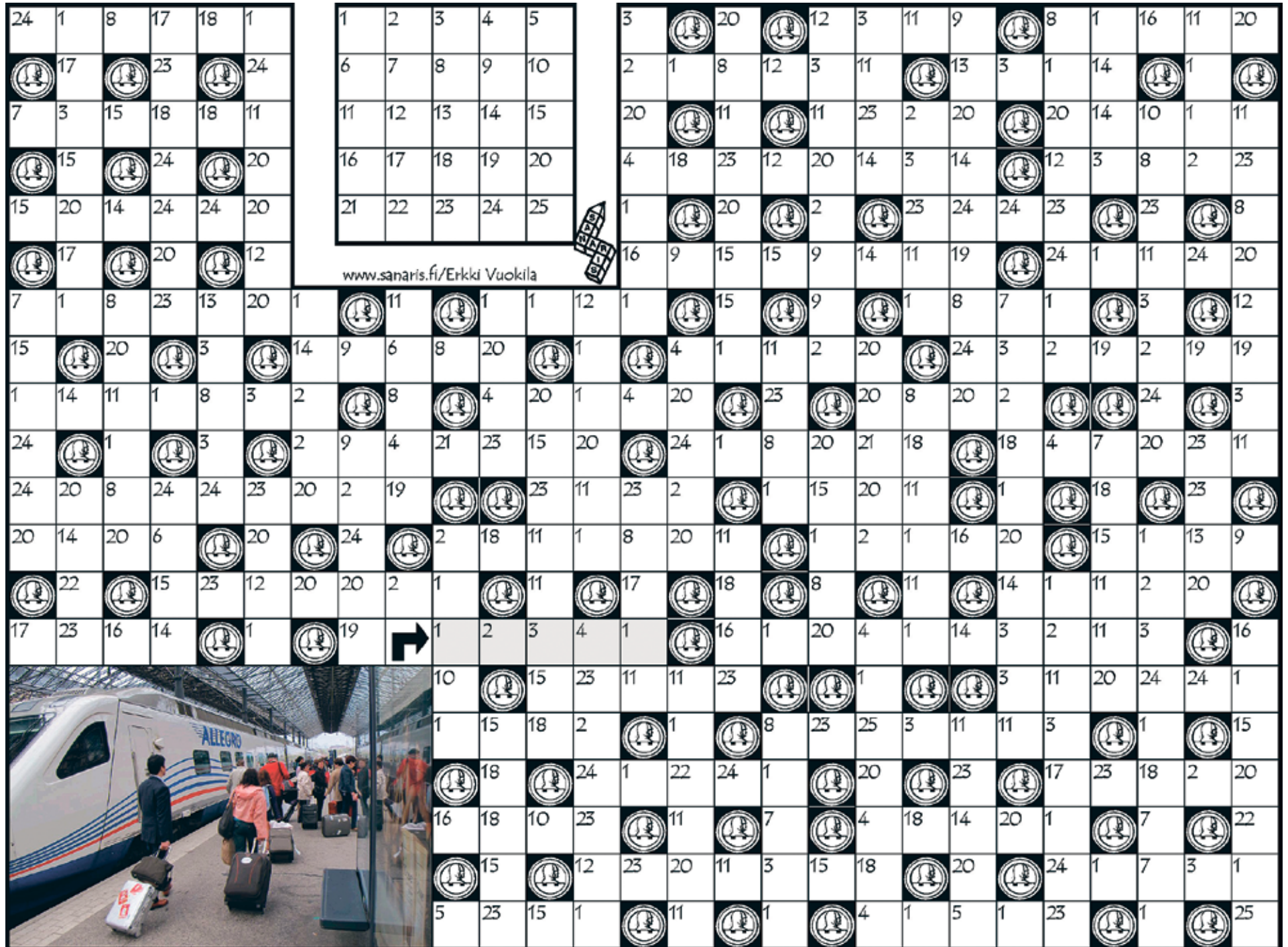
Virkistä muistiasi

Lähdetäänpä tällä kertaa maailmalle ja testataan muistia maiden pääkaupungeista. Minkä maan pääkaupunki on

1. Canberra
2. Dhaka
3. Jakarta
4. Abia
5. Hanoi
6. Khartum

Oikeat vastaukset s. 47

Marraskuun krypto

Kirjat

Ristiretkellä antikristusta vastaan

Jouni Tilli: Suomen pyhä sota. Ateena kustannus. ISBN 978-952-300-084-1

Yht. tri Jouni Tillin (s. 1979) tutkimus *Suomen pyhä sota. Papit jatkosodan julistajina* perustuu hänen englanninkieliseen väitöskirjaansa (2012). Papit tasapainoivat poliittisten päättäjien ja sotilaiden välissä. He tukivat sotilaita henkisesti ja hengellisesti mutta myös muokkasivat sotilaiden mielialoja tukemaan Suomen kulloisiakin tavoitteita.

Tilli ei halua liittyä niihin, jotka pitävät pappeja pelkästään propagandisteina tai valheellisina ihmismieleen vaikuttajina. Pappien puheet kumpusivat syvästä vakaumuksesta, vaikka niitä väritti ajan paatoksellinen puhetapa. Tutkimuksen materiaalina on lehdissä julkaistuja sekä arkistoissa säilyneitä julkaisemattomia saarnoja.

Saksan hyökkäys Neuvostoliittoon 22.6.1941 oli nimetty operaatio Barbarossaksi. Nimestä on viittaus kolmanteen ristiretken 1189, jolloin keisari Friedrich Barbarossa hukkuu matkalla. Legendan mukaan hän herää kerran ja palauttaa Saksalle sen muinaisen suuruuden. Hitler käytti tätä legendaa hyväkseen ja Mannerheim liittyi siihen päiväkäskyissään kesällä 1941. Myös monet papit omaksuivat ristiretkiretoriikan omiin puheisiinsa.

Hyökkäysvaiheen alussa valitsi halu korjata Talvisodan rauhahan vääryydet. Kyse oli viimeisestä taistelusta, jota papit tulkitsivat innoittuneesti. Piispa Aleksi Lehtonen julisti pappeinkokouksessa, että sodan myötä ”läntistä sivistystä ja kristillistä uskoa uhannut demoninen bolsevismi kohtaisi loppunsa ja kristikunta yhdistyisi.”

Suomi ei käynyt sotaa niinkään valtiota vastaan vaan ”viimeistä taistelua väärää voimaa, bolsevismia vastaan”. Yrjö J.E. Alanen totesi, että ”Lenin ja Stalin olivat häviötään kohti kulkeeneen neuvostovallan epäjumalia, joille yhteistä oli ”äärimmäisen despoottinen mieli.” Heidän tavoitteenaan oli suomalaisen papiston mukaan yksilön täydellinen alistaminen. Bolsevismin paholaismaisuuutta korostettiin muutenkin.

Arkkipiispa Kailan mukaan talvi- ja jatkosodalle oli suo-

malaisten luterilaisissa mielisä uskonnollinen oikeutus, koska vastustaja oli jumalaton. Jouni Tilli tiivistää pappien ajatusta niin, että suomalaisten pyhä järjestys oli vaarassa hukkuu idästä vyöryvien laumojen alle, mikäli niitä ei tuhottaisi. Länsimainen sivistys ja järjestys Suomessa olivat kristinuskon ansiota.

Ristiretki-ajattelussa väkivallan käyttö ei ole traaginen välttämättömyys tai synty vaan hyve. Ristiretken tavoitteena on pyhän maan valloitus takaisin väärauskoisilta. Sotilailla on valmius seurata Kristuksen askeleissa ja antaa vapaaehtoisesti henkensä.

Jouni Tillin mukaan isolle osalle papistoa jatkosota, erityisesti sen alkuvaiheessa, oli pyhä sota ja ristiretki. Kyse oli siis Jumalan sodasta hänen vihollisiaan vastaan. Sodan lopputulos oli ennalta selvä. Jumala oli valmisteellut Suomen pyhää sotaa varten. – Koko kansa kotirintamaa myöten oli kutsuttu pyhään taisteluun.

Tauno Muukkosen Rintamapappi -kirjassa (1943) todetaan, että sotilas vaatii papilta totuudellisuutta. Saarna tuskin saavutti vastakaikua, jos puhuttiin pateettisesti käymästämme taistelusta pyhänä sotana. Sota oli siinä mielessä pyhä, että se turvasi uskon ja omantunnon vapauden.

Karjalan ylösnousemus.

Kenttäpiispa Björklundin mukaan suomalaiset sotilaat olivat ristiretkellä, mikäli ristiretki on taistelua kristinuskoa ja kirkkoa vainoavan pakanallisen sortovallan kukistamiseksi ja vapauden avaamiseksi evankeliumin julistukselle sekä kristilliselle seurakuntaelämälle (s. 114).

Pappien retoriikassa sotilaat olivat Kristuksen sotilaita. Siksi heidän tuli pukea ylleen Jumalan koko sota-asu. Sodassa kuolemista käsittelevässä retoriikassa sulautuivat eri teemat, kuten sankariuhriajattelu, uhrin vapaaehtoisuus, kuoleman rakentava tarkoitus ja uhrin velvoittavuus (s. 147).

Eloon jääneet taistelutoverit olivat velkaa edeltäjilleen kaa-tuneille siitä, että yhteisö on olemassa. Sodan edetessä ristiretkeläisyys ja Suur-Suomi sankarikuolemaan yhdistettyinä teemoina jäivät taka-alalle, mutta yleissankarillisuus piti pa-

remmin pintansa. Pappien työssä läsnäolon teologia ja lohdutus vahvistuivat.

Suomessa viljeltiin Jouni Tillin mukaan Etuvartio-myyttiä, jossa Suomella oli läntisen sivistyksen ja kristinuskon suojamuurin rooli. Suomi oli Jumalan valittu kansa. Jos Suomi totteli, sen asema säilyi Jumalan edessä. Jatkosota oikeutetun talvisodan jatkona - samaa viholista vastaan - merkitsi sitä, että sota oli oikeutettu.

Monet papeista olivat AKS:n jäseniä. Kaikki papit eivät kuitenkaan hyväksyneet AKS:aa, ristiretkiretoriikkaa tai Suur-Suomi -ajatusta. Erkki Kansanaho on kritisoinut aikaisempaa tutkimusta suursuomalaisen ja yltyöisänmaallisen ajattelun yleistämisestä. Jouni Tillin mukaan kaikesta huolimatta ”ristiretki, pyhä sota ja Suur-Suomi olivat teemoja, joista on niin runsaasti tekstijälkiä, ettei niitä voi helposti ohittaa tai rajata ainoastaan pienen pappispiirin intoiluksi.” (s. 186)

Pappien retoriikan kehyskertomukseksi muodostuivat Israelin vaiheet valittuna kansana. Maa valloitetaan Herran tuella. Myöhempiä Israelin historiaa leimaavat tottelemattomuus ja synty. Se saastutti Pyhän maan, minkä vuoksi nousi vaatimus siveellisyydestä sekä varoitus päihteistä. Myös sukupuolisuhteissa oli noudatettava yksiäviisuutta.

Kysymys sodan oikeutuksesta

Papit vetosivat sodan puolustuksellisuuteen perusteena sodan oikeutukseen. Muuten oikeutetun sodan traditio olisi jäänyt kokonaan huomiotta. Jatkosodan esittämiseen hengellisesti puolustuksellisenä taisteluna kannatti panostaa ja näin pysyä kiinni oikeutetun sodan perustelussa. Samalla Jeesuksen väkivallaton ja radikaali sanoma jäi huomiotta.

Papit rakensivat oman sodan oikeutuksen perustelunsa, jossa esivallan totteleminen oli korkein periaate. Kärjistetysti he seurasivat Jeesuksen ja Lutherin sijasta Mannerheimiä. Olisiko heidän pitänyt toimia toisin? Vaihtoehtoina on joko tuomita papit propagandisteiksi ja sota-kiihkoilijoiksi tai julistaa, että koska Suomi säilytti itsenäisyytensä, sodassa oli toimittu oi-

kein. Uskonnonvastaisen bolsevismin vastustamisessa kaikki keinot olivat sallittuja.

Jeesuksen Vuorisaarnan vaatimukset posken kääntämisestä kohdistuvat yksilöön, mutta on varauduttava myös julmaan elämäntodellisuuteen. Siksi sotaa on tarkasteltava käytännön läheisesti. Jeesuksen vuorisaarna kuvaa Jumalan valtakuntaa kuntaas oikeutetun sodan teoria ottaa kantaa ihmisten ja valtioiden välisiin kysymyksiin. (s. 277).

Tilli summaa, että valtion ja kirkon pitkä yhteinen perinne, maailmanpoliittinen tilanne, yleinen antikommunismi, vihollisen julkijumalattomuus ja toiminta Karjalassa loivat pohjan sodan oikeutukselle, jossa esivallan totteleminen sai korostuneen painotuksen. Pappien mielestä sotilaiden omatunto pysyi puhtaana, koska sota oli julistettu pyhäksi. Velvollisuus voi olla keino hiljentää omatunto.

Jouni Tillin tutkimuksen ansioihin kuuluu laajan materiaalin siteeraaminen. Lainauksista vain osa on sotilaspapeilta. Sen sijaan hän lainaa tiheään sota-ajan piispoja ja professoreita.

Toinen kirjan ansio on havainto julistuksen painopisteen ja sisällön muuttumisesta sodan eri vaiheissa. Jatkosodan hyökkäysvaihetta leimasi inno- kas ristiretkiajattelu ja pyhän sodan retoriikka. Sota oli pohjimmiltaan hyvän ja pahan taistelua, jossa suomalaiset sotilaat taistelivat Kristuksen satureina antikristillistä bolsevismia vastaan. Puutteena näen, että bolsevismin toimia – kirkon ja n. 20-30 miljoonan ihmisen tuhoamista Neuvostoliitossa 1920-30-luvuilla ei ole kuvattu taustalukuna.

Asemasodan mukanaan tuomaan moraalinen heikkenemiseen papit reagoivat kohdistamalla saarnan kärjen parannuksen tekoon synneistä. Heikko sota-menestys oli rangaistus siitä, ettei Jumalan tahtoa ollut noudatettu. Rauhanteon jälkeen Neuvostoliittoon oli suhtauduttava suopeasti ja pappien puheissa painottuivat anteeksiannon teemat. Papit tulkitsivat Raamatua kuhunkin tilanteeseen sopivasti. Yhdistävänä kaarena oli Suomen kohtaloiden samaistaminen Raamatun Israeliin, joka sai Jumalan avulla luvattun maan, mutta menetti sen syntiensä vuoksi.

Jatkosodassa palveli n. 880 pappia sotilaspappeina, yli 62% tuon ajan koko papistosta. Valtaosa pappien toiminnasta jää tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Suurin osa puheista on pidetty vapaasti tai ne eivät ole tallentuneet arkistoihin. Joukkojen keskellä virrellä, yksinkertaisella evankeliumilla ja sielunhoidolla on ollut kiitollisin vastaanotto. Aatteellisempi mielipiteiden muokkaus, jota Tilli käsittelee, sijoittunee enemmän lehtikirjoituksiin, juhlapuheisiin ja kotirintamalle.

Lukijaa häiritsee paikoin se, että kirjoittaja pitää sodan ajan puheita ikään kuin epätosina. Samoin hän pitää Suomen ratkaisua Saksan liittolaiseksi ryhtymisestä arveluttavana, vaikka se oli varmaankin ainoa liittosuhde, jonka avulla Suomi saattoi torjua Puna-armeijan hyökkäyksen kesällä 1944.

Tämän päivän tutkimusten tulisi ottaa huomioon viime sotien kontekstia. Vesa Karonen arvioi sodan ajan pilapiirroksista tehtyä tutkimusta (Hänninen-Karjalainen: Sarjatulta! Sota-ajan suomalaiset pilapiirroksiset ja sarjakuvat) ja toteaa arviossaan: ”He ovat ymmärtäneet, että aika 1939-44 oli toinen eikä nykyinen kauhisteluinen ja jälkiviisauksinen. Meidän on työlästä tajuta sota-ajan tunnelmia. Silloin ei tiedetty edes, kuka maailmansodan voittaisi.” (HS 25.9.).

Pekka Särkiö
kenttäpiispa

Kaksi arvokirjaa Rukajärveltä

Tauno Oksanen: Raappan nyrkki Kevytosasto 2:n taistelujen tie
ISBN 978-952-93-3626-5
Jelgava Printing HOUSE
2014

Kiuruvedellä perustettu Kevyt osasto 2 on saanut sotatien historian. Tämä ei ole kovin yleistä keveiden osastojen joukossa, sillä tiedän vain KvOs 8:n historian, joka sekin julkaistiin vähän aikaa sitten. Kuitenkin kutakuinkin jokaisessa divisioonassa tällainen joukko oli. Heidän tehtävänsä ja kokoonpanonsa oli tuontitavaraa, sillä mallit löytyivät Saksan ja Ranskan armeijoista. Talvisodassa 1939-40 kiuruvetiset taistelivat Laatokan pohjoispuolella JR39:n ja KvOs 13 riveissä todella kovissa paikoissa. Nyt miehet pääosin keskitettiin tähän "Kiuruveden" omaan sotajoukkoon. Sen muodostaminen alkoi 18.6.1941 ja se toimi kunniakkaasti aina lopettamiseensa asti 27.7.1942. Tuon jälkeen jäljelle jääneet sijoitettiin 14.D:n muihin joukkoihin.

Tämä kirja kertoo "Raappan nyrkin" tarinan. Teos - aika mahtava sellainen - jakaantuu kolmeen osaan: a) perustami-

seen ja siirtymiseen toimintaluotoimiin Nurmekselta Rukajärvelle, b) sotatien kokemukset, c) henkilömatrikkeli. Kevytosasto koostui komentajasta, esikunnasta, esikuntakomppaniasta, kahdesta jääkärikomppaniasta, konekiväärikomppaniasta, huollon elimistä. Kevyt osasto 2:n komentajaksi määrättiin kapteeni Toivo Hannila (1910-1980) - mies parhaasta päästä, syntyisin Raahesta, koulunsa käynyt Hangossa. Komppanian päällikköinä toimivat luutnantit Esko Pallasvirta (1.JK), Eero Huikarinen (2.JK), Aarno Muona (KKK). Vahvuus nousi 588 mieheen kaikki mukaan luettuna.

Sotatie alkoi Nurmeksien Mujejärvellä aluksi reservissä, sitten 7.7.1941 yli rajan ja 8.7. oltiin jo Repolassa. Vaikea on kertoa, missä milloinkin oltiin, mutta oheinen luettelo paikoista kertokoon historiaa. Repola, Virran kapeikko, Lentiera, Ellinjärvi, Nokikangas, Klyyssiinvaara, Kuutamalahti, Ontrosenvaara, Pieninkä, Rukavaara ja 11.9.1941 Rukajärven valtaus, jossa pidettiin valtausparaati 13.9.1941. Tämän jälkeen oltiin reservinä ja

partiottehtävissä 27.9.1941, Ontrosenvaaran alueella varmistamassa 7.-23.10.1941 ja sieltä Ontajärvelle 23.10.1941.

Alkuvuodesta 1942 tapahtui täällä niin kuin muuallakin kotiuttamisia, 1897-1905 syntyneet palautettiin siviiliin 7.3.1942 alkaen ja 6.7.1942 kotiutettiin 1906-08 syntyneet. Syy näihin toimenpiteisiin oli ankara työvoimapula. Olihan kesäkuussa 1941 otettu armeijan rulliin peräti 610 000 - 630 000 henkilöä. Suomi ei tällaista rasitetta kestäisi, joten pakko oli tehdä jotakin. Myös keveiden osastojen tarina oli loppumassa. Ne kaikki hajotettiin heinäkuun lopulla 1942. Kaikki olivat toimineet kiitosta ansaiten. Nyt johti KvOs 2:n veteraanien tie 14. Divisioonan muihin joukkoihin, lähinnä jalkaväkirykmentteihin 10, 31 ja 52.

Tässä kirjassa käsitellään myös saatuja kokemuksia. Ne olivat voittopuolisesti hyviä. Valtava työ on tehty matrikkelin eteen. Tähän osaan kuuluu ehkä 30 % koko kirjan tilasta.

Lukiessani teosta tuli eteen joukko tuttuja. Everstiluutnantti Hannila oli RUK:n kakkosmies ollessani oppilaana kou-

lussa. Palvelustoverina eräissä vaiheissa oli Aarno Muona, myöhempi everstiluutnantti. Toki tunsin myös eversti Palasvirran, jonka nuorempi poika (majuri) Jouni oli monivuotinen palvelustoverini. Vielä tuli mieleeni elokuva Rukajärven tie. Kyseessä oli Pentti Perttulin osaston tehtävä Lieksan järven ympäri.

Lyhyesti, erinomainen teos. Kiitos historiatoimikunnalle ja erityisesti tekijälle, rajakapteeni Tauno Oksaselle.

Kirjaa voi hankkia yhdistyksen internetsivuilla täyttämällä tilauslomakkeen: <http://www.rukajarvensuunnanhistoria-yhdistys.fi/historia-yhdistys/>

Kirjaa on saatavissa myös Lieksan ja Iisalmen Rukajärvi-keskuksista.

Kirjan hinta on 49 euroa + toimituskulut 10 euroa.

Tapio Skog

Antti Haapalainen: Venäläinen Itä-Karjalan topografinen kartasto 1:100 000 vuodelta 1935 14. divisioonan alueelta. Suomennettu versio. Saarijärven Offset 2014 ISBN 978-952-67950-2-7

Kartat ovat osa toimintoa, ei vain sotaa käydessä vaan usein myös normaalissa rauhanaisessa elämässä. Kuopiolainen Antti Haapalainen kiinnostui noin viisi vuotta sitten Jatkosodan 1941-44 tapahtumista Itä-Karjalassa Rukajärvellä. Kylähän Rukajärven korpisodasta olivat virallisen sotahistorian lisäksi julkaisseet tapahtumista kirjoja Onni Palaste, Veli Lumiala, Tauno Oksanen joitakin tässä mainittuna. Ongelmana on kuitenkin ollut usein karttamateriaalin joko puute tai vähäi-

syys. Ilman kunnon karttoja oli vaikea käydä sotaa tai lukea sotatapahtumista.

Suomalaisten käsiin jäi Talvisodan 1939-40 aikana kuitenkin neuvostoliittolaisia karttoja, jopa varsin korkealaatuisia ja ne ovat pohjana Haapalaisen karttakirjassa. Rukajärven suunnan historia-yhdistyksellä oli sekä halu että tarve saada aikaan karttakirjoja ja tekijäksi saatiin Antti Haapalainen ja hänelle avuksi Jari ja Inna Kärkkäinen sekä Ari Komulainen jo yksin kielitaidonkin takia.

Päämääränä oli tehdä alueelta karttakirja pohjana venäläiset kartat suomalaisen paikannimin. Tuloksena oli 134-sivuisen upea karttakirja, jossa ovat kartat, mutta myös erillinen paikannimiluettelo eli tieto missä kartassa löytyy etsitty paikka. Luettaessa taistelukuvausta Rukajärven suunnan taistelusta esitelty karttateos on kyllä arvoinen. On selvyyden vuoksi mainittava, että puhuttaessa Rukajärven taisteluista sillä ei tarkoiteta vain tämän nimistä paikkaa. Tässä sukeltaa esille melkoinen joukko paikannimiä, esimerkiksi Omelia, Luusinka, Ontronaara, Ontrosenvaara, Kiimasjärvi, Kolvajärvi, Lieksanjärvi, Pajarinjärvi, Repola ym.

Kokonaisuutena teos on hyvin onnistunut, josta suuri kiitos tekijälle sekä Rukajärven suunnan historia-yhdistykselle.

Kirjaa voi hankkia yhdistyksen internetsivuilla täyttämällä tilauslomakkeen: <http://www.rukajarvensuunnanhistoria-yhdistys.fi/historia-yhdistys/>

Kirjaa on saatavissa myös Lieksan ja Iisalmen Rukajärvi-keskuksista.

Kirjan hinta on 45 euroa + toimituskulut 12 euroa.

Tapio Skog

HOIKU

KYMEN HOITO- JA KUNTOUTUSKESKUS

Tervetuloa Haminaan!

Nykyaikaisten menetelmien ja vahvan ammattitaidon lisäksi asiakkaidemme kuntoutumisen ja hoidon takana ovat lämminhenkinen ihmisten huomioiminen, kuuntelu ja aito välittäminen. Tule sinäkin ihastumaan!

Tarjoamme veteraaneille laitos-, päivä-, avo- ja kotikuntoutusta sekä lyhytaikaista ja pitkäaikaista hoitoa.

Kymen Hoito- ja Kuntoutuskeskus
 Kokkokallionkatu 2,
 49400 Hamina

Puhelinvaihe 020 7761 700
 neuvonta@hoiku.fi
 www.hoiku.fi

VALONA TIELLÄSI

Katariina Kotomäeltä on ilmestynyt runoteos "KIRKON PORTAILLA PIENI MÄDONNA", jossa mm. koskettavaa tekstiä hänen veteraani-isälleen. Kirja on erinomainen isänpäivä- ja joululahja.

Katariinalta on myös ilmestynyt kaksi CD-levyä: "Valkea suviyö" (sis. 25 hengellistä laulua ja laulelmaa), sekä "Karjala kallehimpain" levy, missä mm. Yrjö Jylhän teksti "Oli marssittu Aunuksen teitä" sävellettyinä. Levyillä on 21 isänmaallista ja Karjala-aiheista laulua. Tilaukset tästä numerosta: 044 0433 776.

Kuljetus Kervinen Oy Tuusula	Rakennusliike Harry Autio Ky Uusikaupunki	Amaga Oy Uusikaupunki
TNT Teerimaa Oy Uusikaupunki	Kiinteistösaneeraus Oy Vantaa	Uudenmaan Pikakuljetus Oy Vantaa
Rema TipTop Oy Vantaa	www.alco.fi	Oy K. Juslin Ab Vantaa
PE-Trans Ky Vantaa	TK-Ilmastointi Oy Vantaa	Elementtiasennusliike H. Tourunen Oy Vantaa, www.h-tourunen.fi
Maansiirto J. Salminen Oy Vihti	Kiitos Sotaveteraaneille Vilppulasta! Nro 112 	Jita Oy Virrat www.jita.fi
Urakoitsija Kalevi Seppälä Virrat	Eristepalvelu Moilanen&Kamppinen Oy Ylistaro	E.T. Listat Oy Ylivieska

HAUTAUS- JA KUKKAPALVELUJA SOTAVETERAANEILLE

HAUSJÄRVI	LIPERI	ROVANIEMI
Kukkahaus ja Hautaus Oy Hikiäntie 40, 12210 Hausjärvi kk Puh. 019-768 131, 020 759 7703 www.helmililja.com	Hautaus - ja Kukkapalvelu Pesonen Oy Keskustie 2, 83100 Liperi Puh. 013-651 193 ja 0400-376 333 www.pesonenoy.fi	 JOKELAN HAUTAUSTOIMISTO Alan erikoisliike Rovaniemellä vuodesta 1923 Ruokasenkatu 6, 96200 ROVANIEMI puh. (016) 312 616 fax (016) 312 043 s-posti: jokela@hautaus.info www.hautaus.info
KUOPIO	MUSTASAARI	TAMPERE
Kuopion Hautaustoimisto Niiranen Savonkatu 24, 70110 Kuopio puh. 017-261 3686	Hautaustoimisto Begravningsbyrå Fant Keskustie 3, 65610 Mustasaari puh. 06-322 2744 ja 050-313 8142 päivystys 24 h Carina Lähdesmäki www.begravningsbyrafant.fi	 Viitasen Hautaustoimisto Oy Valikoimassamme mm. Suomi-arkku sekä Sotaveteraani-, Sotainvalidi-, Tammenlehvä- ja Lotta Svärd -urnat. Veteraanielennus. TUOMIOKIRKONKATU 20, TAMPERE PUH. 03-212 4107 (24h)
LAPPEENRANTA	MÄNTSÄLÄ	TURKU
Hautaustoimisto ja Kukkakauppa Tolvanen Oy ALAN PALVELUA LAPPEENRANNASSA YLI 80 VUOTTA Kauppakatu 53, Lappeenranta puh. 453 0568 – 453 0772, fax 453 0566	Kukkatalo & Hautaustoimisto Helmililja Meijerintie 2, 04600 Mäntsälä Puh. 020 759 7700 www.helmililja.com	Kaarinanseudun Hautaustoimisto Oy Puntarikatu 1, 20780 Kaarina, Turku Puh. 02-243 2779
LAUKAA	OULU	
 Kukka- ja Hautauspalvelu VEHVILÄINEN Laukaantie 10, Laukaa, puh. (014) 831 941 miia@vehvilainen.fi www.vehvilainen.fi	Kirkollinen Hautaustoimisto Ikäheimo Ky Isokatu 11, 90100 Oulu puh. 08-311 3354	

Virkistä muistiasi oikeat vastaukset

1. Australia
2. Bangladesh
3. Indonesia
4. Samoa
5. Vietnam
6. Sudan

T:mi Rautakoski Joonas

Ylivieska

Yhtymä-Tahlo Oy

Ylöjärvi
www.yhtymatahlo.fi

Maalauspalvelu Majuri Oy

Ylöjärvi

Remonttipalvelu

J. Tuomainen Oy

Äänekoski

Krypton ratkaisu

K	A	R	J	U	A						A	S	E	M	C	E	I	V	E	T	Y	R	A	H	T	I		
	J		O		K						Ö	P	R	Y	G	S	A	R	V	E	T	D	E	A	N	A		
P	E	L	U	U	T						T	V	D	N	L	I	T	T	O	S	I	I	N	G	A	T		
	L		K		I						H	J	U	Ä	I	M	U	O	V	I	N	E	N	V	E	R	S	O
L	I	N	K	K	I						B	F	O	K	X	A	I	S	O	K	K	O	O	R				
	J		I		V											H	Y	L	L	Y	N	T	Ä	K	A	T	K	I
P	A	R	O	D	I	A		T		A	A	V	A		L	Y	A	R	P	A		E	V					
L		I		E		N	Y	Ö	R	I		A		M	A	T	S	I		K	E	S	Ä	S	Ä	Ä		
A	N	T	A	R	E	S		R		M	I	A	M	I		O	I	R	I	S		K	E					
K		A		E		S	Y	M	B	O	L	I		K	A	R	I	B	U		U	M	P	I	O	T		
K	I	R	K	K	O	I	S	Ä			O	T	O	S		A	L	I	T		A		U		O			
I	N	I	Ö		I		K		S	U	T	A	R	I	T		A	S	A	H	I		L	A	D	Y		
	F		L	O	V	I	I	S	A	T		J		U		R		T		N	A	T	S	I				
J	O	H	N		A		Ä		A	S	E	M	A		H	A	I	M	A	N	E	S	T	E		H		
									G		L	O	T	T	O		A			E	T	I	K	K	A			
									A	L	U	S		A		R	O	X	E	T	T	E		A		L		
										U		K	A	F	K	A		I		O		J	O	U	S	I		
									H	U	G	O		T		P		M	U	N	I	A		P		F		
										L		V	O	I	T	E	L	U		I		K	A	P	E	A		
									C	O	L	A		T		A		M	A	C	A	O		A		X		

TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA ARKEEN

fennokauppa.fi

Moli LAAJA VALIKOIMA SUOJIA VIRTSANKARKAILUUN

Varmoja
Hyvin istuvia
Hajua neutraloivia

**PYYDÄ
ILMAINEN NÄYTE**
☎ 09 276 360

FENNO MEDICAL OY ☎ 09 276 360 asiakaspalvelu@fennomedical.fi fennokauppa.fi

SOTAVETERAANI
KRIGSVETERANEN

Julkaisija

Suomen Sotaveteraani liitto ry–Finlands
Krigsveteranförbund rf

Suomen Aikakauslehtien liiton jäsen

Päätoimittaja Markku Seppä

Toimitus

Kellosilta 4 C
00520 Helsinki
puh. päätoimittaja (09) 6126 2012
sähköposti markku.seppa@sotaveteraani.fi
tai toimitus@sotaveteraani.fi
faksi (09) 6126 2020
internet www.sotaveteraani.fi

Osoitteenmuutokset ja lehden peruutukset

Sotaveteraani liiton jäsenet ilmoittavat osoitteenmuutoksista omaan
yhdistykseensä tai liittoon Riina Lillforsille,
PL 600
00521 Helsinki
puh. (09) 6126 2015
sähköposti riina.lillfors@sotaveteraani.fi

Lehden tilaukset ja hinnat

Sotaveteraani liittoon kuulumattomat voivat tilata Sotaveteraani-lehden liiton
toimistosta puh. (09) 6126 2015 / Riina Lillfors. Lehden vuosikerran
hinta on 15 euroa.
Irttonumero maksaa 4 euroa.

Toimitusneuvosto

Puheenjohtaja Kari Mänty
Jäsenet: Anni Grundström, Antti Henttonen, Göran Lindgren,
Pertti Nieminen, Markku Seppä, Aarno Strömmer, Eeva Tammi,
Finn-Göran Wennström, sihteeri Marja Riukka

Toimitus ei voi vastata pyytämättä lähetetystä aineistosta.

Ilmestyminen 2014

1/14: 19. helmikuuta • 4/14: 17. syyskuuta
2/14: 16. huhtikuuta • 5/14: 5. marraskuuta
3/14: 25. kesäkuuta • 6/14: 17. joulukuuta

Ilmoitushinnat

1,60 euroa/pmm. Väri- ja määräpaikkailmoituksista
sovitaan erikseen.

Lehti CD-levynä

Sotaveteraani-lehden pääsisältö on kuunneltavissa CD-levynä
(ns. Daisy-äänite), jonka vuosikerran hinta on liiton jäsenille 8,50 euroa
ja muille 17 euroa. Näkövammaisten Keskusliitto lainaa kuunteluun
tarkoitettuja Daisy-soittimia. CD-levyjä voi tilata Sotaveteraani liiton
myyntitoimistosta: PL 600, 00521 Helsinki, puh. (09) 6126 2015,
sähköposti riina.lillfors@sotaveteraani.fi

Ilmoitusmyynti

Media-ammattilainen Adspace Oy
Isoharjantie 4 C rak. 3
71800 Siilinjärvi
Isto Valkeapää
puh. 040 735 7571

Taitto

Taittotalo PrintOne
Vehkalahdentie 12 A
00950 Helsinki
puh. 050 320 8972
sähköposti minna.komppa@printone.fi

Painopaikka

Suomen Lehtiyhtymä Oy, Tuusula 2014
ISSN 0782-8543

Sotaveteraaniliiton myyntitoimisto palvelee

Toimisto avoinna ma-pe 8.30-16.00

Soita Riinalle (09) 6126 2015 tai Marjalle (09) 6126 2016

Sähköposti: riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi • marja.riukka@sotaveteraaniliitto.fi

Verkkokauppa palvelee osoitteessa: www.sotaveteraaniliitto.fi

35 Sotaveteraanikalenteri vuodelle 2015

Kalenteri on tarpeellinen ja hyvä tietopaketti jokaisen jäsenen taskuun.

Hinta 6 euroa

31 Yrjö Jylhä: Kiirastuli

Runokokoelma
Talvisodan runoutta
vuodelta 1941. Kuvitettu.

Hinta 25 euroa

1 Sotaveteraanimitali

Myös kannattajajäsenille

Hinta 15 euroa

2 Jäsenmerkki

Myös kannattajajäsenille

Hinta 15 euroa

4 Liiton standaari Hinta 35 euroa

6 Suomen lippu Hinta 30 euroa

43 Sama kaiku on askelten -CD

Kymmenen sotaveteraanikuoron ja Haminassa sotaveteraanien konsertissa taltioituista äänitteistä on koottu 38 laulua sisältävä tupla-CD.

Uusi painos

Hinta 20 euroa

12 Uusi juhla-DVD

Sotaveteraani- ja perinnekuorot
Helsingin
Jäähallissa 14.3.2010.

Arvokas uusi DVD Talvisodan
muistojuhlalta.

Hinta 25 euroa

KÄYNTIOSOITE: Kellosilta 4 C, Itä-Pasila. Raitiovaunu 7 B kulkee Kellosillan pysäkillä.

TILAUSKORTTI

Suomen Sotaveteraaniliitto
PL 600, 00521 HELSINKI

Nimi (tekstaten):

Lähiosoite:

Postinumero ja -toimipaikka:

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Täytä ja postita oheinen tilauskuponki tai tilaa puhelimitse.

5/14

Joulukortit 2014

Lähetä lämmin joulutervehdys Suomen Sotaveteraaniliiton joulukorteilla.

1. ENKELILAULU

Originaali: Martta Wendelin
Mattakartonki, 105 x 148 mm

2. KUKKATERVEHDYS

Originaali: Martta Wendelin
Mattakartonki, 113 x 170 mm

3. KODIN KYNTTILÄT

Originaali: Markku Wiik
113 x 170 mm

4. JOULURAUHA

Originaali: Jaana Aalto
113 x 170 mm

5. KUUSET

© Paletti
170 x 113 mm

Kortit 2-5 ovat taitekortteja kuorineen.

Kortit toimitetaan pakattuina:

• 10 kpl:n lajitelma

(sis. kortteja 1-5, 2 kpl kutakin)

• 10 kpl:n pakkaus

(pakkauksessa 10 samaa korttia)

12 €/pakkaus

Toimintaamme voitte
tukea myös ostamalla
kirjeensulkijamerkkejä.
Arkissa on 20 merkkiä,
arkin hinta on 20 €/kpl

SUOMEN SOTAVETERAANILIITTO

Tiedustelut ja tilaukset:

Puh. (09) 6126 2015 tai (09) 6126 2016.

Verkkokauppa palvelee osoitteessa:

www.sotaveteraaniliitto.fi

KÄYNTIOSOITE: Kellosilta 4 C, Itä-Pasila. Raitiovaunu 7 B kulkee Kellosillan pysäkillä.

JOULUKORTTITILAUS

Suomen Sotaveteraaniliitto, PL 600, 00521 HELSINKI

Nimi (tekstaten):

Lähiosoite:

Postinumero ja -toimipaikka:

Nro pkt.....

Nro pkt.....

Nro pkt.....

Nro pkt.....

Nro pkt.....

Lajitelma pkt.....

5/14